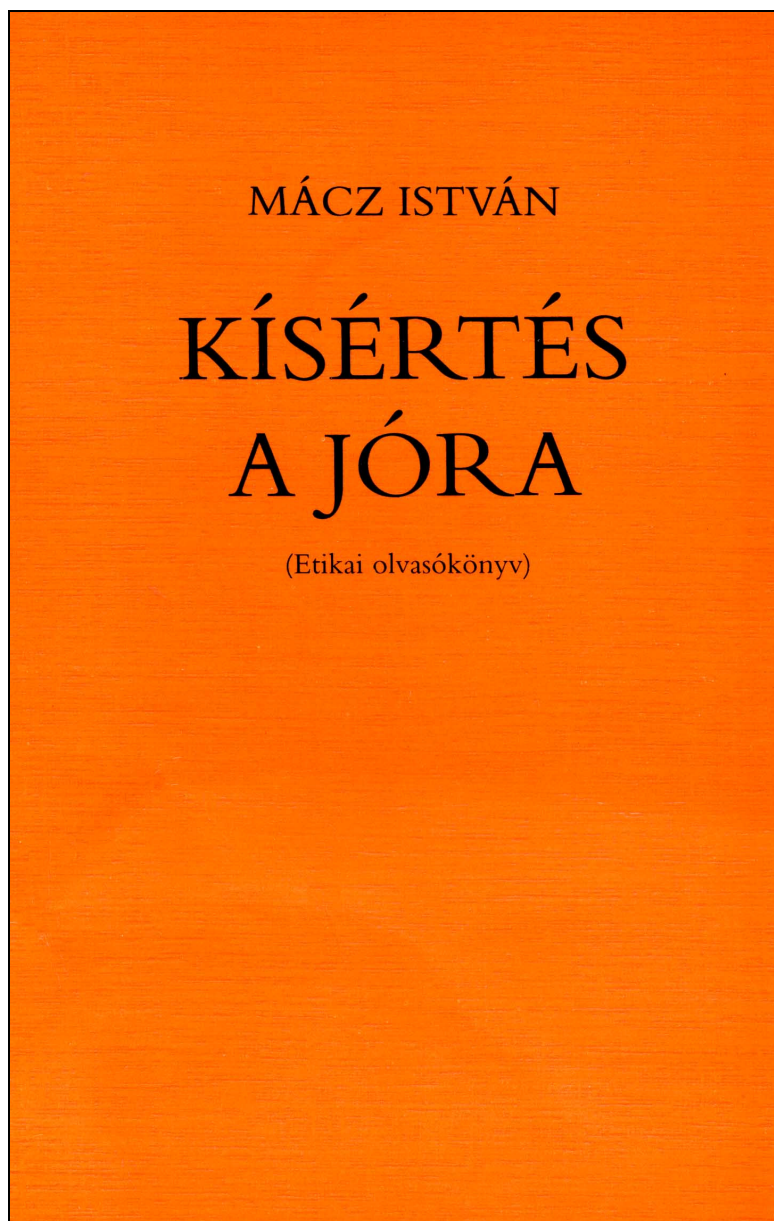

Mácz István **Kísértés a jóra** **(Etikai olvasókönyv)**

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyar nyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Mácz István
Kísértés a jóra
(Etikai olvasókönyv)

Lektorálták:
Dr. Laboda Edit
Szőke Ágnes
Tiszavölgyi István

28/1989. (XI. 9.) MM rendelet 9. §. alapján a tankönyv kéziratát a Művelődési és Közoktatási Minisztérium etikai olvasókönyvvé minősítette.

Az etikai olvasókönyv bevezetését és használatát 1993/94 tanévtől kezdődően a 40.585/1992. VIII. szám alatt 12–18 éves tanulók részére engedélyezte.

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv második, javított kiadásának elektronikus változata. A könyv 1993-ban jelent meg a Szent István Társulat gondozásában az ISBN 963 360 683 7 azonosítóval. Az elektronikus változat a szerző engedélyével készült. A könyvet lekipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más jog a szerzőé.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Üzenet szülőknek és tanároknak	5
Mottó	6
Előszó	7
Mit akartok?	8
„Rettenetes a kísértés a jóra!”	9
A jóságra szükség van	10
Természetes, hogy jók akarunk lenni	11
Ki mondja meg, mi a jó?	12
Ki mutatja meg, mi a jó?	13
Albert Schweitzer, a tisztelet embere	14
A tisztelet	15
Ady Endre hála-éneke	16
A hála	17
Antigoné, a kegyelet leánya	18
A kegyelet	19
Ember, aki haláláig szerette hazáját: Bajcsy-Zsilinszky Endre	20
A hazaszeretet	21
Vendégeim ártatlansága	22
Az ártatlanság	24
Maximilian Kolbe, az áldozatkészség embere	24
Az áldozatkészség	26
Sztehlo Gábor okossága	26
Az okosság	28
Salamon király, a Kis Herceg és a bölcsesség	28
A bölcsesség	30
Babits Mihály hite	31
A hit	32
Arany János, a talpig becsületes ember	33
A becsületesség	35
Madame Curie, a munka asszonya	36
A munka	37
Mécs László költő és az alázat	38
Az alázat	40
A fizikai Nobel-díjjal kitüntetett Pierre Curie szerénysége	41
A szerénység	42
Nagaj Takasi, az erőlelkű ember	43
A lelkerő	44
Masutatsu Oyama, az önuralom mestere	45
Az önuralom	45
A türelmes Joni	46
A türelem	48
Hemingway öreg halásza és az állhatatosság	49
Az állhatatosság	50
Fritz Baade közgazdász prognózisa	51

A szelídség	52
A „Fair Play” magatartás gyökere: a nagylelkűség	53
A nagylelkűség	53
Az életmentő emlékérem – a bátrak kitüntetése	54
A bátorság	55
Anna Frank titka a remény	55
A remény	56
Séta közben mondja Arisztotelész: a „közép” a legfőbb érték!	57
A mértékletesség	58
A takarékoság	59
Egy dunántúli leány szemérmessége	60
A szemérmesség	61
Az öttusa ötszörös világbajnoka, Balczó András aszkéta volt?	62
Az aszkézis	63
Martin Luther King álma az igazságosság volt	64
Az igazságosság	65
Aiszóposz meséje: az utas és Alétheia, az igazság istennője	66
Az igazmondás	66
Pompeji hű katonája és a népéhez hűséges Heisenberg	67
A hűség	68
Az Apolló 13. amerikai űrhajon hőstett volt az engedelmesség	69
Az engedelmesség	70
Kalkuttai Teréz anya Nobel-békedíja a szeretet kitüntetése volt	71
A szeretet	72
István, a király vallásos ember volt	73
A vallásosság	74
Jézus Krisztus, az ember eszménye	75
Erény helyett a rosszat?	77
Az erények és a boldogság	78
Van jövője az erénynek?	79
Az erények és a vallásosság	80
Kísért a jó – mit teszel?	81
Utószó helyett (Gandhi és e könyv írója)	82

Üzenet szülőknek és tanároknak

Úgy érzem, miután a Művelődésügyi és Köznevelési Minisztérium munkámat etikai olvasókönyvvé minősítette, szólnom kell azokhoz a szülőkhöz és tanárokhoz, akik a rájuk bízott gyermeknek és ifjúnak önnevelésében úgy akarnak segíteni, hogy akiket szeretnek, akikért felelősek, azok teljes emberré váljanak. Az ember teljességéhez tartozik az erkölcsi élet, az etikai értékek, az erények. E cél eléréséért ajánlom könyvemet szülőnek és tanárnak egyaránt.

Nem tankönyv, melyet tanítani kell, ám példát, fogalmazási módot, szókinccset kínál ahhoz, hogy az erkölcs értékeiről eredményesen lehessen beszélgetni.

A választott példák azokat az embereket mutatják, akik a szerző tetszését megnyerték. A példák kiválogatása eleve ajánlja, hogy bátran, ki-ki olvasmányai, tapasztalatai alapján másban is megláttathatja az erényt. (Nekem életre szólóan anyai nagymamám a kézzelfogható jóság...) Látnunk kell, az emberi élet nem csupán a rossz árnyékában zajlik, hanem a Jó szentjánosbogárfényeiben s csillagrobbanásnyi fényözönében is!

Tudom, ez a könyv inkább élményszerűen, mint iskolás módon beszél tárgyról. Meggyőződésem, hogy az ismeretek átadása mellett erősebb hangsúllyal kell azon fáradoznunk, hogy az erkölcsi világ, az etikai értékek, az erények felé az ízlést finomítsuk, az érzékelést érzékenyebbé tegyük, az érdeklődést mélyítsük, a kedvet fokozzuk.

Az ember személyiségében élő erkölcsi érzék, a lelkiismeret művelése legyen elsőrendű célunk. Könyvem ezt a célt szolgálja és ebben lenne társa a nevelőnek.

Munkám 42 témaként is felfogható. Tehát ennyi óra anyaga. Tudom, ennél jóval több van benne. Két év anyagaként is felhasználható. Egy órán az „eszményt” bemutatni, másikon a fogalmat elemezni. Közben megbeszélni, a tanuló értékelésében hol áll az az erény, és az általa tapasztalt környezetében?

Gyermekeimmel először megszerettetem a folyók és tavak vizét. Boldogan mártóztak meg benne. Jól érezték magukat a vízben. Aztán megismerkedtek a kéz, majd a láb mozdulataival, melyek kellenek az úszáshoz. Végül hagytam őket, maguk próbálják meg a „csodát”: úszni a vízben... (Később biztos megtanulták a víz kémiai összetételét, a felhajtóerőt és egyéb fizikai törvényszerűségeket.) Az erkölcsi életbe vezetést – sántít a példa, mégis írom – így képzelem el. Munkám ezt segítené elő. Hetente ösztönözni a ránk bízott gyermeket, fiatalot, próbálja meg tetteiben gyakorolni a tárgyalt erényt.

Üzenetemben egy kérdést is fel kell tennem. Van-e apa, aki, ha gyermeke kenyeret kér, megtagadja azt? Lehet-e napjainkban ember, szülő vagy tanár, aki az erkölcsi ismeretekben és gyakorlatban alultáplált, jellemében most érlelődő ifjúnak nem adja meg, amit megadhat?!

Végül kérem tanár és szülő olvasóimat, hogy olyan tárgyilagossággal olvassák írásomat, amilyennel én azt írtam. Törekedtem az erényeket tárgyilagosan, mint az Ember értékeit bemutatni, melyeket hit és világnézetre való tekintet nélkül mindenki elfogad. Természetesen olyan hangon szólok, mint az az ember, aki hisz abban, amit állít és meg van arról győződve, hogy az általa felismert és megismert értékekre másoknak is szüksége van.

Mottó

„A jó kísértése.
Az ember nem térhet ki előle,
csak ha elfordítja róla figyelmét.
Ha kellő ideig és eléggé figyelünk rá,
nem tudunk ellenállni neki.”

Simone Weil

Nem szándékom, hogy kérjelek a jóra.
Perzselő szomjat kelteni a jóra: ezért jöttem.
Nem szándékom, hogy hívjalak a jóra.
Korgó éhet kelteni a jóra: ezért jöttem.
Nem szándékom, hogy kérjelek és hívjalak.
Nem tervem, hogy vonjalak a jóra,
Lépést sem teszek érted.
Nem tervem, hogy várjalak a jóra.
Magad kívánsz jönni hozzám.
Hogy vonjalak és várjalak: nincs oly jelem.

Weöres Sándor

Előszó

A jóságról írtam, – de kinek? Értelmes, érdeklődő, jóra vágyó lánynak és fiúnak. Valószínűleg Neked is, aki éppen kezvedben fogod könyvemet. Mielőtt ketten maradtok, Te és ez a könyv, hadd szóljak néhány szót.

Ez a könyv nem tankönyv. Olvasókönyv, melyet nem kell megtanulni, hanem társként kellene elfogadni, hogy segítse kereső értelmeket a Jó felismerésében, vágyó szívedet indítsa a Jó megszeretésére, akaratodnak erőt adjon megélni a Jót.

Nincs ember, aki ne szeretne jó lenni. Olvastam gyilkosról, aki szörnyű tette után a kalitkában csicsergő madárnak enni adott, hogy az éhen ne haljon. Olvastam a franciák nemzeti hősről, Jeanne d’Arc-ról, hogy máglyára kötözve meglátott maga mellett egy virágot, kérte hóhérát, vegye le onnan, hiszen csak őt ítélték tűzhalálra.

Az ember jó akar lenni...

A jóság erkölcsi érték. Önérték, éppenúgy, mint az igaz, a szép és a szent. Önmagunkban értékeljük őket és nem azt vizsgáljuk, hasznosak-e? A jóság cél. Nem eszköz.

Olvasd tehát e könyvet. Embereket ismersz meg, szellemi barátaimat. Őket megismerve találkozol a Jóság „színáryalataival”, mely bennük látható élet lett: tisztelet, hűség, bátorság, igazmondás, szeretet... Megismered az alapvető erkölcsi értékeket. Kedved támad rájuk. Aztán csak rajtad múlik, hogy életeddé legyenek.

Mit akartok?

Ha nem hívlak, ha nem vonlak, ha nem várlak, ahogy a költőt idéztem az [ötödik oldalon](#), akkor tulajdonképpen mit is akarok?

Bemutatom az ERKÖLCSI ÉRTÉKEKET,
nevén nevezem az ERÉNYEKET,
írok a JÓRÓL,

mely felé perzselő szomj és korgó éhség vonz oly erővel Téged, hogy magadtól lépsz és önként indulsz.

Mit akarok? Csak azt, amit éned mélyén – talán nem tudod, de erejét érzed – magad akarsz.

A láthatatlan JÓSÁGOT akarom bemutatni, hogy megismerd, lássad, nézzed, szemléld.

Platon mondja barátjának: „Ha van valami az életben, Sokrates, amiért érdemes élni, ez mindenesetre az:

SZEMLÉLNI A SZÉPSÉGET ÖNMAGÁBAN.

Ha azt egyszer meglátod, úgy fogod érezni, hogy sem az aranyat nem lehet hozzá mérni, sem az értékes ruhákat, sem fiúkat és az ifjakat...

Mit gondolsz, mit érezhet az, akinek megadtnék a szép helyett megpillantani a szépséget önmagában, természetes tökéletes egységben?

Nem látod-e, hogy valóban egyedül ilyennek sikerülhet az erények képmásai helyett a valóságos erényeket világra hozni, mert ő már nem képmásokkal érintkezik, hanem a valósággal? Aki pedig valóságos erényeket hoz világra és nevel fel, elnyeri az istenek kegyét és – ha ez lehetséges embernek – a halhatatlanságot.”

Ha már a Szépséget nem lehet szemlélni anélkül, hogy bele ne szépülnénk: erényesek ne lennénk,

akkor, ha a JÓSÁGOT ismerjük meg,

szemléljük és ízlelgetjük,

nem lehet, hogy ne változzunk, amint a Naptól megszínesül a virág, ízt kap a gyümölcs; aki a JÓSÁGOT szemléli,

megváltozik.

Értékes lesz.

Erényes.

Szép, erős és szabad.

A változás csodás élménye vár Rád. A Jóság szemlélésében érett emberré leszel.

Felismered igazi éned. Látod a célt: mit jelent embernek lenni. JÓ EMBERNEK.

Nem hívlak, nem vonlak, nem várlak, jelekkel csalogatni nincs hatalmam, ám tudom:

MAGAD KÍVÁNSZ JÖNNI HOZZÁM –

és én csupán annyit ígérek,

hogy e könyv lapjain

eléd fénylenek az erények, amint a csillagok a folyók és tengerek víztükrén felragyognak, és enyhítik perzselő szomjad a jóra, és csillapítják korgó éhséged a jóra.

Mit akarok?

Amit magad akarsz önmagad titokzatos mélyén.

„Rettenetes a kísértés a jóra!”

Grúzia egyik tartományának kormányzóját a lázadók megölik. Fejét a kapu fölé helyezik. Menekül a cselédség, menekül az özvegy. Pólyában a kormányzó fia, Michel. A lázadók őt is keresik, hogy megöljék.

A fejvesztett menekülésben az önző anya csak magát menti, gyermekéről megfeledkezik. Szétdobált, széthagyott bőröndök között Gruse, a cselédlány látja meg az alvó gyermeket. Betakarja. Cselédtársai figyelmeztetik, hogy hagyja, mert őt is megölik a kormányzó gyermekével együtt. – Ott hagyja. Batyuba csomagolja holmiját. És menne. El. Messzire. Egyedül. Biztonságban. A kijáratról visszanéz. Ott van-e még a gyermek? Megáll. Mintha földbe gyökerezne a lába. Brecht (híres drámájában) énekessel mondatja tovább a történetet.

„Midőn ott állt ajtó s kapu közt, egész halk
 Kiáltást hallott vagy csak hallani vélte: a gyermek
 Szólt hozzá, nem ám nyöszörögve, de tiszta beszéddel
 Ő legalábbis elérte. Így szólt: »Asszony, segíts!«
 Majd folytatta, nem ám nyöszörögve, de tiszta beszéddel:
 »Tudd meg, asszony, ki meg nem hallja a segélykiáltást,
 Hanem tovább megy, siket fülekkel: az soha többé
 Nem hallhatja a kedvese halk szavát, sem a
 Hajnali rigófüttyöt, sem a fáradt szüretelők
 Megkönnyebbült sóhaját, ha vecsernye-harang szól.«
 Ezt hallván
 (Gruse néhány lépést tesz a gyermek felé, és fölébe hajlik)
 visszament a gyerekekhez,
 Hogy még egyszer lássa. Hogy néhány pillanatra csak
 Mellette maradjon, míg jó valaki más –
 Az anyja talán vagy bárki –
 (Leül a gyerekekkel szemközt, a lábára támaszkodik.)
 Még mielőtt elmenne ő is, mert a veszély igen nagy, a város
 Csupa tűz, csupa vész, csupa jajszó.
 (Gruse bemegy a palotába, lámpát hoz, fényt gyújt, tejjel itatja a gyermeket.)
RETTENETES A KÍSÉRTÉS A JÓRA!
 (Gruse egész éjjel virraszt, vigyáz a gyermekre, felül, nem jön-e valaki?)
 Sokáig ült a gyermek mellett
 Míg leszállt az este, majd az éj,
 Majd megvirradt megint. Ó, túl sokáig ült ott.
 Túl sokáig figyelte
 Csöndes pihegését, apró ökleit
 Míg hajnaltájt úgy rátört a kísértés
 Hogy fölkelt a leány, lehajolt, sóhajtván magához emelte
 S elvitte a gyermeket.
 Miként batyut, úgy szorította magához
 És mint a tolvaj, úgy osont tova.”

(Brecht: A Kaukázusi krétakör – részlet)

A lány nem bírta ellenállni a jósnak, mely szívében égett, izzott és élni akart! Élni azért, hogy mentse a gyermeket, ápolja, etesse, gondozza annak az árán is, ha elfogják és jó tetteért megbüntetik.

Iszonyú a kísértés a jóra!

Az emberi szívben.

A tiédben, az enyémben, mindannyiunkéban.

Miért állunk ellen?!

Jóságra születünk. A jó az emberi szív természete. Olyannyira, hogy az megszólal, mint Gruse szívében, bár ő úgy hitte, a gyermek beszél hozzá. Hallotta a belső hangot, mely hangtalan súgta neki, ha nem hallja meg a kiáltást, nem hallja meg szerelme suttogását sem, a harang szavát, a madárdalt sem. Igen, a jóság teszi fogékonnyá az emberi lelket azokra az értékekre, melyek az örömet és a boldogságot tudják adni neki.

RETTEGETÉS A KÍSÉRTÉS A JÓRA!

Szenved és soha önmagát meg nem hallja, aki ellene mond a jóra való kísértésnek.

Megismeri az örömet,

megismeri titkos-gazdag önmagát,

a másik Embert,

magát az Istent,

aki igent mond a jóság kísértésére.

A jóságra szükség van

Az ember benső világát három alapérték felé nyitja meg. Magába kívánja fogadni őket. Nélkülük nem élhet.

Szenved az ember, ha szépségszomját nem enyhíti a szép. Szenved, ha igazságéhségét nem csillapítja az igaz. Abba azonban belehal, ha a jóság nem borul a szívére. Harsányi Lajos költő egy versében ezt így mondja el.

„Az ember haldokolt (Gyötörte szörnyű láz).” – kezdi a történetet. Orvosért szaladt a szolga. Tarkabarka köntösben megjött a gyógyító orvos. Sokszínű gyógyszerrel, illatos kenőcsökkel próbálta csökkenteni a lázat.

„De nem javult. Meghal, nincs benne kétség,

Hiába orvosolta három nap – a SZÉPSÉG.”

Új orvosért futottak. Ő késsel nyúlt a beteghez. Vér szaga terjedt a házban. De a beteg kínja nem enyhült.

„S már nézték, hogy a halott mezét reája adják,

Bár három óra hosszat orvosolta – az IGAZSÁG.”

Harmadik orvosért futottak. Megérkezett. Senkihez nem volt hasonló. Nem volt orvossága, sem kése. Csak ráborult a betegre, szívére a szívére tette.

„S fölkel a nagybeteg, elmúlt a kórság,

Meggyógyította öt perc alatt – a JÓSÁG.”

Igen, az igazság, a jóság, a szépség nélkülözhetetlen értékek az ember részére. Értékek, melyek életévé válhatnak. Általuk lesz igaz, szép és jó.

Lehetünk „szépek” és „igazak”, ha bensőnket nem hatja át a jóság, üresnek érezzük magunkat. Beteg az életünk. Ám, ha éppen „rútak” és „igazságban szegények” vagyunk, ha szívünkben él a jóság, értékesnek érezzük életünket!

Aki szép, lehet *csak* szép. Aki igaz, lehet *csak* igaz. Ám, aki jó, az már egy kicsit szép is, és ott csirázik lelkében az igazság is.

Hallottad, napjainkban terjed egy *kór*, melyet így hívnak: Társadalmi Beilleszkedési Zavarok. Hol van orvos? Mi az orvosság?

A kábítószer rabjaiért, a drogvészély csökkentéséért a TISZTA SZÍVEK mozgalma kezdődött hazánkban. „Tiszta szív” annyi, mint JÓ SZÍV. (Vagyis nem a széptől, az igaztól várhatjuk először a megoldást. Csak úgy, amint a költő mondta el.)

Orvos a jó ember.

Orvosság a jóság.

Miért? Mert a jóság az az alapérték, mely legmélyebben felel meg az emberi természetnek. A jóság, lelki egészségünk feltétele. A jóság birtoklásával érzi az ember teljesnek az életét.

A nyugtalan, a szomorú, a bizonytalan, a kétségbeesett szívek – talán a Te szíved is – nem szép emberek után vágnak,
nem tudósok igazságától remélnék megoldást;
emberek kellene, akik JÓK!

Szíved önkéntelen nyílik a három alapérték felé. Legerősebb kísértése a jóságnak van. Egyesülj vele. Nélküle nem élhetsz. Szükség van a jóságra. És a tejóságodra!

Természetes, hogy jók akarunk lenni

Természetes, hogy okosak akarunk lenni. Létszükségletünk az igazságok megismerése. Elemi erővel igényeljük az igazságosságot is. Értelmünk a gondolkodásban bontakozik ki. A gondolkodás helyes útját a *logika* tanítja és mutatja be.

Természetes, hogy szépek akarunk lenni. Legalább olyan mértékben, hogy elfogadható rend, szabályszerűség, forma, kellemesség uralkodjék arcunkon, mozgásunkon, magatartásunkon. A szép meglátására és megalkotására az *esztétika* tanít.

Az elmondottakhoz hasonlóan természetes, hogy jók akarunk lenni. A kisgyermeknek elviselhetetlen, ha rossznak tartják; a felnőtt büntetésnek érzi, ha rossznak ítélik. Szívünk akkor érzi megfelelően magát, akkor tud azonosulni önmagával, ha érzi, hogy jó. A jó megélésére az *etika*, a helyes magatartás tudománya segít.

Megteheti az ember, hogy nem a logika törvényei szerint gondolkodik. Logikátlan gondolkodásának, tetteinek következményeivel azonban szembe kell néznie...

Megteheti az ember, hogy az esztétika „törvényeit” figyelmen kívül hagyja. Látnia kell azonban, miként mérgezi mindennapjait és benső világát a rút...

Azt is megteheti az ember, hogy nem él az etika írott és íratlan törvényei szerint. Kénytelen akkor elviselni erkölcstelen cselekedeteinek következményeit...

Aki vét a logika, az esztétika, az etika ellen, önmaga ellen vét, mert természetével ellentétesen cselekszik!

Sokan állítják, hogy az ember ösztöneinek mélyén gonosz erők feszülnek. De az is igaz, hogy emberi természetünk legmélyén él, élni akar az igaz, a szép és a jó „ösztöne”. Az ember szívében e három alapérték lehetőségével és megvalósulásával ember igazán!

Talán nem tévedünk, ha azt állítjuk, hogy a három alapérték közül „legemberibb” a jóság. A jóság a szív legszemélyesebb értéke. A jóságra mindenki hivatott.

Ha igaz, hogy rosszra hajlik az emberi természet, legalább annyira igaz, hogy hajlik a jóra is. Sőt inkább erre, hiszen ez felel meg neki. Legfeljebb a rosszat „könnyebb” megtenni, mint a jót.

Észrevetted-e, hogy a jóságnak nincs reklámja? Nem fáradoznak érdekében propagandisták. Nem hirdetnek jóságtanfolyamokat. Nincs „jóságszalon”, amint a szépségápolásnak van. Mindez a jóság önértékét bizonyítja.

Ha mondjuk, hogy valaki szép, nem gondoljuk egészében róla. Ha valakiről állítjuk, mennyi igazságot tud, úgy érezzük, mégsem tud mindent. Ám ha valakiről mondjuk: jó – akkor egész embervoltáról állítjuk.

A külső szépséget megtapsolják, a „királynőkben” megkoronázzák. Az értelem zsenijeit Nobel-díjjal tüntetik ki. A szív értékét, a jóságot csöndben ismerik el, csöndben ünneplik. Ez illik hozzá. Vagy ünneplés nélkül tudomásul veszik, mint az egészséget, hiszen ez a természetes.

A jó annyira természetünk, hogy a boldogság inkább benne van elrejtve, mint a szépségben és igazságban.

Szíved természete szerint boldog akar lenni – jó akar lenni...

Ki mondja meg, mi a jó?

Te.

Magadnak. Mindig. Magadban.

Hallottad már azt a „benső hangot” a szívedben, mely súgja, mondja, kérlel, utasít a tett előtt,

– hogy tedd, vagy ne tedd!

a tett közben,

– hogy jól teszed, vagy kár tenned!

a tett után,

– helyesen tetted, vagy nem lett volna szabad megtenned!

Ez a benső hang a lelkiismeret.

A lelkiismeret az emberrel születik, miként a látás vagy a hallás képessége. A szem a színeket különbözteti meg, a fényt s az árnyékot. A hallás a tiszta és hamis hangokat ismeri fel. A lelkiismeret érzi, látja, hogy mi a jó vagy mi a rossz!

Szemünkre vigyázunk. Színtévesztő ne legyen. Hallásunkat védjük. Részleges vagy teljes sükettség el ne zárja a hangok világát. A lelkiismeretre is vigyázni kell. Semmi és senki el ne rontsa. Egészségesen érezze, természeténél fogva lássa a szív törvényeit, az élet törvényeit.

Születésünkkel adva van a készség a beszédre. Csodálatos emberi képesség, hogy megtanulhatunk beszélni. Annál gazdagabb lesz a szókincsünk, annál árnyaltabb a kifejezőképességünk, minél értelmesebben, színesebben beszél az, akitől beszélni tanulunk.

Ki mondja meg, mi a jó?

Önmagunk önmagunknak. A lelkiismeretünk. És a lelkiismeretünk annál érzékenyebben „észleli”, érzékeli, látja meg és értékeli a jót és rosszat,

mennél tisztultabb, mennél egészségesebb értékelésű lelkiismerettel gazdag emberek nyitják ki belső szemünket a jó értékvilág felé.

A lelkiismeret állandó készség benned, mely jelez: jó – rossz! Fejleszteni lehet. Kell, mint a látásodat és hallásodat. Ha értelmed tanulással tökéletesíted, okosabb leszel. Ha emlékezetedet tudással gazdagítod, tapasztalt leszel. Lelkiismereted képzése által jó és jobb lehetsz.

Ki mondja meg, mi a jó?

A hang benned.

Boldog vagy, ha dicsér: helyesen cselekedtél. Kellemetlen, kínzó érzés, ha elmarasztal. „Furdal a lelkiismeret.” A lelkiismeret hatalma, hogy a jó jutalmát benned azonnal megadja vagy büntet. A büntetlen rossz – legalább így – a szívben megkapja büntetését.

Lelkiismereted emberséged igaz hangja. Benne az emberi természet ősi szava szól hozzád, csak neked.

A lelkiismeret a rád szabott törvény. Teljesen megfelel neked. Általa bontakozhat ki személyiséged. A szív iránytűje. Az iránytű Északra mutat. Szíved lelkiismerete a JÓ felé jelez.

Ki mondja meg, mi a jó?

Az igazság „büszke”. A szépség „dicsekszik”. Juttasd magadban szóhoz a szerény jóságot. Ne szégyelld, van olyan érték, mint testvérei.

Mihez hasonlítható a jóság? A fényhez. A fény láthatatlan. Ám a fény magában hordozza a színek gazdag pompáját. Szívárványgazdagsággal. A jóság az erények színpompájában

gazdag. Hogy látszódjék a fény színvilága, prizma vagy egyetlen vízcsepp kell. A jóság erényei az emberi szívekben tündökölnék fel. Az erények a jóság virágai.

Szeretném bemutatni az erényeket. Nem is mindet. Mégis sokat. Bármelyikről írok majd, a jóságról írok.

Éhséget érzel a jóra, szomjat a jóra – éhed és szomjad csillapítsad: ismerd meg az erényeket. A jóság ezer arca közül néhányat.

Melyik jellemzi a szíved, melyik gazdagítja jellemed, melyik a tiéd, s melyik az, melynek meg kell születnie benned?!

Mennyi *érték*!

Mind megélni?

Ember akarsz lenni. Jó. Ha csak egyetlen erényt megélsz, a többi is mind otthont talál szívedben. Mert összetartoznak.

Ki mondja meg, mi a jó?

Te – magadnak.

És a jóról beszél ez a könyv.

Ki mutatja meg, mi a jó?

(sztárok vagy ideálok? ideálok és sztárok!)

Hallani kevés. *Látni* több. A fogalmak pókhálóiában, a szavak cserépedényeiben bemutatott igazságoknál könnyebben hódítja meg szívünket a testbe öltözött igazság. Vágyunk arra, hogy valakiben lássuk a Jót.

Ki mutatja meg, mi a jó?

SZTÁROK? Sztárok világát éljük. A sztár ünnepe, reklámfényben sugárzó ember, akire a hírverés hívja fel a figyelmet. A sztár nemegyszer a társadalom túlbecsült embere. Sztár – csillag. A sport csillaga, a színjátszás csillaga, „pop-csillag”, a tánc csillaga. A sztár csillog, rajongani lehet érte, sikereit megtapsolni. A rajongó vágyik olyanná lenni, mint rajongott sztárja. Ám ezt maga a sztár sem akarja. – Hogyan akarná, hiszen ha valakinek nincsen hangja, nem lehet énekes; ha izmai fejletlenek, versenysportban dobogóra nem kerülhet; ha megjelenése nem állítható reflektorfénybe, filmek főszerepét nem kaphatja meg. Sztárokért jólesik rajongani, de követni őket, aligha lehet. Az ő céljuk különben is a szórakoztatás. Az ember pedig igazán élni akar és keresi a Jót.

Ki mutatja meg tehát a jót?

IDEÁL – eszmény, aki ugyancsak sikerember, de reklám és propaganda nélkül. Sikere nem látványos. Belül van. Önnön értékének szerény fényében él. Sikere az élet maga. Érte is lehet rajongani. Ha megismerjük, szívünk rádobban: tetszik! Ilyenné válni volna jó! Az eszményi ember ezt szintén nem akarja, de azt igen, hogy a jó, melyet ő megvalósít életében, másban is testet öltjön, hiszen az a szép, az az igaz. Az eszmény létevel „ingerel”, példájával hasonlóságra szólít föl. Őket lehet követni, hiszen...

az IDEÁL olyan értéket nyújt élénk, mely emberi érték, és minden ember minden emberi értékre hivatott. Alkalmas. Képes rá. Te is.

Ki mutatja meg, mi a jó?

Olyan embereket mutatok be e könyv lapjain, akikben nem szó, nem fogalom (ismeret), hanem az ÉLET LETT A JÓ. A megélt jóság bennük, mint erény látható. Minta. Ha akarjuk, példa.

ESZMÉNY:

valamely erkölcsi értékben tökéletes ember.

Csillag lehet előtted,

és vonz,
 és szívedben robbanó-hajtó erő:
 késztet, hogy egyéniségednek megfelelően hozzá hasonlóvá légy,
 és élete mutatja: érdemes!

AZ IDEÁL – eszmény – KÍSÉRTÉS A JÓRA!

Akiket bemutatok, azokról még előre el kell valamit mondanom. A világtörténelem egyik legnagyobb hadvezérét, Hannibált dicséri erényeiért a történetíró, Livius. Írja róla, hogy engedelmességre és parancsolásra egyaránt alkalmas volt; elsőnek ment az ütközetbe s utolsónak hagyta el a csatát; az ébrenlét s alvás idejét nem az éj és nappal váltakozása szabta meg számára, hanem testi-lelki igénye; fizikai munka testét nem gyötörte el, lelke fölött fáradtság úrrá nem lett... Így és más dicséretekkel jellemezte. Végül megállapította: a hős férfinak e nagy erényei nagy hibákat egyenlítették ki benne...

Nos, mikor embereket mutatok be, kinagyítom bennük a jót, s láttatom erényüket; nem azt állítom, hogy mindenben tökéletesek, de azt mégis, hogy abban az egyben igen! Sőt mindabban, ami abból következik, ahhoz társul. Azt állítom róluk, hogy őket nem a rossz jellemzi, hanem a megélt jó.

Vajon nem a te álmod is önmagadról, hogy olyan ember legyél, akiben a hiba, a vétek, a rossz elhalványul a jó fényözönében?! És nem olyan, akiben a jót elhomályosítja a rossz.

Ki mutatja meg – mi a jó?

Sztárok? – Rajongj csak és tapsold meg őket. Kellenek a szórakozás üdítő percei, de azok elégtelenek emberi igényed kielégítésére.

Ideálok? – Igen. Ők életükben mutatnak fel jót, bennük húsba-vérbe öltözött a jóság. S majd látod, valamiképpen mindnyájan boldogok. Nem mondják, életük mutatja, a jóság útja a boldogság felé vezet.

Lépj rá arra az útra.

Elérheted.

Albert Schweitzer, a tisztelet embere

Afrika. Gabon. Az őserdő folyóján, árral szemben lassan halad a hajó. A folyóban halak, vízilovak, krokodilusok és pókok százai. Liánok borítják a partot. Moszkitók és madársereg kíséri a hajót. Az élet kápráztató nyüzsgését figyeli a hajón utazó orvos. Közben naplót ír.

„Lassan hajózunk az ár ellen, s nem minden nehézség nélkül találtuk meg az utat a homokpadok között. A száraz évszakban voltunk. Gondolataimba mélyedve ültem a fedélzeten, nem érdekelt, ami körülöttem történik, minden erőmmel azon voltam, hogy megragadjam az erkölcs alapvető általános fogalmát, amit egyetlen filozófia sem tár elénk. Egyik lapot a másik után írtam tele, csak azért, hogy erre az újra meg újra tovatűnő problémára összpontosítsam gondolataimat.

Két nap telt így el. A harmadik nap estéjén, amikor a lenyugvó nap fényében haladó hajónk éppen egy vízilócsordát kergetett szét, hirtelen, anélkül, hogy megsejtettem volna, megjelentek előttem a szavak: **AZ ÉLET TISZTELETE**... Végre megnyílt előttem a világ és az életigenlés meg az erkölcsi találkozáshoz vezető út. Kezemben volt a probléma kulcsa. Tudtam, hogy mindaz, ami meghatározza a kultúrát, amely méltó e névre, gondolati eredetű.”

Albert Schweitzer hajóutazásának ettől a pillanatától tudta, hitte és megélte, hogy nincs alapvetőbb törvény, mely szerint élnie kell az embernek, mint az

ÉLET IRÁNTI MÉLYSÉGES TISZTELET.

1913-tól 1965-ig, haláláig élt és dolgozott az őserdőben. Kórházat épített. Gyógyította a bennszülötteket, akiket az akkori közvélemény még emberszámba sem vett. Gyógyította őket

szeretetből, a leprásokat, a maláriásokat, a törött kezűeket. Az életet tisztelte fekete színű embertársaiban.

Szűk dolgozószobájában vendégként tűrte el, helyesebben: szeretettel látta vendégül a hangyacsaládot, az erdőben sebesülten talált állatokat. Gondozta azokat. Társai voltak a papagájok, az antilopok, cicák és kutyák.

Az élet áhítatos tisztelete hatotta át minden élőlény iránt. Segítette, ápolta a rászoruló embert és állatot. Jellemző gondolkodására és magatartására, amit egy alkalommal mondott: „Az a szegény szállongó légy, amit kezünkkel le akarunk csapni, éppúgy belépett a létbe, mint mi magunk. Ismeri a félelmet, vágyakozik a boldogságra, szorong a megsemmisüléstől. Tehát nemcsak az ember a felebarátunk. Felebarátunk az összes élőlény.”

AZ ÉLET TISZTELETE érzés, hit, tett volt benne. Megélte a tisztelet erényét. Áldották az őserdő bennszülöttei. Szerették a meggyógyított állatok. Csodálták kortársai. Figyelték cselekedeteit és az életért felemelt szavait. 1953-ban béke Nobel-díjjal tüntették ki. 1957-ben élesen elítélte az atomfegyverkezést, mert féltette az embert, a föld állatjait és növényeit.

Albert Schweitzer századunk embere volt. Az orvos- és hittudományok tudósa. Bach műveit egyedülállóan értelmezte. Zenetudósként is elismerték. Csodálatosan orgonált. Orgonaművészként járta be Európát. Könyveket írt. Mégsem ezek az értékei őrzik emlékét, és emelik életét elénk példaként. Hanem az élete, a mindennapi cselekedetei, melyben akár gyógyított, akár az őserdő majmain segített, akár rámosolygott a leprásokra, akár Bach zenéjét szólaltatta meg – mind-mind áthatotta AZ ÉLET IRÁNTI TISZTELET.

Utánozhatatlanul nagy Ő? Mi hozzájárulhatunk az élet tiszteletéhez? Így válaszol kérdéseinkre:

„Mindig keresse annak a lehetőségét, hogy jót cselekedjék. Minden embernek a maga módján kell keresnie annak a lehetőségét, hogy még nemesebbé váljék, és megvalósítsa az igazi emberi méltóságát. Bizonyos időt embertársaiknak kell szentelnie. Lehet, hogy ez nem sok, de tegyen valamit azokért, akik emberi segítségre szorúlnak, valami mást, amiért nem kap fizetést – csupán e munka elvégzésének kiváltságát.”

AZ ÉLET TISZTELETE –

ismerjük meg a tisztelet erényét,

döntsünk a tisztelet jellemet gazdagító értéke mellett.

Ennek a századnak szüksége volt Albert Schweitzerre. Ma és holnap a környezetben föltétlen szükséges, hogy benned megjelenjen a tisztelet embere.

A tisztelet

A tisztelet őserzése mozdul

– a gyermekben, aki apjára, anyjára felnézni akar;

– az ifjúban, aki tanárjában, nevelőjében tudást, jellemet keres, hogy valami tökéletest találjon;

– az emberben, mikor eszmét akar találni, mikor eszményt akar látni, hogy élete beteljesedjék.

Az ember önmagánál többet, nagyobbakat keres, akar, vágyik valamire vagy valakire.

AZ EMBER FÖLFELÉ NÉZŐ LÉNY,

az ember tiszteletre született,

és csak akkor lesz kiegyensúlyozott, ha értékesebbet talál önmagánál. Az ember akkor érzi jól magát, akkor érzi legnagyobbakat magát, ha van, aki vagy ami előtt leborulnia érdemes!

A személynek a tisztelet természetes igénye és egyben értéke. Erre az alapra építi, ebből akarja kivirágoztatni az emberiség minden nagy nevelője törvényeit, a helyes emberi élet

szabályait. A Biblia az imádás és tisztelet parancsával kezdi tíz parancsolatát. A marxizmus humanizmusa a közösségnek követel tiszteletet.

Akit betölt a tisztelet, annak az élete irányt kapott. Képes fejlődni. Gazdagszik. A tiszteletben nyílik értékek befogadására a szív.

A tisztelet ösérzése áhítattal tölti be az embert, mikor virágbimbóra néz; mikor szemléli a csillagos eget, mikroszkóppal kukucska az anyag belsejébe; mikor Bach- vagy Beethoven-zenét hallgat; mikor belefelejtkezik egy gyermek tekintetébe, szerelmese szépségébe.

A csodálkozó tisztelet nyitja ki a szemét a feltalálónak, ad szárnyakat a művész képzeletének, tanítja látni a szerelmes szívét.

Az operaénekes Simándi József nyilatkozta a televízióban: „Mi kell ahhoz, hogy jó énekesse váljon az ember? A tehetség mellett szorgalom és alázatos tisztelet az előadott mű és a közönség iránt.”

Egy kórbonctani professzor pedig arról beszélt, hogy tanítványainak mindig mondja: „A halott emberhez is azzal a tisztelettel kell lépünk, hogy ő még valamire taníthat minket.”

HOL KEZDŐDIK A TISZTELET?

Tiszteld önmagad ember voltát. Ismerd meg értékeidet. Ha tudod tisztelni önmagad, már mozdul is benned a másik iránti tisztelet, hiszen ő is ember.

Végtelen és egyetlen „világ” vagy, mely csodálatra méltó. És amikor kinézel benső világodból, mérhetetlen és számtalan világ tárul eléd, melyet megismerni és megszeretni igazán a tisztelet első lépése által lehet.

Igen, ISMERNI ÉS SZERETNI! Az első lépés, hogy bármit vagy bárkit ismerj vagy szeress az, hogy tudd TISZTELNI.

A tisztelet sorsjelentőségét Albert Schweitzer fogalmazta meg: A LEGFŐBB ERÉNY AZ ÉLET TISZTELETE.

Jelenünket és jövőnket

csak a tisztelettől áthatott emberek építik

és csak ők építhetik igazán.

A tisztelet ösérzése, mely öslátás, ösértékelés – töltsön be és vegyen körül.

Ady Endre hála-éneke

Aki életének kis és nagy eseményeit tárgyilagosan nézi, aki csöndes szemlélődésben elgondolkodik minden érteken, mely testét-lelkét gazdagítja,

annak szívében csodálatos érzés jelenik meg. Aztán szavakat keres, hogy érzését kifejezze. Végül egyetlen szót tud mondani. Legemberibb szavaink egyikét. Ady Endre egyik versének címében háromszor írja le a szót, és amit a szó kimondásakor gondol, költeményben énekli meg.

KÖSZÖNÖM, KÖSZÖNÖM, KÖSZÖNÖM

Napsugarak zúgása, amit hallok,

Számban nevednek jó íze van,

Szent mennydörgést néz a két szemem,

Istenem, istenem, istenem,

Zavart lelkem tegnap mindent bevallott:

Te voltál mindig mindenben minden,

Boldog szimatolásaimban,

Gyöngéd simogatásaimban

S éles, szomorú nézéseimben.

Ma köszönöm, hogy te voltál ott,
Hol éreztem az életemet
S hol dőltek, épültek az oltárok.
Köszönöm az énértem vetett ágyat,
Köszönöm neked az első sírást,
Köszönöm tört szívű édesanyámat,
Fiatalságomat és bűneimet,
Köszönöm a kétséget, a hitet,
A csókot és a betegséget.
Köszönöm, hogy nem tartozok senkinek
Másnak, csupán néked, mindenért néked.
Napsugarak zúgása, amit hallok,
Számban nevednek jó íze van,
Szent mennydörgést néz a két szemem,
Istenem, istenem, istenem,
Könnyebb a lelkem, hogy most látván vallott,
Hogy te voltál élet, bú, csók, öröm
S hogy te leszel a halál, köszönöm.

A hála

„Köszönöm!” – csak ennyi.

Ahol elhangzik ez a szó: köszönöm, ott már jelen van a hála.

A hála fokozott tisztelet az iránt, aki jót tett velünk, nekünk. Szívességet tettek, ajándékot kaptunk, olyanban részesítettek, amihez nem volt jogunk. Az igazán hálás szív – természetesen – még azt is megköszöni, ami föltétlen járt neki.

A hála, mely egyetlen szóban jelenik meg legegyszerűbben, vagy egy tekintetben, a szívből ered.

Érzés és értékítélet.

Elismeri az ajándékozó jóságát a megajándékozott. Örül neki. És „visszafizeti” a hálával.

Akiben a hála él, abban a tisztelet ősi erénye mondja: köszönöm!

A hálás szív gazdag szív. Tele van hálával. Lesz módja jót cselekedni azzal, annak, aki felé most csupán a „köszönöm” szó hangzik.

A hálás ember önzetlen. Tud örülni annak, hogy a másik adott. Nem csak az tölti el örömmel, hogy valamit kapott, hanem afölött is örül, hogy a másik nagylelkű volt.

A hála érzékennyé teszi a szívet az érdek nélküli szeretet iránt. Érzí, mikor önzetlenül közelednek felé vagy kezet nyújtanak neki; a hála teszi képessé, hogy ő is hasonlóan cselekedjék.

A hála érzése gazdagítja a hálás embert és gazdaggá teszi azt, aki felé irányul. A hála a szív melegsége, mely a másik szívét is melengeti. A hála megajándékozta a legfontosabb érzéssel a másikat: szükség van rá! Erősíti benne a tudatot: ő jó! Van értelme tetteinek, szavainak. Észrevették. Elismerték. A hála hálát vált ki! – bármily különös, de így igaz, és a szívek a hála gyönyörű hálójában egymáshoz tartozónak érzik magukat!

A hálás ember örömet ad. A hálás ember alázatos, elismeri, hogy kapott... Tud elfogadni. És ez az első lépés, hogy tudjon adni.

A hála nem gazdasági kérdés. Nem függ a pénztárcától. Legkevésbé van anyagi vonzata. A szív értéke. Nem jegyzik a tőzsdéken. (Talán innen van felbecsülhetetlen értéke!?)

A hálás embert szeretik. A hálátlant nehezen viselik el. A hálátlanság sért. Lenéz. Sebet ejt a másikon.

A hálátlan szűkmarkú, még egy szava sincs: köszönöm. Vak ember a hálátlan, mert nem látja azt, amit kapott, de így azt sem igazán, amilyen lett. Örömtelen, hiszen nem tud örülni mindannak, amit érdemtelenül ajándékoztak neki. Szegény marad akkor is, ha sok-sok pénze van.

A hála barátokat gyűjt. A hálátlanság megdermeszti a kapcsolatokat. Távolságot tart. Taszít.

Ki hálás neked?

Mondták ma, hogy köszönöm?!

Te kinek mondtad?

Betölt a hála?

Nincs barátod, magányos vagy? Tégy jót, és a hála körülöleli a szívedet. Hálád barátokat gyűjt neked.

Antigoné, a kegyelet leánya

Szophoklész beszéli el, hogy az időszámítás előtt, Théba városáért testvérek vívnak háborút egymás ellen. A várost védő Eteoklész és a támadó Polüneikész egymáson ejt halálos sebet. Az új király, Kreon a várost védő testvért eltemetteti, ám a támadó Polüneikész

„... eltemetni s megsíratni sem szabad.
De hagyni kell, heverjen ott a póre test
Kutyák s a dögmadar undok zsákmányaként.”

A halott testvérek húga, Antigoné mélyen meggyőződve a görögök hitéről, miszerint azok lelke jut csak az Alvilágba, akiket eltemettek s az elföldeletlenek soha, a királyi tiltás ellenére, a fenyegetéstől sem félve elhatározza, hogy megadja a végtisztességet temetetlen bátyjának is. Ejnek idején a holttesthez lopakodik. Szophoklész drámájában az őt így beszéli el:

„... ott ált már a lány, keservesen
Panaszkodott, mint vijjogó madár, mikor
Megtér s fészken fiókáit meg nem leli.
A puszta testet megpillantva, így a lány
Hangosan feljajdult s nehéz nagy átkokat
Mondott a kézre, mely meg merte tenni azt.
S kezében hozva gyorsan új homokcsomót,
Magasra tartva szépívű bronz korsóját,
A hármas áldozattal vette őt körül.”

A hármas áldozat ajándéka tej, méz és bor volt. Katonák jöttek és elfogták. Kreon elé vitték a leányt. A király számon kérte tőle, miért szegte meg tilalmát? Nem fél a kilátásba helyezett büntetéstől? A lány, ki nem gyűlöletre született, „szeretni csak”, az istenek törvényére hivatkozott, íratlan törvényre, melyet az ember ismer és érez, mióta a földön él, és e törvénynek engedelmeskedett.

„Kezedbe adtak s meghalok – többet kívánsz?
Bizony dicsőbb nevet nem is szerezhettek,
Mint avval, hogy testvérem eltemettem én.”

Kreon döbbsen hallja a bátor lányt, akinek testvéri szeretetében személyes üggyé vált a kegyelet törvénye, melyet életénél is drágábbnak ítélt. Antigoné védelmére szól édestestvére, Iszméné is. Kreon azonban hajthatatlan. Türelmetlenül kiált:

„...Mit haboztok szolganép?
Fogjátok és vigyétek. Mind a két leányt
szorosra fogva kell őriznetek, mivel
A bátrak is megfutni készek, látva, hogy
Már életükhöz ér az üldöző halál...
Még mindig nem vittétek el? Beboltozott
Sírbarlangjába téve, mint parancsolom!”

Antigoné ott hal meg a sírkamrában. Jóslata önmagáról azonban igaz lett: neve dicsó ma is, ha történetét olvassuk. Ő, a több mint kétezer éves múltú lány, „fiatal”. Nagyon modern. Hiszen az érték, a kegyelet, melyet átél, halhatatlanná tették őt az emberiség emlékezetében.

Ő jut eszembe, mikor a televízió kormányfőket, elnököket mutat be, amint tiszteletüket koszorúval, gyászzenével fejezik ki az Ismeretlen Katona emlékművénél. A kegyelet időtlen értéke sejlik elénk vagy világlik föl szívünkben, mikor halottjainkat temetjük vagy sírjaikat gondozzuk. Antigoné emlékezetünkben – a kegyelet szívünkben éljen.

A kegyelet

Az ember eltemeti halottjait. Ápolja sírjaikat. Mennyi virág, mennyi gyertyaláng, sírkő és koszorú?!

Mindig ünnepélyes pillanat, amikor a gyászzene főséges dallamától kísérve kormányfők róják le tiszteletüket, hálájukat azok előtt, akik meghaltak a hazáért, a viláért, az emberiségért. Olyat tettek, olyat szenvedtek el, mely több volt részükről, mint pusztá kötelesség.

A kegyelet tisztelet és hála együtt.

Kegyelet illet meg azokat is, akiknek életünket köszönhetjük. Szüleink. Nagyszüleink. Őseink.

Tisztelettel áthatott hálát érdemel mindaz, aki írni, olvasni tanított. Aki szellemi szemünket nyitotta ki vagy éppen erkölcsi kincsek birtoklásához segített.

Aki nevelt szóval és példával.

A kegyelet őrzi és ápolja a hagyományokat, melyek visszavezetnek a múltba. A kegyelet érzései, mint hajszálgökök a múltból, éltetik a jelent és a jövőt.

Csak az az ember nem hontalan, aki tudja, kiknek az utóda, milyen történelemből lépett a ma színpadára.

A kegyelet meghatódottság, nemes elfogódottság. Nagyon emberi érzés.

A kegyelet emberségünk értéke.

Ápold a szívedben.

Álltál már hősi emlékművek előtt megilletődve? Szeretteid sírján gyertyát gyújtasz, de fellángol-e benned a tisztelet és a hála?

Énekled a Himnuszt – a kegyelet hazád felé lelkedben él-e?

A kegyelet megóvjá szívedet, hogy szüleid, őseid fölött könnyelműen ítélkezz. A kegyelet áthat belülről, és bár tanárjaidhoz „öregedel”, fiatal marad értékelésedben a tisztelet, a hála irántuk.

Sok van, ami az állatvilág fölé emeli az embert. A kegyelet erénye különösen. A kegyelet sajátosan emberi tulajdonság. Emberségedből nem hiányozhat.

Ember, aki haláláig szerette hazáját: Bajcsy-Zsilinszky Endre

Dátumok és tények a történelemből.

1944. március 19. Budapest. Attila úti lakásában Bajcsy-Zsilinszky Endre fegyverrel fogadta a német katonákat, akik őt rövid lövöldözés után letartóztatták. A bátor férfi súlyos sérüléssel kórházba került. Hét hónap után gyógyultan távozott haza.

1944. november 22-én ismét letartóztatják. A Margit körúti fogházban állítják bíróság elé. Társait halálra ítélik és kivégzik. A továbbiakat Almásy Pál, Bajcsy-Zsilinszky Endre fogoly társának naplójából idézzük.

„1944. december 11-én, hétfőn a fogház előtt várakozó kék buszok egyikébe beszállítottak bennünket. Külön örök kísérték a megbilincselte Bajcsy-Zsilinszky Endrét. Őt is a mi autóbuszunkra szállították. Beszállás után levették bilincseit.

Talán este kilencre járhatott az idő, amikor végre elindultunk az elsötétített Budapestről nyugat felé. Nem a Bécsi országútra mentünk, hanem a János- és Hárshegy között kivezető útra. Kb. a Hárshegynél tartottunk, mikor megszólaltak a légiriadót jelző szirénák. Órák hosszat álltunk az erdős, elhagyott helyen. A minket kísérő katonák jóindulatúak voltak, hagyták, hogy beszélgessünk, sőt álldogálás közben ki is lehetett szállni egy-egy cigarettára. Őrzőinkkel is szót ejtettünk lassacskán. Az egyik honvéd közölte Bandi bácsival, hogy Tarpára való. Tarpa volt Bajcsy-Zsilinszky választókerülete. Bandi bácsi barátságosan beszélgetett a fiúval, aki hamarosan értésünkre adta, hogy ha a képviselő úr eltűnne az erdőben, ők nem fognak rálőni, hanem csak a levegőbe két sorozatot, a rend kedvéért. De ő nem mer közvetlenül szólni, próbáljuk meg mi rábeszélni. Kértük, mentse meg az életét a magyar jövő érdekében, hiszen nemcsak ő, hanem mi is tisztában voltunk azzal, hogy a nyilas kormány nem kegyelmez neki, Köhidán a biztos halál vár rá.

Ő azonban hajthatatlan maradt. »Áldozatommal példát akarok adni nemzetemnek« – mondta, majd hozzátette: »Kiss János és társai is meghaltak a nemzetért, nekem sem szabad életben maradnom.«

Hiába volt minden rábeszélés, könyörgés, meggyőzés, ekkor már elhatározta, hogy mártírhalállal áldoz az igaz ügynek.”

1944. december 23. Szombat. Sopronkőhida. A statáriális bíróság tanúk és a vádlott meghallgatása nélkül Bajcsy-Zsilinszky Endrét kötél általi halálra ítélte.

Éjszaka felkereste az evangélikus lelkész. A kérdésre, melyet a lelkész tett fel: „megbocsátasz-e az ellened vétőknek?” – így felelt: „megbocsátok”.

1944. december 24. Reggel 8 óra. Vezetik a veszthelyre. Az egyik cellában raboskodó Jávör Pál, a híres színész így szól társainak: „Most végzik ki Bandi bácsit, mondjuk el a Miatyánkot!”

A kivégzést három önként jelentkező orosztagbeli katona vállalta 25-25 pengőért.

Dr. Aranyi Sándor orvosszázados, aki jelen volt a kivégzésnél, számol be arról, hogy amikor összekötözött kézzel Zsilinszkyt a bitófához vezették, hangosan felkiáltott: „Istennek két szeme van, mindent lát. Éljen Magyarország!”

Aki Bajcsy-Zsilinszky Endre életét részletesen megismeri, tudja, hogy élete egész folyamán hazáját szolgálta munkájával. A hazaszeretet oly mélyen járta át jellemét, hogy kész volt nemzetéért meghalni.

Feleségének utolsó levelében ezeket írta: „Én soha nem fogok meghalni – akkor sem, ha fölakasztanak. S az én halhatatlanságom palást fölöttetek...”

Fölöttünk is. Szinte átmelegíti a szívünket az a HAZASZERETET, melyben ő élt, és kész volt meghalni.

A hazaszeretet olyan érték, mely nem hiányozhat életünkől. Általa szövődünk nemzetünk történelmébe, akár híressé, közismertté válunk, akár névtelen, ismeretlen, de nélkülözhetetlen emberek, állampolgárok leszünk, hazánk lányai, fiai.

A hazaszeretet

A fák törzse, lombja, virágja, gyümölcse... Issza a napfényt, az oxigént. Így él. – De a gyökerek! A mélyben. A földben. Milliónyi hajszálgyökerek...

Az ember tisztelettel és hálával van szülei iránt. Am nemcsak ők azok, akik által olyan, amilyen. Nem csupán a tanárok, tanítók, nevelők és barátok formálták azzá, aki. Mindent nem okol meg a jelen. De a múlt! A mély! A „föld”, melybe visszanyúlnak láthatatlan gyökerek, annak a nagy közösségnek történelmébe, évszázadok kialakított kultúrájába, szellemiségébe, érzelmi örökségébe, ahol született. Ahol fölnevelkedett. A haza.

Ha természetes a hála és tisztelet érzése közvetlen őseink felé, olyan természetes a tisztelet s hála a haza iránt. Életünk gyökerei hazánk történelmébe nyúlnak vissza. A hazából nőttünk és nőttünk olyanná, amilyenek vagyunk.

Akinek hazája van, gyökerei vannak, melyek által él, gazdagszik, színeződik mindennapi élete, jelleme.

Hogy ez igaz, csak bele kell gondolni, mit jelent, ha évezredes múltú hazába születik valaki, vagy mit jelent oly fiatal tagjának lenni, melynek nincs történelme.

Ezeréves hazánk viharos, szép történelmébe készítette elő a jelent, mely készen ad át technikát, kultúrát. Hírnevet szerzett: a magyar munkás megbízható. Tudósokat adott a tudományos világnak. „A magyar” Európa huzatos közepén elolthatatlan lángként égett és ég.

Látunk olyat, mely nem érdemel tiszteletet? Szégyellni kell? Amint szüleink fölött ne ítélkezzünk, úgy ne bántsuk népünket se, mely talán éppen azért volt, vagy most olyan, ami nem tetszik nekünk, mert lányai, fiai nem szeretik eléggé.

Olvassuk el a Szózatot. Énekeljük végig a Himnuszot. Barátkozzunk történelmi nagyjainkkal. Árpád fejedelem. Szent István. Mátyás király. Látnunk kell nagyjainkat és a névtelen milliókat, akik itt éltek, alkottak, szerettek és itt haltak meg. A névtelen milliók, akik megteremtették és teremtik a népművészetet, a mindennapi feltételét az életnek. Gondoljunk a szellemóriásokra, akik itt látták meg a Napot, itt szerették meg az emberi életet és itt bontakoztatták ki tehetségüket: Ady, Petőfi, Arany, Munkácsy, Csontváry és a többiek.

Hazaszeretet. Pilinszky János írja: „A hazát egyedül részvéttel szabad szeretnünk. E »részvét« nélkül nincs emberi igazság, szeretet, szerelem, de még valódi kultúra sincs.”

Mit jelent a „részvét”? Tegyük a kötelességünket. Ezáltal részt veszünk hazánk életében. „Jót és jól!” Téglából épül a ház. Munkánk napi tettei tartják fenn hazánkat.

A hazaszerető ember – bármilyen jelentéktelennek látszó munkát végez – történelmet építő ember. A hétköznapi tettei a történelem építő elemei!

Aki alkotni akar, maradandót létrehozni életében: szeresse hazáját olyan érzéssel, ahogy azt a népdalok éneklik.

Élj úgy, hogy nem feleded: szíved talpalatnyi „földje” hazának!

(Lám, amikor önmagad szívét erényekkel teszed gazdaggá, általa értékesebbé lesz a haza. A szellemi kincsekkel, erkölcsi értékekkel a haza emberségét gazdagítod. Hazád által az emberiség életébe kapcsolódsz be. Hazád nem csupán a múltat hozza ereidbe, de életedet a jelen történelme által beköti az emberiség jövőjébe is.)

Hazaszeretet...

Érzed ízét a szónak? Hallod dallamát? Érinti a szíved? Tettre mozdítja kezed? Itt és most, mert

„Áldjon vagy verjen sors keze:
Itt élned, halnod kell!”

Hazaszeretet...
„ISTEN, ÁLDD MEG A MAGYART!”
és áldotta váljék általad is!

Vendégeim ártatlansága

Azt a napot nem felejttem el. Különös és váratlan vendégeim voltak. Egy gyermek és egy gyilkos.

Előbb a gyermek jött. Még reggel. Csöngetésre mentem a kapuhoz. Nyílt és félénk tekintettel nézett rám a gyermek.

- Jó reggelt! Ákos osztálytársa vagyok. Őt keresem.
- Gyere be. Ő nincs itthon, de megvárhatod.
- Köszönöm.

A belső szobában ültettem le. Képeslapokat tettem elé, meg könyveket.

- Érezd magad otthon. Ne zavarjon, hogy gépelek. Sürgős munkám van.

A gyermek leült. Lapozgatta az újságokat. Kezébe vette a könyveket. Én pedig dolgoztam, figyeltem a munkámat. Nem vettem észre, mikor állt fel. Már csak azt láttam, hogy beszélget a pintyökékhez.

- Kicsi madárkám! Ne féljete! Értitek, amit mondok?

A kalitka foglyai mintha értették volna szavait. Csivitelésükből öröm énekelt. A pintyökék és a gyermek „éreztek” egymást. – Azután a gyermek virágaimhoz ment. Önfeledten nézte a kaktuszokat, az óriásira nőtt leandert. A rózsáknál szeme tágabbra nyílt. Láttam, gyönyörködik a színek pompájában. Az illatot magába itta.

- Szépek vagytok – suttogetta maga elé, vagy a rózsáknak?

- Most mire gondolsz? – kérdeztem. Hangomtól megrettent.

– A Kis Herceg rózsájára. Tetszik ismerni? Mióta olvastam Saint-Exupéry könyvét, másként látom a virágokat, az állatokat. „A felnőttek nekem is furcsák.” A bácsi is. Szívesen fogad, leültet, de utána nem szól hozzám. Dolga van. Fontos. Nincs ideje megszelídíteni engem, ahogy a Kis Herceg mondaná. Őt a róka tanította erre. Igen, szelídíteni: kapcsolatot felvenni. Velem. Törődni velem, kérdezni, beszélgetni. Lényegesebb lenne az, mint bármi más. Igazam van?

Hallgattam. Meglepődésemben egy szó nem jött a számra. Csak néztem. Zavarban voltam. Kis vendégem folytatta.

- Ugye nem tetszik rám haragudni? Így járok mindig, amikor a szívemmel nézem – hogy jól lássam – a virágokat, az állatokat, az embereket.

– Óh, nem, nem, miért is haragudnék? Csak meglep, amit mondasz. Úgy érzem, igazad van.

Ebben a pillanatban toppant be a fiam. A két gyermek megölelte egymást. Örömben még a „sziáról” is megfeledkeztek.

- Régóta vársz? – kérdezte a fiam.

- Nem. Éppen édesapáddal beszélgettem.

– És nagyon jól elbeszélgettünk. Kis barátod jól lát mindent, mert a szívével lát, mint a Kis Herceg.

- Mehetünk labdázni?

- Menjete.

A két gyermek futott az udvarra. Meglepetésemből, melyet kis vendégem ébresztett bennem, kezdtem magamhoz térni. Az öröm édes ízzel töltötte be a szívem. Találkoztam egy gyermekkel, akiből a vele született ártatlanság szólalt meg.

Aznap délután érkezett váratlanul a másik vendégem is. Házunk előtt hónapok óta egy öreg ember sepri az utat, a járdát. Télen a hóval küszködött, tavasszal az esőzés nehezítette munkáját, most a porral küzdi sziszifuszi harcát. Csíkos védőmellénye jelzi, a város útgondozóinak egyike. Seper, lapátol. Lelkiismeretesen. Az utca lakóit látásból ismeri. Előre köszön. Jó reggelt! Jó napot! Különös alakja a város központjának. Nagyon öreg. Háta hajlott. Majdnem derékszögben. Ritkán néz fel, mert nehezebb esik. Néhányszor – mikor köszönt – találkozott a tekintetünk. Az övé nyílt, egyenes. Tiszta. Bár mintha örökké kutatná a másik szemét, mégis – nem tudtam, hogy miért – az ártatlanságot juttatta eszembe.

Azon a napon délután, amikor csöngetésre nyitottam a kaput, ő állt előttem görnyedten.

– Jó napot, kérem, engedjen be, nem érzem jól magam.

– Jöjjön csak.

Belépett. Kezében seprű, lapát.

– Jöjjön még beljebb, itt az előszobában pihenjen meg. – Falhoz támasztotta a seprűt, a lapátot. Leült. Vízet hoztam neki.

– Jobban van?

– Igen.

– Főzhetek egy kávét? Éppen magamnak is készíteni akartam.

– Nem kérek. Köszönöm. A vérnyomásom miatt nem ihatok.

– Hány éves?

– 67 éves vagyok, de dolgoznom kell, hogy nyugdíjam legyen.

– Nem értem.

– Börtönben voltam 15 évig. Azok az évek nem vehetők figyelembe a nyugdíjnál. Hogy miért ültem a börtönben? Félek megmondani. Embert öltem. Beismertem. Elítéltek. Megérdemeltem. Megbűnhődtem. Kemény volt az a 11 év a rácsok, a falak között. Bányában is dolgoztam. Ott rokkant meg a derekam. Megbántam én kérem, amit tettem. Éveken át sírtam éjszakánként. Akkoriban szégyelltem a könnyeimet. Ma már tudom, nemcsak az arcomat áztatták, de tisztára mosták a szívemet is.

Míg beszélt, hol maga elé nézett, hol a szemembe. Tekintetében ott volt az a különös fény, ami máskor is az ártatlanságot juttatta eszembe.

– Nem bánta meg, hogy beengedett? Magunkfajta börtönviselt emberek félünk, hogy megvetnek, lenéznek minket, ha kitudódik a múltunk...

Hallgattam, mit szoltam volna? Elmondtam volna neki, hogy kutató tekintetében látom a visszaszerzett ártatlanságot? Talán gúnynak vette volna, talán el sem hitte volna.

Hirtelen felállt.

– Köszönöm a szívességét. Jólesett a víz jólesett, hogy meghallgatott.

– Jól van?

– Már jól érzem magam. Délután azért elmegyek az orvoshoz.

Elindult. Majdnem földig görnyedten lépett le a három lépcsőn. Fogta seprűjét, lapátját. A kapuban kezét fogtunk. Tekintetünk újra találkozott. Úgy nézett a szemembe, mint az olyan ember, akinek lelkiismerete tiszta. Ártatlan. Újra.

Azt a napot nem felejttem el. Vendégem volt egy gyermek és egy gyilkos. Az egyiket a veleszületett ártatlanság, a másikat a visszaszerzett ártatlanság tett igaz emberré.

Az ártatlanság

Érintetlen hómező.

Felhőtlen ég.

Tó tükrén úszó rózsza.

Kisgyermek szeme.

Ártatlanság.

Ártatlan az, akit az erkölcsi rossz még nem érintett. Ártatlan az, aki tiszteli az erkölcsi jót és küzd érte. Az ártatlan erkölcsileg tiszta. Ártatlan, aki jogilag nem vétkes.

Meddig érintetlen a hómező? Meddig nem fúj a szél felhőt az égre? Gyermekkorunk ártatlansága meddig tart? Porszem is szennyezi a rózsát!

Elvesztett ártatlanságunkat vissza lehet és kell szereznünk. Nincs olyan bűn, melyet, ha a szív megbán, jóvá tesz, el ne tűnnék az emberből, és akkor újra ártatlan lesz. A visszaszerzett ártatlanság egyenértékű az el nem vesztett ártatlansággal. (Sokak szerint érettebb!)

Nincs ártatlanság az emberi szívekben! – mondják sokan, és cinikusan nevetnek a szón: ártatlan.

Ám az ártatlanság tetten érhető a szívben, abban a szívben, mely igaz szerelemben él – abban a szívben, mely az irgalmasság tetteit cselekszi: beteget látogat, halottat temet, megvigasztalja a szomorút, enyhíti a fájdalmat...

Az ártatlanságra szükségünk van, mert az a tisztelet erényének előfeltétele. Akár „eredeti”, még el nem vesztett, akár újra visszaszerzett az ártatlanság, a tisztelet értékét egészíti ki.

Aki a szívtisztaságot dicséri, az az ártatlanság előtt hajt fejet. Aki a tiszta szívben gyönyörködik, az az ártatlanságnak örül.

Jobbá tenni a világot! – emberi kötelesség és nagyszerű program. Első lépés e célhoz: őrizd meg vagy szerezd vissza ártatlanságodat!

A JÓ győzelme ártatlanságunkon áll vagy bukik.

Egész ember csak az lehet, akiben a teljességet az ártatlanság teremti meg.

Érintetlen hómező, felhőtlen ég, úszó rózsza, kisgyermek szeme – mennyire védtelen, mennyire sebezhető és ugyanakkor mennyire nélkülözhetetlen, hogy szépnek és jónak lássuk a világot.

Az ártatlan ember lehet védtelen, lehet sebezhető, de ártatlanok nélkül az emberi élet elviselhetetlen lenne.

Az Emberben, az Emberiség Jövőjében addig lehet hinni, amíg él, létezik köztünk legalább egyetlen olyan ember, aki ártatlan ...

Ártatlanságodért felelős vagy.

Önmagád miatt és az emberiség miatt.

Maximilian Kolbe, az áldozatkészség embere

1941. július. Az auschwitzi koncentrációs tábor 14/A blokkjából megszökött egy Klos nevű fogoly. A tábor foglyai rettegve várták a büntetést, melyet előre megígért a tábor parancsnoka. Az örök hiába keresték a szökevényt. Nem került elő. A tábor terén álltak a foglyok. Tudták, Auschwitzban iszonyú a halál, de legszörnyűbb éhen halni egy pincében.

Almatlanul telt az éjszaka. Virradatkor újabb sorakozó. Az örök üvöltöztek, verték a foglyokat. A 14-es blokk foglyainak kivételével mindenki munkába indult. Így telt a nap. Késő délután még mindig ott álltak a téren, éhen, szomjan.

Megérkezik végül a Lagerführer. Alacsony, metsző tekintetű ember. A téren halotti csend. Tudták, most választja ki közülük azokat, akiket a fogoly megszökése miatt éhhalálra

ítél. Fritsch táborvezető nyugodt léptekkel sétál a sorok között. Az első sorból hanyag mozdulattal jelöli ki a halálraítélteket: ez... ez... ez... A második sorban folytatja: ez... ez... Az emberek sápadtan állnak. Akire rámutat, előre lép. Együtt a tíz. Köztük Gajowniczek. Őrmester volt. Hadifogolytáborból szökött. Magyarországon fogták el. Onnan hozták ide. Felesége, gyermekei vannak. Összeroppan, zokog, kiabál, szereti a feleségét, gyermekei várják, élni akar, élni.

Ekkor valaki a sorból előre lépett, s a tíz fogoly elé állt. A Lagerführer pisztolyához kapott.

– Állj, mi van?!

Az megáll. Ruháján szám, mert a táborban senkinek nincs neve, csak száma. Az övé: 16670. Valamit mond.

– Mit akar ez a lengyel disznó? – kérdi Fritsch.

A 16670-es számú fogoly, Maximilian atya hibátlan németséggel megismétli kérését:

– Kérem, engedje meg, hogy az egyik elítélt helyett én haljak meg.

– Ki maga? – kérdezte a Lagerführer.

– Katolikus pap vagyok.

– Melyikük helyett akar meghalni?

– Helyette – és Maximilian atya Gajowniczekre mutat.

– Miért?

– Én öreg ember vagyok, és senkim sincs. Ez az ember fiatal és családja van.

Fritsch legyint egyet. Beleegyeznek. Sarkon fordul és elmegy. Az elítélteket az örök a tizenegyes blokk pincéjébe viszik, mely 3 méter hosszú, másfél méter széles cementpadlós helyiség. Meztlenre vetkőztetik őket. Többé nem kapnak sem inni, sem enni. Büntetésük az éhhalál.

1941. augusztus 14. Maximilian Kolbe még él. A tábor orvosa fenolinjekcióval végez vele. Újabb elítélteknek kell a halálkamra. Maximilian Kolbe holttestét augusztus 15-én égették el a krematórium kemencéjében. Hamvait aznap egy fogoly a szántóföldön szórta szét.

Maximilian Kolbe önként, egy ismeretlen embertársa helyett áldozta fel életét. A jó kísértése az emberi gonoszság poklában örvénylett fel: meghalni más helyett, hogy az éljen. Kolbe nem állt ellen a jó kísértésének.

1971. október 17-én VI. Pál pápa ünnepélyesen elismerte Maximilian hőstettét és lelki nemességét. Boldoggá avatta.

1971. március 22-én a Lengyel Államtanács Arany Kereszttel tüntette ki.

Kitüntetések? Elismerések?

Van-e értékesebb, mint az *élet*, mely az áldozatkészségből született, és el nem felejthető példája után születik ma és holnap?!

Talán benned is.

ÁLDOZATKÉSZSÉG és ÁLDOZAT nélkül nincs emberi élet. Ma sem. Holnap se lesz. A Földön. Még a csillagokon sem, ha az ember ott épít majd hajlékot magának. Az úrhajók belsejében sem. A mindennapok eseményeiben sem. Ahol élsz, ahol élned kell. Csak ismerd meg az áldozatkészség hatalmát, mely éltet, és vedd észre azt a belső szépséget, mely áthatja az ÁLDOZATKÉSZ EMBERT.

„Ha a búzaszem nem hull a földbe, és nem hal el, egymaga marad, de ha elhal, sok termést hoz.”

Az áldozatkészség

Ismerjük a búzaszem örök példáját... Ha el nem hal, nem bont kalászt...

Közműves Kelemenné balladájában a nép ráérez az áldozat jelentőségére. Csak akkor áll a vár, ha abban az összetartó erőt az „áldozatkészség vére” adja.

Az áldozatkész emberek a jelen összetartó és fenntartó erői, sőt a jövő is az ő szívükből nő ki!

Aki mer áldozatkész lenni, átéli a paradoxon igazságát: amikor adsz, több leszel! – amikor fogyni mersz, akkor növekszel!

Áldozatkészség.

Ritkán használatos szó. Idegenkedve hallgatjuk. Az áldozatkész emberek kevés megbecsülést kapnak. Talán azért, mert a tisztelet értéke sincs első helyen a lelkünkben.

Mi az áldozatkészség? A TISZTELET LEGMAGASABB FOKA. Az áldozatkészség erényét akkor gyakorolja az ember, amikor tiszteletből egy nagyobb érték iránt, lemond a kisebbik értékről. Az áldozatkész ember a JÓSÁG megvalósulásáért lemond olyan értékekről is, melyekre joga lenne, tisztességgel élvezhetné azt.

A mindennapi életben gyakrabban fordul elő, mint gondolnánk. Áldozatkészség nélkül egyszerűen nem lenne emberi élet, nem lenne haladás, fejlődés. Van áldozatkészség, de több kellene. Talán éppen a tiéd hiányzik még.

Áldozatkész az anya, aki vállalja gyermekét. Lemond kényelméről, kockáztatja egészségét, sőt nemegyszer az életét. – Áldozatkész a szerelmes, amikor „lemond” a szabadságáról és rabja lesz szerelmének, és viszont... – Áldozatkész az apa, aki megélhetésért ha kell, lemond a karrieréről, mert szereti családját. – Áldozatkész a kutató orvos, aki a saját testén próbál ki új gyógyszert, vállalva a megbetegedés kockázatát. – A munkás, aki lelkiismeretesen dolgozik, erejét építi bele mindennapi munkájába.

Az áldozatkészség erő. Áldozatot hozni csak erős lelkek képesek. Aki áldozatot hoz, abban a tisztelet erénye erőben is megnyilvánul.

Tévedés azt hinni, hogy az erő a hősiességhez kell. A mindennapi áldozatokhoz, melyeknek alig van látszata, még inkább kell az erő. Az emberi élet nem egy pillanat, egy óra, hanem évek, évtizedek műve.

Élsz, mert áldozatot hoztak és hoznak érted.

Mérd meg önmagad. Amit tisztelsz, azért kész vagy áldozatot is hozni?

Amiért áldozatot hozol, azt már nem csupán tiszteled, hanem szereted is.

Áldozathozatalra reklám és propaganda nem sürget, nem indít. Hiába is tenné.

Az áldozat belülről fakad. A szív dolga. Az érett léleké, melyben tisztelet és szeretet él. És öröm! Hiszen „jobb adni, mint kapni”.

Sztehlo Gábor okossága

Találékony a hála. Jeruzsálem egyik ligetében fákat ültetnek azok emlékére, akik életüket mentettek meg a második világháború idején. Az Üldözötteket mentő keresztények ligetében egy fa Stehlo Gábor emlékét őrzi.

Magyarország a világháború „csúcsát” Budapest ostromában élte át. A háborúval együtt járó borzalmakat növelte a fővárosban, hogy a veszített ügy rémületében a németek, a nyilasok összegyűjtötték a zsidókat, hogy koncentrációs táborokba hurcolják őket, vagy ha kedvük úgy hozta, a Dunába gyilkolják az elfogottakat. Üldöztek ők mindenkit, aki ellenállt nemzetpusztító szándékaiknak.

A háború rettenetében – természetesen – mindenki önmagára gondolt. Ám természetes az is, hogy voltak, akik másokkal is törődtek. Stehlo Gábor evangélikus lelkész az elhagyott,

üldözött gyermekeket kezdte menteni. Segítette őt a Nemzetközi Vöröskereszt. Emlékirataiból idézünk most.

„November elején valaki leadott irodámban egy címet: siessünk oda, és vegyünk át egy teljesen elhagyott kislányt. A delegátus kocsijával robogtunk a Király utcába, a megadott címre. Egy öreg ház belső udvarában volt a lakás, melyben egy vénséges vén emberpár őrzött egy hároméves gyermeket. Amíg készítgettük, bátorítottuk a kicsit, átrohant a szomszédból egy asszony, és izgatottan kért, hogy a mellettük lévő házba is térjünk be, ott is van egy gyermek. Szüleinek menekülni kell, mielőtt a gettó bezárul, vegyük védelmünkbe azt is. Megtettük. A szülők boldogan bízták ránk... Kocsink ezalatt az utcán állt, gyermekcsoport vette körül, a legérdeklődőbb kisfiútól kérdeztem, hol vannak a szülei, testvére. Kiderült, senkije nincs. Akar-e velünk jönni? Persze, csillant fel a szeme... Sietnünk kell, minden pillanatban járőrrel találkozhatunk. A három gyermeket az autó aljára rejtettük, pokróccal letakarva, és robogtunk velük a Rózsadombra.”

Így és hasonlóan mentette a gyermekeket. A háború zűrzavarában volt benne okosság, hogy képes volt 32 otthont szervezni Budapesten. 1944. októberétől 1945. március végéig otthonaiban 1500 gyermek és 500 felnőtt életét mentette meg! Emlékirataiban a Bogár útiak megmentését így írja le.

„Január elején, azt hiszem, 4-én éjszaka, nagy dörömbölésre ébredtem. Majd felriadtak a többiek is. Női és férfi hangok keveredtek az éjszakában. Bizony félve néztem ki a pinceablakon, s a »ki az?« kérdésemre odahajló arcban Stiasznyai Évát, a Bogár úti otthon vezetőjét ismertem fel. Mögötte két német katonát látok ... A lélegzetem is elállt egy pillanatra. Az villant át az agyamon, hogy a németek felszámolták a Bogár úti otthont. Elvitték, talán meg is ölték azt a 45 gyermeket! Futottam ajtót nyitni. A hallban ültünk le a lépcsőkre, a zseblámpa fénye mellett Éva elmondta, hogy frontvonalba kerültek, két napja kuporog a gyereksereg a kazánházban a kokszon. Állandóan lötték őket, ma este tűzszünet állt be. A német frontszakaszparancsnok küldte kísérőül ezt a két katonát, ők segítenek elszállítani a gyerekeket, ha valahol találnak helyet, ahová mehetnek. Mit tegyen? Két napja nem ettek a gyerekek... Ide kell hozni az összes Bogár utcaiakat... A hírhozók induljanak értük, mi pedig helyet készítünk és levest főzünk. Rövidesen megérkezik az első csoport... Amikor ajtót nyitok, majd elnevetem magam, meglátva a német katona nyakában az erősen zsidó jelleget viselő apróságot, amint fázós kezét a katona nyakán melengeti...

Reggel 6 óra lett, mire mindenki evett, lefeküdt papírokra, takarókra és elcsöndesedett. Másnap ismét jött a két katona, és a gondozónők segítségével átvitték a kicsiket Barramadasba.” (Egy másik otthonba.)

Sztehlo Gábor 1972-ben életmentő tetteiért a legmagasabb izraeli kitüntetést kapta meg. Emlékét az Üldözötteket mentő keresztények ligetében fa őrzi. Akiknek az életét megmentette, hálásak neki. Mi, akik csak olvasunk róla, elcsodálkozhatunk bátorságán, emberszereteten, mellyel „arisztokraták és proletárok, nagykereskedők és kispolgárok, illegális kommunisták és jobboldali gondolkodásúak” gyermekeit mentette. „Üldözött-e, elhagyott-e, ha igen, be kell fogadni” – írja emlékezéseiben.

Sztehlo Gáborban láthatóvá válik az okosság erénye, mely a gyilkos háború gyűlöletében az élet szeretete, az életek megmentése mellett döntött. A legfőbb jót választotta: szolgálni a legvédtelenebbeket.

Mennyi okosság kellett, mikor tárgyalt a zsidókat elítélő tisztviselőkkel, az ártatlanokat üldöző nyilasokkal? Mennyi okosság kellett a félelemtől megbénított gyermekekhez, felnőttekhez, hogy higgyenek neki és kövessék őt. Stehlo Gábor élete példa arra, hogy az ember minden körülmény között az okosság erényével képes emberhez méltóan cselekedni.

Az okosságot te sem nélkülözheted.

Az okosság

Fekete-fehér négyzetek. Sötét-világos mezők. Sakk. Játék. Lépni kell. Minden lépés előtt dönteni. Dönteni arról, hová lépünk? A döntésben mérlegelni kell a lépés következményeit. Ha fehérre lépünk... ha feketére lépünk... Mi következik utána? Előre kell látni. Sok-sok lehetőség közül kiválasztani a leghelyesebbet.

Aki soha nem ül sakktábla mellé, az is szüntelen „sakkozik” – ha él, ha emberien akar élni. Pillanatonként lépünk kell. Az élet megszámlálhatatlan lépések folyamata. A lépések előtt dönteni kell: hová lépünk, mit teszünk, cselekedeteinknek milyen következményei lesznek? Saját magunkra. Mások életére.

Életünk döntések sorozata. Aki döntéseiben rendszeresen a leghelyesebbet választja, a legmegfelelőbb jót, abban van az OKOSSÁG erénye.

Az okosság erkölcsi érték, és tulajdonképpen nem iskolázottságot jelent az etika világában. Az okosságot nem osztályozzák bizonyítványban. Oklevéllel, diplomával igazolni nem lehet meglétét. Hiányát sem. Az élet maga tükrözi, hogy okosak vagyunk-e vagy sem. Feketére lépünk-e vagy fehérre? Jóra vagy rosszra mondjuk-e az igent?!

Az okosság dönti el: cselekedjünk-e vagy sem? Ezt vagy azt tegyük-e inkább?

Az okosság a tisztelethez hasonló alaperény. Nélkülözhetetlen. Az okos ember felismeri a jót. Belátja a jó értékét. A jó mellett dönt, és azt cselekszi.

A jóságot önmagában és másokban nagyra értékeli. Az okos ember emlékezete a valóságot hűen tükrözi. Az okos tanul másoktól. Leleményes. Következetes. Éber és óvatos.

Az okosságban az értelem az erkölcsi érték iránti kötelesség tudatában hozza meg döntéseit.

Az okosság erénye kialakul benned

– a helyes önismeret által,

– a tárgyilagos emberismeret által,

– a világ ismerete által,

– a megszerzett és kialakított VILÁGKÉP által, mely segít egységben látni a világmindenséget és érzed, tudod a magad helyét – *célt* ismersz fel és törekszel rá.

Aki sakkozik, az dönt. Felméri lépéseinek következményeit. Előre következtet arra, ami majd bekövetkezik.

Az élet tetteink szüntelen sakklépése. Az okosság erénye vezet a JÓ felé.

Okosságodról nem bizonyítvány, nem diploma tanúskodik, hanem szavaid, tetteid, döntéseid. Az életed maga!

Tetszik nekem az okosság erénye, mely nem más, mint helyesen cselekvő tudás az emberéletről és „villámnyi” tudás az adott pillanatban, az egyetlen és megismételhetetlen helyzetben a JÓRÓL, melyet választani kell.

Neked tetszik?

Az okosság lépéseivel sakkozd át az életed!

Salamon király, a Kis Herceg és a bölcsesség

Ki tudná eldönteni, hogy a történelem során az emberiség mit akart inkább megtalálni: az aranykészítés titkát vagy a bölcsesség titkát? Minden látszat ellenére az arany utáni hajsztát megelőzi a bölcsesség utáni vágy.

Már a bibliai Jób így beszélt:

„Dehát a bölcsesség – ez vajon honnét van,
és az értelemnek hol a lelőhelye?
Odavivő utat nem ismer az ember,
élők országában nem lehet meglesni.
Az ősvizek azt mondják: nem lakik bennünk,
a tenger megvallja: nálam sincs lakása.
Arannyal nem lehet érte megfizetni,
és az színezüst sem elég nagy ár érte...
Honnan is származik tehát a bölcsesség,
és az értelemnek hol a lelőhelye?...
Egyedül az Isten ismer hozzá utat,
egyedül ő tudja, hol a lelőhelye.”
(Jób, 28,12–15.20.23)

Amíg Jób kérdez és felfedezi, hol a bölcsesség, a bibliai Salamon pedig megszerzi azt. A Krónikák második könyvének első fejezetében olvassuk, hogy Isten álmában tett ígéretet Salamon királynak. „Kérhetsz bármit, megadom neked.” A király azonnal válaszolt. „Mivel te tettél királlyá a nép fölé, amely megszámlálhatatlan, mint a föld pora, adj hát nekem bölcsességet és értelmet, hogy jól teljesíthessem kötelességemet e nép élén.” Istennek tetszett a kérés. „Mivel ez szíved vágya, és nem kértél gazdagságot, vagyont vagy dicsőséget, sem ellenségeid életét, sőt még csak hosszú életet sem kívántál, hanem bölcsességet és értelmet kértél, hogy kormányozni tudjad népemet, amelynek királyává tettelek, megadom neked a bölcsességet és az értelmet.”

Salamon bölcsességben cselekedett és ítélkezett. Híre ment az akkor ismert egész Földön. Bölcs ítéleteinek egyikét érdemes elolvasnod a Királyok első könyvének 3. fejezetében. Napjaink szólása az igazságos ítéletekről így hangzik: salamoni ítélet volt.

A bibliai Bölcsesség könyve Salamon szájába adja a következő vallomást és imát:

„őt (ti. a bölcsességet) szeretem és kerestem ifjúkorom óta; azon voltam, hogy jegyesemmé tegyem és hódolója lettem szépségének...

... szívemben meghánytam-vettem, hogy a halhatatlanság a bölcsességgel rokon,
a vele való barátságban tiszta öröm rejlik, a keze munkájában kimeríthetetlen gazdagság,
a vele való bizalmas érintkezésben okosság, a vele való társalgásban jó hírnév, szétnéztem és kerestem, hogyan vihetnem házamba...

De mivel beláttam, hogy nem juthatok másként birtokába, csak ha Isten megadja... azért az Úrhoz fordultam, imádkoztam hozzá és szívem mélyéből mondtam:

Atyáim Istene, irgalomnak Ura, aki a szavaddal teremtettél mindent...

add meg nekem a bölcsességet, trónod osztályosát, és ne zárj ki engem gyermekeid közül...

Küldd el szent egedből, dicsőséged trónjától, hogy munkámban velem legyen és segítsen, és így fölismerjem, mi kedves a szemedben...

Ki ismerte föl valaha is akaratodat, ha te nem adtál (neki) bölcsességet és nem küldted el a magasból szent lelkedet?” (Bölcs 8–9. fejezetekből)

Az emberiség több ezer éves írásából így tűnik elénk: az arany utáni váagnál is igazabb és erősebb vágy a bölcsesség utáni. Különösen Salamon királyban. Igen, akkor és azokban az embereken, de napjainkban és mibennünk?

Nem érzed, hogy él benned a vágy a bölcsesség után? Vajon miért szereti a gyermek méznél jobban a mesét? A mesékben az emberiség bölcsesség igénye és bölcsessége szól. Győz a jó. A legkisebb is megtalálja az igazságot. Az anyák nem halnak meg. A szeretet erősebb a halálnál. Így tovább.

Talán ismered Antoine de Saint-Exupéry barátját, a Kis Herceget. Könyvének is ez a címe. A Kis Herceg régen meghódította a szívemet. Éjszakánként, ha a csillagos égre nézek, őt keresem és úgy érzem, egy csillagot ő gyújtott meg nekem. Máskor, ha a bibliai bölcsesség súlyát nem bírja fáradt lelkem, az ő bölcsességét ízlelgetem. Most őt idézem.

„Nálatok az emberek egyetlen kertben ötezer rózsát nevelnek. Mégse találják meg, amit keresnek.

– Nem találják meg – mondtam.

– Pedig egyetlen rózsában vagy egy korty vízben megtalálhatnád ...

– Minden bizonnyal – feleltem.

– Csakhogy a szem vak – tette hozzá a kis herceg. A szívünkkel kell keresni.”

A könyv egy titkot is elárul. „Tessék, itt a titkom. Nagyon egyszerű. Jól csak a szívével lát az ember. Ami igazán lényeges, az a szemnek láthatatlan.”

Még idéznem kell, amit a szépségről mond. „Igen, akár egy házról van szó, akár a csillagokról, akár a sivatagról: ami széppé teszi őket, az láthatatlan.”

És ahogy a halálra készül, hiszen nem csupán az élnitudás bölcsességét ismeri, de a „más bolygóra” költözését is. Aki bölcs szeretne lenni, ismerkedjék meg a Kis Herceggel.

Most a Kis Hercegről és a bibliai Salamonról írtam. Egyiknek mesés szavaiban, másiknak kinyilatkoztatott igazságaiban találni az aranyból, gazdagságnál, hírnévnél ősből erővel vágyott bölcsességet.

Keress, vágyakozz utána, *kérd*. Ajándékként betölti szíved.

A bölcsesség

A bölcsesség az a szellemi tulajdonság, amely az elmét a helyes ítéletre, a gyakorlatban pedig a helyes cselekvésre képesíti.

Általában bölcssek a gyermekek és az öregek.

A gyermek még egészen látja a világot, az öreg pedig már látja a valóságot, az élet egységét.

A bölcsesség nincs életkorhoz kötve.

A bölcsesség inkább a szívben lakik, mint az értelemben. A bölcsesség inkább élet, mint tudás.

Bölcs az, aki tudja, több LENNI, mint látszani. Bölcs az, akit nem téveszt meg a külső csillogás, hanem az emberben a láthatatlan bensőt mérlegeli.

A bölcsesség az erényekben felmagasztosult élet.

A bölcs lényegre egyszerűsödött ember. A bölcs egyetlen gondolat rabja. *Lát* és látomása lenyűgözi. Ami betölti, arra építi életét, az határozza meg élete irányát, az szervezi meg kapcsolatait emberrel, állattal, növényekkel, a mindenséggel.

Petőfi Sándornak a „szabadság és szerelem” volt az egyetlen, lényét átható szenvedély. Albert Schweitzer az Élet tiszteletének élt. Csontváry hitt küldetésében, és életét a festészetnek szentelte. Kalkuttai Teréz anya csupán a haldoklók sóhaját hallja, és elhagyatottságukat akarja enyhíteni.

A mindennapi ember hétköznapi életét, ha áthatja, ha átizzítja az igaz, a jó, bármi nemes CÉL, már a bölcsesség útján jár. -A bölcsesség szenvedélyben izzó gondolat, tudásban égő látomás.

A bölcs ember egyszerű. Megelégedettsége miatt mindig megvan mindene. Nála nincs gazdagabb.

A bölcs látja, mi teszi őt boldoggá, mi a neki való öröm. Mást nem akar. Így kerül el a hiábavalóságokat és szívét az irigység.

A bölcs ismeri a türelem értékét. Türelmes. A bölcs tudja, mikor kell szólnia és mikor mond többet a hallgatása. A bölcs érti a könnyek vallomását és érthető *írás* számára az arcok mosolya.

A bölcs nagyon szereti az életet és belátja a halál jelentőségét. Úgy él, mintha éveit nem lehetne megszámolni, és úgy cselekszik, mintha holnap már mennie kellene...

A bölcs tudja, minden elmúlik – rabja ezért nem lesz semminek, mégis építi a világot, mert hiszi, eltörölhetetlen értéket hagy a Világmindenségben. Ő.

A bölcs meghajol a Világ előtt, ugyanakkor büszkén néz vele szembe, hiszen ő maga is egy csodálatos világ. Mikor a világot tiszteli, önmagát is tiszteli, hiszen része a világnak. Mikor értékeli önmagát, tiszteletadás ez a világnak is, melyben él, amely által és amelyért van.

A bölcsességnek az erények készítenek otthont.

Semmivel nem kényszeríthető a bölcsesség szívünkbe. Önként jön, vagy sehogy. Aki vágyik rá, aki sóvárog utána, aki mindennél többre hajlandó értékelni, tisztelni, életénél is többre, annak szívében megszületik a bölcsesség.

A bölcs az erények gyermeke.

Aki bölcsességre vágyik, nem akar lehetlent.

Részedről is elérhető.

Már elindultál feléje. Már érintette a szíved abban a pillanatban, amikor felismerted, kell neked a Szépség, de nem elég,
kell neked az Igazság, de nem elég,
csak a Jóságra mondja lényed valója: elég.

A bölcsesség talán a jóság kísértésével kopogtat lelkeden...

Babits Mihály hite

Legemberibb szavaink egyike, melyet kimondhatunk: szeretek. Emberségünk másik gyöngyszava: hiszek.

Mit jelent e szó: hiszek.

Mást, ha te mondd, mást, ha én. Szóljon most a szavak művésze, aki egyben – véleményem szerint – a hatalmas hit embere is: Babits Mihály.

Részleteket idézek Babits Mihály **ÖRÖKKÉK ÉG A FELHŐK MÖGÖTT** című írásából.

„Futottam hősen, szüntelen, lélekzetlen; olykor szinte elbukni látszottam; s hasonlítottam ahhoz a fához, melynek koronáját földig csapja a szél... Mi tart fönn? Mi a gyökér, mely nem szakad el? mely elpusztíthatatlan táplál valami kimeríthetetlen erővel? »A hit az élet ereje: az ember, ha egyszer él, akkor valamiben hisz... Ha nem hinné, hogy valamiért élnie kell, akkor nem élne...« Ezek a szavak, Tolsztoj szavai, járnak az eszemben, s vizsgálom, mit hiszek? Ó, örökkék ég minden felhők mögött; kiirthatatlan optimizmus!

Hiszek abban, hogy élni érdemes. Talán nincsen célja és értelme, mert »cél és értelem« emberi fogalmak: a világnak nincs rájuk szüksége. A világ több, mint minden emberi; hiszek a világban, mert eszem el nem éri...

Én hiszek a harcban, az ész harcában a vak erők ellen, melyek: a világ vak erői, vagy az én lelkem csüggedései és indulatai...

Vallom azonban a bölcsességet is: harcom nem megy túl a józanság vonalán: magamban is érzem, ami ellen küzdök, s tudom, hogy minden rombolás engem rombol. Nem is rombolni akarok, inkább építeni...

Én hiszek a testvériségben: a színek együtt adják ki a képet, a hangok együtt adják a koncertet...

Hiszek a művészetben, mely kinyitja elénk a világot, mely kiröpít a pontból és a pillanattól, mely katolikus és a kozmosz polgárává avat...

Hiszek a lélekben, mely szereti a világot; annyira szereti, hogy újracsinálja, annyira szereti, hogy meg sem élégszik vele...

S hiszek a békében. Hiszek a harmóniában, melyre vágy a lélek, a szépségben, melyért kiáltoz az anyag, a szeretetben, melyért epednek a népek...

Ember vagyok, s hiszek az emberben. Nem is az emberben. Az ember vakon botorkál; de a világ nyitja és csukja útjait. Az ember primitív lény, de az állat még primitívebb. Nem állatot kívánok, nem is embert! Többet.

S ha néha elfáradok, s az állatot és anyagot irigylem: ez nem hitem megtörése, csak erőm, mely nem semmi, de nem minden... Derék erő, s majd megnyugszik egyszer, de nem fog el. Hiszem... Nyugodt kincssé lesz és örök haszonná."

Most egy kicsit lélegezzél. A szavak és gondolatok a hit szenvedélyével érintettek. A szó, ha kimondják: hiszek – valami ilyet jelent. Ennyit.

Mondd ki Te is: hiszek.

Mit jelent benned a hit?

Nem lehetsz annyira szegény, hogy ne legyen hited... Kell, hogy annyira ember légy, hogy hatalmas hit járja át egész testi-lelki lényedet!

Babits így vallott hitet.

A hit

A hit erős meggyőződés,

mely az érzelm olyan érvein nyugszik, olyan érzelmi érvekből táplálkozik, melyeket a józan értelem nem ismer. A hit inkább a szív és az akarat, mint az értelem állapota. „Az ember a szívével lát igazán.”

Az emberi élet hittel átszőtt élet. Az ember legelső „emberi” mozdulata a hit.

A gyermek hisz szüleinek, nevelőinek, tanárainak. Tekintélyük miatt elhiszi, hogy a tűzhöz, az áramhoz nyúlni veszélyes. Elhiszi, hogy a betűk jelek, melyeket ha megtanul, írni és olvasni fog. (Ha nem hisz... ha nem hinne...)

Mind a felnőtt, mind a gyermek hisz orvosának, mikor elfogadja és beszedi az orvosságot, melyet az orvos szaván kívül más nem igazol előtte, hogy hasznos lesz, gyógyít. (Ha nem hisz az orvosnak... ha nem hinne...)

A szerelmes hisz szerelmese vallomásának, hiszi, hogy testi-lelki önátadása igaz. A szerelmes hit köt egybe életeteket, és abból születik az új élet. (Ha nem hinnének...)

A HIT MEGGYŐZŐDÉS, melyet az értelem, a tudás nem képes igazolni; az ember ezt az igazolást nem is igényli –

mégis meggyőződés,

erős érzés,

akaratot átható erő,

tettekre indító hatalom.

A hit nem ismer lehetetlent.

A hit embereiből lesznek a mindennapok hősei vagy a történelem nagyjai. A hit serkent cselekvésre. Az élet hajtó ereje a hit. A hit egészséges optimizmus.

Hit nélkül erőtlenség az ember. Beteg. Megáll. Célt nem lát. Nem találja élete értelmét. Az élet értelmét.

A hit a személy erkölcsi értéke,

mely megnyitja az embert a másik ember felé; bizalommal tölti be az embert a jövővel szemben; tettekre lelkesít; kedvet nyújt a munkára; felfedezi az élet rejtett titkait, szépségeit, örömét.

A hit sajátos megvalósulása a vallásos hit, mely elfogad egy tökéletes Személyt, akit Istennek nevez. Isten tekintélye miatt meggyőződéssel hisz önmaga isteni értékében, hisz a halálán túli életben, a jó teljes és végleges győzelmében. A vallásos hitben az ember Isten létét és szeretetét tapasztalja meg.

HINNI nagyon emberi és nagyon igaz...

HINNI emberi „tett”, az ember benső világának „állapota”, gondolkozási „mód”.

HITTEL lesz egész az emberi élet.

A HIT valamiféle látás, valamiféle tapasztalás, valami – végső lényegében – megmagyarázhatatlan, csak az emberre jellemző JELENSÉG.

A hit az ember harca az ismeretlennel; harc a teljességért. Csak a hitben lesz győztessé az ember.

A hit az emberi lélek küzdelmes öröme, boldog gyötrelme. A hit az élet tüze.

Hinni könnyű és nehéz. A hitet számon kéri az értelem, és belőle akar élni a szív.

Mindenféle hitről számot kell adnunk társainknak. Csak IGAZ ÉRTÉKBEN lehet hinni. Hitelt érdemelt VALAKINEK HINNI. És a hitet nem lehet elrejteni, azt adni kell, mert természete, hogy sugározzon, fényt vetítsen az életre.

Élni akarsz? HIGYJ.

Szeretni akarsz? HIGYJ.

Boldoggá akarod tenni azokat, akiket szeretsz? HIGYJÉL BENNÜK, NEKIK.

Éljél úgy, hogy HIHESSENEK NEKED, HIGYJENEK BENNED.

És most csöndben valld meg önmagadnak, mondd sokszor ki emberséged gyöngyszavát: hiszek...

Arany János, a talpig becsületes ember

1857-ben I. Ferenc József császár és felesége Budára készültek. A magyar kormányzó hatóságok a költökhöz fordultak, írjanak hódoló verset, mely az ország hivatalos lapjában köszönti majd a császári párt. Elsőnek Arany Jánost szólították fel a költemény megírására. Arany János a felkérést visszautasította.

Hallgatott. Hallgatott, de ez nem volt elég neki. Úgy érezte, mégis írnia kell, csak éppen nem hódoló költeményt. Megírta A walesi bárdok című balladáját. Természetesen ez a ballada nem jelenhetett meg a hivatalos lapban. A balladában Arany meggyőződését fejezte ki az uralkodóval szemben. Hódoló vers az uralkodónak?

Neved ki diccsel ejtené,
Nem él oly welszi bárd.

Ferenc József tetteit sorolja fel? Megteszi.

Levágva népünk ezrei,
Halomba, mint kereszt,
Hogy sírva tallóz, aki él:
Király, te tetted ezt!

Arany János hallgatásának és (akkor még meg nem jelenhető) megszólalásának gyökerét a költő jellemében kell meglátnunk. A Tudományos Akadémia elnöke, Eötvös József, aki jól ismerte a költőt, bizalmas levélben így jellemezte.

Rónay Jácintnak írja: „Ön szoros hivatalos összeköttetésben leendő az akadémiai titkárral; ő nem udvarias, nem barátságos egyéniség, de ezt ne vegye szigorúan; Arany János jobb, mint aminőnek mutatkozik, s talpig becsületes ember.”

Talpig becsületes ember, igen és ezért

bár sok aranyat ígérnek a császárt dicsőítő versért, nem írja azt meg, mert becsületérzéke nem engedi meg, hogy meggyőződése ellen szóljon vagy tegyen; önbecsülése tartja vissza, hogy a ráfigyelő népet s a benne bízó híveket olyan költeménnyel ne tévessze meg, mely nem a szívéből ered. És ugyanez a becsülete sarkallja az igazság megírására, hogy megírja a nevezetes balladát.

Talpig becsületes ember: belső világa szólal meg kimondott szavaiban és tetteiben. Jellemének egységét becsülete teremti meg, és ezt nem engedi megbontani sem hazugsággal, sem képmutatással, sem álnoksággal. Soha nem lett benső világának árulója.

Ha ő ilyen, nyilván költeményeiben is gyakran azokat énekli meg, akiket a becsület jellemez.

A SZONDI KÉT APRÓDJA című balladában Szondit, a hadvezért ismerjük meg, aki várának védelmében „...áll a halála vérmosta fokán, / Diadallal várta be végét.” Inkább meghalt, mint becstelenül feladja a várat az ellenséges töröknek.

II. Rákóczi Ferenc feleségének a RÁKÓCZINÉ című balladában emel emléket. Példaként mutatja be. A tisztességes asszony Bécs foglya volt gyermekeivel együtt. A bécsi udvar nem bírta a szabadságharcot vívó Rákóczival, és azzal próbálkozott, hogy feleségét küldte követségbe, hogy beszélje rá békességre urát. Előbb azonban megígérteti az asszonnyal, hogy ha ez nem sikerül, visszatér fogságába. Az asszony szavát adja. Férjével örömmel találkozik. Elmondja küldetését.

„Azt akarnák, fulánk legyen csókomba’,
 Mézes-mákot elegyítsek szavamba,
 Kebelemen altassam el haragod:
 Akkor aztán
 Egy országért
 Kiadnának egy rabot!
 Személyemnek Magyarország nagy ára,
 Visszamegyek, szavam adtam reája,
 Felfogadtam, meg is állom emberül:
 Visszamegyek,
 Ha veled a
 Békesség nem sikerül.”

II. Rákóczi Ferenc megérti felesége nagylelkűségét, tiszteli becsületét. Az asszony kísérőjére ezt az üzenetet bízta: „Császárod, ha / Ilyet akar, / Magyar nőre ne bízta.” S Rákóczi felesége visszatér fogságába. Becsületből.

Hosszú lenne felsorolni akár Arany János életéből a becsületesség mozzanatait, akár bemutatni, hogy verseiben miként szimpatizál a becsületesekkel.

FIAMNAK című versében László fiának mondja el, hogy ő szegény költő, örökölni mit is hagy rá, „Legföljebb mocsoktalan nevet”, becsületet. Igaz, a becsület válla súlyos terheket hord, mégis – tanácsolja fiának –

Oh, remélj, remélj egy jobb hazát!
 S benne az erény diadalát:
 Mert különben sorsod és e föld
 Isten ellen zúgolódni költ. –

Az erény diadala a becsület győzelmét is jelenti. Reméljük, akarjuk, dolgozzunk érte.

Aki Arany János életét ismeri, talpig becsületes ember életét ismeri meg. Aki verseiben járatos, az a becsület költőjét tisztelheti benne.

Arany János életében és verseiben a becsületesség a maga vonzó erejével s szépségével jelenik meg. Lehetetlen, hogy kedvünk ne támadjon becsületes embernek lenni!

A becsületesség

Az egyéniség dísze.

A személy méltósága.

Az ember hitele.

A becsület az ember lelki kiválósága, mely jogot ad neki arra, hogy mások megadják neki a tisztelet külső formáit és kijelentéseit, tetteit, őt magát komolyan vegyék.

A becsület alapja önbecsülésünk. Önmagunk helyes és valódi tisztelete. Benső énünket tiszteljük önmagunk előtt. A becsület értékét nem az adja meg elsősorban, hogy mások hisznek benne, hanem mi magunk.

Legmegbízhatóbb becsületérzésünk őrzi tisztességünket, erkölcsi értékeinket. Gondolatainkat, számos cselekedetünket csak mi magunk ismerjük. A becsületérzés óv meg attól, hogy akár csak titokban is olyat tegyünk, mely lealjasít.

A becsület tesz megbízhatóvá minket mások előtt. Akinek becsülete van, erkölcse is van. A becsületes ember belső értékeinek soha nem lesz árulója.

Ami testünknek az egészség, jellemünknek az a becsületesség. Míg megvan, észre sem vesszük. Ám ha hiányzik, sérült, szenvedünk miatta. Az egészség látszik az emberen. A becsület sem marad rejtve. A betegség nyomot hagy rajtunk. A becstelenséget sem lehet végletekig rejtegetni.

A becsületes ember nemes értelemben büszke. Önérzetes. Kincsnek tartja becsületét.

A becsületes nem hiú, elismerést nem másoktól vár, hisz önmagában bírja becsületének alapjait.

A becsület: életmód. Erkölcsi kifogástalanság. Alig lehet valakit nagyobb dicsérettel illetni, mintha azt mondjuk róla: becsületes. A becsület tekintélyt ad. Követel. Hiába a hivatali tekintély, ha nem alapozza azt meg az egyén becsülete.

A becsületes védi becsületét. Csapás, ha elveszti. Régen készek voltak meghalni becsületükért az emberek.

A becsület személyhez fűződő jog. Védi a törvény. Aki más becsületét megsérti, büntetik. A becsület „ruhája” a jó hírnév. Azt bemocskolni, megtépázni rágalommal vagy megszólással tilos!

A becsületesség az adott szó aranyfedezete.

A személy becsülete mellett ismerjük a hivatásbeli becsületet. A „mundér becsülete”. Bármilyen szakmát, munkakört tölt be valaki, az általa képviselt, gyakorolt munkának a becsületéért is dolgoznia kell.

Csak az erős ember képes becsületes lenni. Csak az akarat ereje szilárdíthatja meg a jellemet, hogy minden körülményben az erkölcsi értékeknek, az igaz emberség követelményeinek megfelelően szóljon, gondolkodjék és cselekedjék.

A becsület első számú ellensége a hazugság. Belülről féregként rágja a becsületességet. A kétszínűség, a képmutatás hasonlóan támadja. Legrútabb vétség ellene az árulás, az erkölcsi értékek elárulása.

A becsület annyi „éves”, amennyi az emberiség maga. Nem volt kor és nem lesz, melyben a BECSÜLETESSÉGET ne értékelné az ember. Senki semmikor nem tisztelte azt,

akinek szájában a „nem” és az „igen” összezavarodott. Mindenkor azt az embert tisztelték és fogják tisztelni, akinél a TETT és a SZÓ egybeesik.

Vajon mit ér a becsületed?

Amint egészségedet minden lélegzetvétel, minden falat építi, erősíti – úgy minden gondolatod, szavad, tettered BECSÜLETEDET teremti meg vagy pusztítja...

Csak úgy érdemes élni, ha önmagadban tisztelni tudod a BECSÜLETET.

Jellemedet ne csupán felöltöztesse, hanem izzón hassa át a BECSÜLETESSÉG.

Madame Curie, a munka asszonya

Az ősi kínai város, Tai-Jüan-Fu egyik templomában az ország bölcseinek, a híres császároknak és az emberiség jótevőinek képei láthatók. Az emberiség jótevői között Madame Curie képe néz a templomlátogatókra.

Ki ez az asszony, akit szülőhazájától, Lengyelországtól és Franciaországtól, ahol élt és dolgozott, ilyen messze is ismernek, tisztelnek?

Madame Curie rendkívüli ember volt. 1903-ban a fizikai, 1911-ben a kémiai Nobel-díjjal tüntették ki. Tudása sorolta volna a jótevők közé? Inkább értékes egyénisége, melyet a szerénység, az alázat, a nagylelkűség erényei mellett kiemelkedően jellemzett a munka szenvedélyes szeretete. Szellemi és fizikai munka egyaránt betöltötte életét. A munka szenvedélyes gyakorlása nem nyomorította el személyiségét, inkább adottságai, tehetsége keretein belül a tökéletességig bontakoztatta ki. Mindez kitűnik a lánya által írott könyvből. Eva Curie dokumentumregényéből néhány tényt emelek ki, hogy azok sejtessék a munka erényének nagyságát Madame Curie életében.

Már 17 éves korában háztanítóként munkát vállal. 18 évesen nevelőnői állást vállal, hogy nővére megkezdhesse egyetemi tanulmányait. Hat éven át napi 7 órát foglalkozik a rábízott gyermekekkel, napi 2-3 órát pedig azokkal a szegény írni-olvasni nem tudó parasztgyerekekkel, akiket önként magára vállalt.

24 évesen kerül Párizsba. A Sorbonne egyetem hallgatója lesz. Tanulmányainak szentel minden időt. A barátkozás örömét fedezi fel az egyetemi közös munkában. Boldogan vállalja a fizikai intézet laboratóriumában a kutatói feladatokat. A férfi, aki később férje lesz, a bájos lányban a rendkívüli munkaszeretet értékét is meglátja. Házasságkötésük után naponta 8 órát laboratóriumban, utána 2-3 órát a háztartásban dolgozik.

Majd következik 4 év, melynek minden napja azt jelenti, hogy Madame Curie fizikus, kémikus, szakmunkás, mérnök és napszámos munkát végez. Egy rideg hangárban – ez a laboratóriumuk – az első gramm rádiumot saját kezével dolgozza fel nyolc tonna szurokérc üledékéből.

Közben, 1899 és 1904 között 32 tudományos munkát ír részben önállóan, részben férjével, s más tudósokkal közösen. Felfedező munkájuk mellett, mely egyaránt szellemi s fizikai terhelést jelent, az egyetemen, a főiskolán megélhetésükért tanítanak.

Pierre Curie baleset áldozata lesz. Az özvegy férje egykori szavaiból merít erőt: „Bármilyen történjen is, még ha úgy érzi is az ember, hogy testéből elszáll a lélek, még akkor is kell dolgozni.” S Madame Curie tovább, talán még nagyobb intenzitással dolgozik. 1911-ben megkapja a kémiai Nobel-díjat. Egyetemen tanít. Lányait neveli, akik hálásan emlékeznek vissza rá, mert szívükbe ültette a munka szeretetét. Anyjuk milliommossá tehetné volna őket, de azt tartotta természetesnek, ha maguk keresik meg a megélhetéshez szükséges pénzt.

Párizsban és Varsóban laboratóriumot szervez és irányít.

Tudományos munkájától a háború téríti el, de a munkát, mely neki való, megtalálja. 20 röntgenkocsit rendel, 200 röntgenállomást hoz létre, hogy vizsgálják a sebesülteket és gyógyítsák a betegeket. Több mint egymillió embert vizsgálnak meg az általa szervezett

állomásokon. Első idegenkedésük után a sebészek rájönnek, mekkora segítséget ad nekik Madame Curie a röntgennel! Ő maga is részt vesz a felvételek készítésében. Másokat is megtanít rá. Radiológiai tanfolyamot indít, hogy tudását átadja. Nagyon gyakorlati tudását. Elfogadják a Curie-terápiát!

A háború után már az egész világon ismerik a nevét. Amerikában előadássorozatot tart. Megnyeri a szíveket a pénz világában életfelfogásával, mely megveti a haszonlesést, s mindennél értékesebbnek ítéli a tudomány és az emberiség szolgálatát.

1922-ben az orvos-akadémikusok kezdeményezésére a Francia Tudományos Akadémia tagjává választják. Február 7-én a díszünnepségen az akadémia elnöke így köszöntötte Madame Curie-t.

„A nagy tudóst, a nemes szívű asszonyt köszöntjük Önben, aki önmegtagadóan a tudományos munkának szentelte életét. Köszöntjük Önben a hazafit, aki békében és háborúban mindig többet tett, mint ami a kötelessége volt. Ön az első nő Franciaországban, akiből akadémikus lett, de találtunk volna-e rá méltóbbat?”

Az akadémia elnök kérdését mi így fogalmazhatjuk meg: eszményeket kereső szívünk talál-e méltóbb embert, akiben a munka erénye úgy mutatkozik be, mint az emberi személyt széppé, nemessé gazdagító érték? Kiben lássuk meg, hogy a munka, akár fizikai, akár szellemi, nem a pénzt jelenti elsősorban, hanem belső értéket, mely emberivé nemesíti?!

Kína ősi városában az emberiség jótevői között tisztelik Madame Curie-t. Vajon azért, mert az általa felfedezett rádiummal milliőkat és milliőkat gyógyítottak és gyógyítanak? Vagy azért is, mert egyéniségéből a munka (etikai érték!) úgy ragyogott elő, mint szurokércből az értékes rádium?

Kérdések, melyekre neked kell válaszolni. A munka mint erény, erkölcsi érték, hétköznapijaidban meg kell hogy valósuljon. Ha megvalósul benned, akkor becsülni fognak azok, akik között élsz, akikért élned kell, akiket szeretsz. A munka által. És a munka által önmagad is szereted...

A munka

Erkölcsi érték.

Erény.

A munka? – Igen!

A munka erő kifejtés, energia. A munka gazdasági tevékenység. Pénzt teremtő tevékenység. Így mondják. És helyesen, ám ha csak ezt állítjuk a munkáról, keveset mondunk róla. Lényegét akkor érintjük, ha azt állítjuk, hogy a munka erkölcsi érték is.

A munkában az emberi személy bontakozik ki. A munkában és a munka által alakul, válik az ember azzá, aki, és közelíti meg azt, akinek-aminek lennie kell.

Sokszor halljuk: a munka által lett az ember emberré. Igazabb az állítás, hogy éppen ember voltunk tökéletességéből ered, hogy munkát végzünk, dolgozunk, alkotunk.

A rendszeresen végzett munka nyomot hagy az egyéniségen. Az ember foglalkozása meglátszik megjelenésén, magatartásán, egész testén, sőt szellemiségén. Az ácsn látszik, hogy ács. A hentes sem tagadhatja le foglalkozását. Az orvosról lerí, hogy mit csinál. A kereskedőt modora árulja el. – Vagyis a munka, melyet az ember végez, kívülről-belülről egyaránt jellemzi.

A szobrász márvánnyal dolgozik, vésővel, kalapáccsal. A festőművész ecsettel, festékkel a vásznon. Művészei munkájuknak. Az ács eszköze a szekerce és a fa. Asztalosé a gyalu, a fűrész. Mesterei munkájuknak. Csak annak? VÉGZETT MUNKÁNK ÁLTAL MŰVÉSZEI, MESTEREI VAGYUNK ÖNMAGUNKNAK IS – vagy kontárjai.

A becsülettel végzett munka erősíti a becsületet; a szakértelemmel végzett munka a szakmai tudást mélyíti el; a lelkiismeretes munka növeli a lelkiismeretességet.

Nem a „mit” dolgozol a döntő, hanem a „hogyan”.

A munka személyiséget teremtő hatása mellett az egyént közösségbe kapcsolja. Sőt közösségeket hoz létre. A munka által lehetünk legegyszerűbben hasznos tagjai egy-egy közösségnek: a családnak, a városnak, a vállalatnak, a hazának és rajtuk keresztül az emberiségnek. Hiszen „senki sem sziget”.

A munka „hőstett”. Nem a pillanat műve. Annál nehezebb. Egy életé. A tartós, egész életen át ismétlődő munka tisztességes végzése hősiesség feladata s teljesítmény. Önuralmat és erkölcsi erőket tételez fel, követel meg.

A munkában,

mellyel a ránk bízott részét építjük a világnak, azáltal, hogy kopunk, fogyunk, erőinket átadjuk a műbe

valamiképpen áldozattá leszünk,

mint Kőműves Kelemenné.

A munka által beleépülünk a világba. Vérünk és szellemünk a munka által alkotó-fenntartó élet a világmindenség fejlődésében. (Déva vára nem omolhatott össze Kőműves Kelemenné vére miatt, vajon érthető magyarázat van-e más arra, hogy az emberiség világa fejlődik és nem omlik össze, mint az, hogy fenntartja és elteti a munka által áldozattá váló ember?!)

Az ember nemcsak létfenntartásáért dolgozik. Erős akar lenni önmagával és a természettel szemben. Dolgozik. Az ember munkájában fizikai, szellemi ereje mellett erkölcsi ereje is megjelenik.

A fizikai vagy szellemi munkás megbecsülésének gyökere abban rejlik, hogy értékeljük a munkában megnyilvánuló emberi erőt.

Az ember kötelessége az értékek megvalósítása. A munka anyagi s szellemi értékeket hoz létre. A munka tehát kötelessége is az embernek.

Dolgozni fáradtság. A munka „árnyéka”, hogy testileg, lelkileg kifáradunk benne. Mégis emberi létünk igénye. Vajon van-e nagyobb büntetés, mint a börtön, ahol nem lehet dolgozni? A munkanélküliség kisebbik gondja, hogy nem keres a munkanélküli pénzt, nagyobb teherként nehezedik rá a feleslegesség érzése, hogy nincsen rá szükség...

A tanulás munka. A játék is „munka”, csak örömmel végzett tevékenység. Minden munka azonban játékká válhat, ha szereted, ha örömmel végzed, ha felismered önalakító erejét, mely által értékes emberré leszel.

A tanulásról gondolkodtál már így? A hanyag tanulás önmagad elhanyagolása! A komoly tanulás jelmed gondozása! Óvakodj attól a szélsőséges nézettől – szélsősége miatt –, a tévedéstől, mely szerint a munka egyenlő a pénzzel. Jóval több annál. Erkölcsi érték. Erény. Csak arra vár, mint minden erény: megvalósulhasson benned.

A munka a „jóra való kísértés” egyik örvénye.

Mécs László költő és az alázat

Felejthetetlen emlékként él bennem, hogy Mécs László vendége lehettem Pannonhalmán, 1966-ban. Szemben ültem ifjúságom költőjével, aki gyermekképzőlettemnek szárnyakat adott, és ifjú érzésvilágomat a jóra, az igazra és a szépre izzította verseivel.

Beszélgettünk. Inkább ő beszélt. Csupa lelkesedéssel szólt akkori jelenéről, könyveinek jövőjéről. Néztam. Ő az az ember, aki tudott ismeretlen falu papja lenni és tudott Párizsban, a Sorbonne egyetemen szavalni. Ő volt az, akit fél ország megtapsolt, és ő volt az, akit majd egész ország elfelejtett. Néztam. Szőke haját őszre váltotta az idő. Fényképről ismert sima arcára ráncokban írta élete útjait a sors. Néztam, és kérdeztem magamban, mi óvta meg őt a gögtől a tapsos siker csúcsain? Mi őrizte meg békéjét az elítélés, a mellőzés, a megfélemlítés

éveiben? Talán nem tévedek: az alázat. A siker fényözönében is látta önmaga gyöngéit és a sikertelenség sötétjében is tudja saját értékeit. Vitathatják költészetét, mérlegelhetik politikai állásfoglalásait, az kétségtelen, hogy személyiségének egyik értéke az alázatosság volt.

Az a néhány óra kis szobájában, mely szavaira országgá, Európává, a Földre szélesedett, hamar eltelt. Többé személyesen nem kereshettem fel. Őrzöm tekintetének kék derűjét, gerinces tartását, erős kézszorítását. És mikor néha nekem tapsol a „siker” vagy élem a csönd éveit; mikor felüti fejét bennem a gőg vagy bénítana a kishitűség – elolvasom azt a versét, melynek címe:

ALÁZAT

Néha kínai fallal körítem a kertemet.
Kizárom az embert, hogy szeretni tudjam az embert,
mert tetőtől talpig gonosz és mégis szeretni kell!
Álmaim bozótjába bújok, mint Ádám a paradicsomban.
Egy hang tükörként kérdez a magasból:
ki vagy te??
Én a szenvedések szűrőin szűrtem a véretem.
Aranymosónak álltam életem folyójába.
Meríteni próbáltam a jóságból és a szeretetből.
Egy kanál csak kanálnyit meríthet a tengerből,
egy jánosbogár csak bogárnyit csenhet a napfényből,
én ember vagyok s csak embernyit meríthetek Istenből!
Ez vagyok én.
A szenvedések szűrőin szűrtem a véretem:
mégis paráznaság iszapját sodorja, mint az árvíz.
Aranymosónak álltam életem folyójába:
mégis hiú vagyok, mint a többiek,
szeretem, ha szemet hunynak hibáimra,
örülök a tömjénezésnek.
Ez vagyok én.
Tetőtől talpig ember vagyok s magamat is szeretnem kell!
Könnyeim varázslatos vegyi vize végigcsorog a lelkemen
s most látható lett egy titkos írás.
Valaki valamikor titok-tintával írt a lelkemre,
most látható lett az üzenet:
„Eddig nem találtál semmit, mert magadat kerested!
Hazudtál:
első volt az Én, második a Felebarát, harmadik az Isten!
Ezért nem találtál semmit.
A szentek és más hősök más sorrendet hajszoltak:
első az Isten országa, második a Felebarát, harmadik az Én.
Ez az út, az igazság és az élet.”
Ennyi aranyat mostam ki máma a folyóból.
Ezt az aranydrótot kifeszítem magamtól a végtelenig:
az egyik végén van Isten,
a másik végén egy kis villany lámpa: én.
Megindulnak az örök áramok és kigyúlok a sötétben...
Ha ő akarja, világítok betegek ágya felett;
ha ő akarja, nászi népnek világítok;

ha ő akarja, világítok minden magyaroknak;
 ha ő akarja, ívlámpa leszek a beborult Európa felett...
 Ha ő akarja, egy fekete kéz kinyúl az éjszakából
 s a lámpát összeroppantja örökre...

Az alázat

A földig görnyedő teherhordó fölött legmagasabb az ég – állítja Weöres Sándor költő. Mintha azt mondaná, hogy az alázatban „meghajló” ember váltja ki (vagy érdemli meg) a legmagasabb tiszteletet.

Mi az alázat?

Az alázat benső szabadság. Olyan szabadság, melyben a lelket – önismeret – nem béklyózza a szolgálalkúság és nem fogja kalodába a gőg.

Az alázat a helyes önismeret.

Az alázatos tisztában van értékeivel. Ismeri fogyatékosságait. Az alázatos ember tudja, mit ér, mire képes, mit tud. Önérzetesen továbbfejleszti értékeit, kibontakoztatja azokat. Felelősséget érez önmaga iránt. Annyinak akar látszani, amennyi. Nem többnek, s nem kevesebbnek.

Az alázatos ismeri saját korlátait. Ítélezéseiben, döntéseiben képességeinek meghatározottsága segíti, hogy a helyeset válassza. Csak azt, amire képes, amit el tud látni, amit elbír. Nem vállal olyat, amihez nem ért. Így válik megbízhatóvá a közösségben.

Az alázat „fölfelé” néz, ki különb nála. Attól tanul, tőlük. Ezért fejlődik, tökéletesedik. A gőg mindig a nála hitványabbat látja. Azoktól nincs mit tanulnia. A gőgös ember fejlődésképtelen. Az alázatos előtt végtelen lehetőségek nyílnak.

A szolgálalkúság távol áll az alázatos lelkülettől. A szolgálalkúnak nincs önbizalma, gyáván meghunyászkodik a nála értéktelenebb előtt.

Az alázatos a „tökéleteshez” hasonlítja magát. Mindig tudja, érzi, miben lehetne különb. Ez nem keseríti el, mert elfogadja önmagát, és teszi, amit tehet, amire képes.

Pilinszky János lényeglátón ír az alázatról.

„Az alázat az igazi tudás és az igazi megismerés kapuja. Az alázat gyönyörű egyensúly a tudás és nem tudás, felejtés és tapasztalat között. A művészi szép – az mindig egyfajta alázat gyümölcse.”

„Az alázat minden igazi nagy tett, minden valódi erkölcsi és szellemi erő kifejtés előfeltétele. Már a dolgok természetéből fakad, hogy aki feladatában elmélyül – »megfelelkezik magáról«.”

Az alázat csendes. Alig hallani szavát. Suttogására azonban figyelniünk kell. Ha végleg elnémulna, a gőg ölné meg az emberiség erkölcsét.

Vajon hogyan gondolkodol az alázatról? Már a szó, alázat, napjainkban rossz hangzású. Pedig nélkülözhetetlen erkölcsi érték. Alázatban válhat igazán naggyá egyén és közösség.

Az alázat ritkán kérdi, kinek van igaza, gyakran kérdi, hogy ki szeret jobban?!

A megkövetelt és tisztelt valóságigényt az alázat képes biztosítani napjainkban.

A gőg, a kevélység, a féktelen büszkeség megköti a fejlődést. A jelenünkbe belépni akaró jövő előtt az alázat nyit kaput.

A fizikai Nobel-díjjal kitüntetett Pierre Curie szerénysége

A Nobel-díjasok Kislexikona a kitüntetett személyekről kevés életrajzi adatot közöl. Még kevesebbet szól egyéniségükről. A tudományos munkát ismerteti, mellyel a világhírű díjat kiérdemelték. Pierre Curie esetében a lexikon jellemére vonatkozó megállapításokat is tesz.

„Érdekes, vonzó egyéniség...”

„... nemes emberi tulajdonságainak köszönhető...”

„A szerény tudós...”

A lexikon írói felhívják a figyelmet a lángelme erkölcsi nagyságára is. Erkölcsi értékei közül egyet néven neveznek: szerény.

Pierre Curie már közismert fizikus, amikor kéri, adjon be egy jelentős állásra pályázatot. Véleménye az önmagunk ajánlásáról ennyi: „Nincs károsabb hatású dolog a szellemre, mint az ilyen dolgokkal való foglalkozás.”

Mikor megtudja, hogy a Fizikai Intézet igazgatója szándékszik őt kitüntetni, levélben ezeket írja neki: „Kérem, ne tegyen ebben az ügyben semmit. Ha megszerezné nekem ezt a kitüntetést, kénytelen lennék visszautasítani, mert erősen elhatároztam, hogy sohasem fogadok el semminemű érdemrendet.”

Természetesen ez a szerénység nehezé tette előrehaladását. Keserűségében naplójában így sóhajt fel: „Gőg, nagyravágyás, legalább ti lendítenétek engem előre, helyett, hogy így hagytok élni!”

Tudós feleségével éveken át együtt dolgozik a rádium felfedezésén. Munkájuk összefolyik, és munkanaplójukból sem lehet megállapítani, hogy a nyolcévi kemény munka végzésében, eredményében melyikük szerepe jelentősebb. „Azt találtuk, azt vettük észre...” – jegyzi a napló. Néha a tények kényszerítik őket, hogy megkülönböztessék szerepüket, ám akkor is csak ennyi a bejegyzés: „Egy korábbi munkánkban kettőnk közül az egyik kimutatta...” A tökéletesen szerény ember stílusa ez!

Genfből ajánlatot kap egyetemi állásra. Megfelelő munkatársakat és jól felszerelt laboratóriumot ajánlanak fel neki. Első örömeiben elfogadja. Később úgy dönt, ha mostoha körülmények között is, de Franciaországban eredményesebben tudja folytatni kutatásait. A rádium „érdekében” lemondja genfi lehetőségeit.

1902-ben szerénysége mellett is megőrül annak a megtiszteltetésnek, hogy kéri, jelöltesse magát a Természettudományi Akadémián. Még azt is megteszi, hogy sorra látogatja az előírásoknak megfelelően az akadémiai tagokat. Látogatásai alkalmával azonban ellenfele érdemeit emeli ki, a magáéről hallgat. Így vetélytársa, Amagat úr kerül az Akadémia tagjai sorába. Jól jellemzi Curie-t egyik barátja: „Mindig kész volt visszalépni barátai, sőt vetélytársai javára is, így típusa volt a rossz »jelöltnek«.”

A szerénység történelmi tettét feleségével együtt cselekszi. Feltalálták a rádiumot. Ketten. Dönteniük kellett, hogy szabadalmaztatják-e az eljárást, önmaguk részére biztosítják-e a rádium előállításának jogát vagy sem?

Lányuk, Eva Curie írja le a döntés izgalmát.

„Minden jogot fenntartani maguknak? Madame Curie néhány pillanatig elgondolkodik, majd így szól:

– Ez lehetetlen. Összeférhetetlen lenne a tudományos szellemmel.

Pierre megkönnyebbülten mondja:

– Én is azt hiszem... de szeretném, ha nem lennénk könnyelműek elhatározásunkban. Életünk nehéz... és félek, az is marad.

Majd együtt gondolják végig, hogy ha egy felfedezésnek üzleti jövője van, az csak a véletlen, melyből az igazi tudós hasznot nem húzhat. Különben is a rádium beteg embereket fog gyógyítani...

Minden jogot fenntartani maguknak? Most már Pierre Curie mondja:

– Ez lehetetlen. Összeférhetetlen lenne a tudományos szellemmel.

Így döntöttek együtt feleségével, és így választottak szerénységükben véglegesen a szegénység és a gazdagság között. Pierre lemondása azonban kiszámíthatatlanul többszörös »gazdagságot« jelentett az emberiségnek.”

Ezek ismerete után igazat adunk a Nobel-díjasok Kislexikonának, hogy szükségesnek tartotta erkölcsileg is jellemezni a nagy fizikust: szerény tudós.

Szerénynek látta őt a felesége is. „Csodálatom állandóan növekedett kivételes és magasrendű képességei iránt úgy, hogy néha valósággal páratlannak tűnt előttem, mert mentes volt minden olyan hiúságtól, kicsinyességtől, mint amilyent az ember felfedez önmagában és másokban, és amelyet jóindulattal ítélünk meg, de mégis vágyakozunk egy tökéletesebb eszmény után.”

Pierre Curie szerénységének köszönhetette, hogy úgy élt, ahogy leginkább megfelelt saját igényeinek, természetének – és ennek a szerénységnek köszönhetette az emberiség, hogy gyorsan, rohamosan fejlődhetett a rádium továbbkutatása, előállítás és általa (hogy csak ezt említsem) a rákbetegek gyógyítása.

Szerénység. Észrevétlenségével egyenes arányban hatékony. – Ne félj tehát szerénynek lenni.

A szerénység

A szerénység az alázat arca az emberek felé.

A szerény tudatában van értékeinek, de nem dicsekszik vele.

Halk. Csendes. Sem az értéknek, sem önmagának nem csinál reklámot. Tisztában van azzal, hogy az erkölcsi érték hangos szó, hirdetés, rikoltó propaganda nélkül is jelen van, megvalósul és hat.

A szerény örül annak, amije van. Nem követel, nem tolakszik. Kerüli az erőszakot.

Figyelmes. Szelíd. Tapintatos.

Igényeit jól ismeri – azok korlátait szintén! –, és azokat önértékéhez szabja. Annyira tart igényt, amennyire igazságosan joga van. Könnyen lemond jogairól egy magasabb érték érdekében. A békességet többre becsüli, mint az előnyt.

A fennhéjázó gőg és a szolgálatteljesítés tökéletlenségét egyaránt elkerüli a szerény ember.

A szerény számon tartja sikereit, eredményeit. Tárgyilagosan elismeri mindazok segítségét, akik közreműködtek eredményeinek elérésében.

A szerény könnyen dicséri mások értékeit. A magáéről ritkán beszél.

A szerény kapcsolataiban másokat állít a középpontba és nem önmagát. Úgy harcol saját érdekeiért, hogy azzal a másokét meg ne sértse.

A szerénység a szív mindig divatos „ruhája”. Előkelően egyszerű. Hivalkodás nélkül szép. Másokból önkéntelen tetszést vált ki.

A szerény embert szeretik. Tiszteletet kap. Aki a szerénységet nem veszi észre, nem ismeri el, sőt kineveti vagy kihasználja, az önmagát alázza meg.

A szerénységnek nincsenek látványos sikerei. A szerénynek „sikerül” az élete. Belül. Különös öröm él benne. És az emberek között olyan sikere van, melyet nem taps jelez, hanem szeretet ismer el.

Lehetetlen, hogy ne tessen neked a szerénység erénye. Ha tetszik, már magadénak szeretnéd. Ha szeretnéd, már megfogant a szívedben. Virágozzék ki!

Nagaj Takasi, az erősl elkű ember

Az atombomba városában, Nagaszakiban mindenki ismerte. Ő volt a város orvosa. Előbb a belgyógyászatban dolgozott, majd a röntgenosztályra került. A rendszeres sugárzás miatt szervezetét megtámadta a fehérvérűség. Betegsége azonban nem tántorította el hivatásától. A gyógyítás és a tudományos kutatás érdekében a röntgenosztályon dolgozott tovább.

A második világháború 72 csatájában vett részt. Többször került életveszélybe, mert ott volt mindenütt, ahol menteni kellett a sebesülteket, akár japánok voltak azok, akár az ellenség emberei.

Azon a szörnyű napon, amikor 700 méterre a kórháztól lezuhant az atombomba, ő éppen bent dolgozott. Ápolók, orvosok, betegek 80%-a meghalt. Ő üvegszilánkoktól száz sebből vérzett. Sérüléseivel mit sem törődött. A sebesülteket kereste, mentette, ápolta. Nem futott haza. Kitartott, ahová a kötelesség és hivatás állította. Halálos fáradtan, három nap múlva ment haza. Porrá égett otthont talált. Sebes kezeivel szedte ki felesége csontjait a romok alól. Erős lélekkel viselte el ezt a csapást. Még aznap eltemette feleségét és tovább gondozta az atombomba sérültjeit. Lelkierejéből még arra is jutott, hogy reményt, derűt ébresztett embertársaiban.

A város környékére költözött, de mikor megtudta azt a hírt, hogy arról beszélnek: 70 év múlva sem lesz Nagaszakiban élet, visszament a városba. Példája mások szívében legyőzte a félelmet, és erőt sugárzott a reménytelenkedőkbe. A város vezetői meghívták az egyetemre tanítani. Ment, de betegeiről nem feledkezett meg. Gondja volt 600 árván maradt gyermekre is, akik az ő tanácsára ezer cseresznyefát ültettek. A „jövőt” ültették, ő pedig a gyermekek szívébe az életkedvet.

„Égő gyertya vagyok. Addig kell dolgoznom, míg erőm van. Mint a gyertya, amely ég, míg tart a viasz.” Így beszélt magáról.

Ám a „viasz”, az egészsége egyre romlik. A fehérvérűség, az atombomba okozta sebek a testén, a felörlő munka gyöngíti. Ágynak dől. Úgy érzi, legfeljebb 3 évet él még. Egészsége egyre fogy, ám lelkiereje nem hagyja el.

„Karomat és ujjaimat még tudom mozgatni. Legalábbis a jobb kezemen. Tehát írni még tudok, azaz csak írni tudok már. Így tehát írni fogok.”

Élete utolsó éveiben 15 könyvet jelentetett meg. Világhírnevet szerez neki az egyik könyve: Nagaszaki harangok. Az atombomba rettenetét átélő néphez megtalálta a hangot, mellyel szólni kell, és szólt. Rengetegen keresik fel levélben. Körülbelül 6000 levelet ír válaszul. Közben őt, a beteget személyesen is sokan felkeresik. Úgy mennek hozzá, mint forráshoz, melyből erőt lehet meríteni.

1953. április utolsó napjaiban kórházba kellett vinni. Hordágyon vitték barátai. Kérte őket, rózsát tegyenek sírjára. Egyik versében már előbb írt erről: „Ahogy az illat kiárad a fehér rózsából, úgy hagyom én is el testemet.”

1953. május 1-jén halt meg.

Temetésén a japán miniszterelnök és 20 ezer ember vett részt. A gyárak szirénái, a buddhista pagodák és a keresztény templomok harangjai, a kikötőben horgonyzó hajók búgó kürtjei búcsúztatták.

Temették Nagaszaki orvosát, akinek lelkiereje képes volt túrni a testi-lelki szenvedést; képes volt embertársaiért sokat, nagyon sokat tenni; képes volt erős maradni a reménytelenség állapotában; hivatásában kitartott a legnehezebb körülmények között és reményt gyújtott az elcsüggedtek lelkében.

Sajnos nem nézhetem meg sírján a rózsákat, de látom az erőt, mely betöltötte életét.

Fehér rózsák a sírján... Erősl elkűség jellemében... Nagaj Takasi.

Akik ismernek és neved kiejtik, mit tartanak rólad? Mit ismernek fel benned? Boldog vagy, ha így szólnak rólad: erőlelkű ember!

A lelkerő

A lélek ereje. Az akarat ereje. A szív energiája. Kétféleképpen nyilvánul meg: cselekvően és tűrően.

A lelkerő képesít tenni, akarni, kezdeményezni, bátornak lenni, elindulni, kitartani! A lelkerő tesz képessé a fájdalmat elviselni, a gondot összeroppanás nélkül hordozni, a remény ellenére remélni!

A lelkerő tűr és cselekszik.

A lelkerő a jellem „statikai” ereje. Egybefogja, egységbe szervezi, egységben tartja a személyiséget. A híd, a ház statikai erőit nem látni, de látni a folyón átívelő hidat és látni az égbe feltörő toronyházat!

A lelkerő önmagában véve láthatatlan, de a jellem tetteiben nem lehet észre nem venni.

A lelkerő képesít hősi tettekre. Ugyanez a lelkerő képes *végigélni* a hétköznapiakat. (Vajon melyikhez kell nagyobb erő?!)

Mindenki „nagyra” született és ehhez a nagysághoz szunnyad benne az erő. A rászabott, a pont neki való nagyság megéléséhez rendelkezik a szükséges erővel. Nem kevesebbel és nem többel.

A nagyságot a legtöbb ember a mindennapokban éli meg. Élni a mindennapokat kötelességben, hűségben, szeretetben, megbízhatóságban, kitartásban – ehhez erő kell. Aki erényekben éli végig élete hétköznapijait, az lélekben erős.

A fizikai erőt mérni lehet. Bemérni. Van mértékegysége. Képlet segít kiszámítani. A lelkerő megállapításához nincs képlet. Nincs mértékegysége. Nem lehet bemérni, kiszámítani.

A lélek ereje abban hasonlít a test erejéhez, hogy amint ez a test minden porcikáját áthatja, úgy van jelen a lelkerő is az egész emberben.

A testi erő fejleszthető. Tanfolyamok hirdetnek edzéseket. A lelkerő is növelhető. Edzeni kell. Vannak módszerek. Aki az erényeket gyakorolja, az edzésben tartja akaratát. Az erény szóban az „erő” szó rejtőzik.

Elválaszthatatlan egység az emberben a test és a lélek. Kölcsönhatásban élnek. Az egyik nem lehet beteg, hogy a másik ne sínylené meg. Ha az egyik erősödik, a másik is növekszik. A test erősítése a sportban a lelki erőt is edzi. A lelkerő tréningeztetése kihat a testi erőre.

A lelkerősség a jellem alapja.

A lelkerősség biztosítja a személyiségnek a külvilággal szembeni függetlenségét. A lelkerő vigyáz a benső világ önállóságára. Az akarat ereje vívja ki a lélek szabadságharcát és viszi győzelemre a közvélemény, a divat zsarnokságával szemben. És a közönnyel szemben.

A lelkerő nagyságával egyenes arányban áll az önálló gondolkodás szabadsága, a döntések egyéni jellege. Saját életét csak a lélekben erős képes megélni.

Mikor „erős” akarsz lenni, a jóra érzel kísértést. Ne állj ellen! Dolgozd ki magadban a lélek erőszelét. Hogy azzá lehess, akivé lenned kell. A lelkerő biztosítja benső szabadságod és ez a szabadság a Jóságban teljesedik be.

Te sem akarsz kevesebbet!

Masutatsu Oyama, az önuralom mestere

Japán ember. A kyokushin karate kidolgozója és szervezetének megalapítója.

1923-ban született. Gyermekkorában kínai testedzést gyakorol. 1940-től egyetemre jár. 1945-ben megalapította az Eiwa Karate Do Kutatóintézetet. 1948-ban a Kyosumi hegyre megy, ahol 18 hónapot tölt egyedül. Magányában a legkeményebb edzésekkel képezi magát, és elmélyül a karate szellemiségében. 1950-ben pusztá kézzel küzd meg 47 bikával egy vágóhídon. 1964-ben a Kyokushinkai igazgatója lett. A világon egyedül rendelkezik a 10 danos mesteri fokozattal.

1986 novemberében a Budapest Sportcsarnokban a III. OYAMA KUPA versenyen tizenkétezer ember köszöntötte. A Staféta című ifjúsági lap riporterének többek között ezeket mondotta:

„– Kyoky azt jelenti japánul, végső. – Shin annyi, mint igazság, a kai szó pedig a magyar találkozás szónak felel meg. Ha ezt összerakja, megkapja a teljes jelentést: találkozás a végső igazsággal...

Arra nevel, hogy a társadalom szolgálatában kell állni. Ez a szellem olyan, mint a hazaszeretet...

Csak a teljes erővel és hatékonysággal végrehajtott technikának van sikere nálunk. Emiatt hívják ezt a stílust a világon mindenütt erőkaraténak...

A karate gyakorlásában egyébként nem az út, amelyet végigjárunk, hanem a cél felé törekvés a csodálatos... a cél elérésében embert próbáló erőfeszítésekre van szükség. Magam is órákat ültem a hóban vagy egy szikla, esetleg egy fa tetején, hogy önfegyelemre szoktassam magam...

Fiatalon úgy képzeltem, hogy az erő számít leginkább, minden más másodlagos... Azóta viszont rájöttem arra, hogy nem az erő a legfontosabb tényező, igaz, nem nélkülözhető. Sokkal lényegesebb, hogy az ember a test és a szellem teljes harmóniájában éljen.

Nem telik el úgy nap, hogy ne gyakorolnék. Ennek köszönhetem, hogy még mindig erős és laza izomzatú vagyok.”

Oyama, az önuralom mestere „hódít”. Nem legyőz másokat, hanem meggyőz a test és a lélek rendületlen edzéséről. 124 országban körülbelül 12 millióan gyakorolják az önfegyelmet követelő karatét és tették le az esküt. Az eskü pontjaiból idézek néhányat.

3. pont: Szilárdan törekedni fogok önmagam legyőzésére.

5. pont: Követjük az emberiséget tanítását, soha nem feledjük az alázatosság igaz erényét...

6. pont: Tiszteljük a bölcsességet és az erőt, nem keresünk más vágyakat.

Az önuralom igazi erő.

Hiányozhat belőled?

Aki önmagának tud parancsolni, az egy egész világ felett uralkodik.

Az önuralom

A jövő emberének értéke.

A Nehéz óra című költeményében Weöres Sándor arról ír, hogy remény van arra, hogy miként a régi ember másokat, a jövő embere önmagát győzi le.

Önuralom.

Legyőzni a félelmet, mely tehetetlenségre készítet. Uralkodni a vakmerőségen, mely örületbe rántana.

ÖNURALOM:

– győzelem a félelem felett,

- uralkodás a vakmerőségen,
- egyensúly a széthúzó erők között,
- függetlenség az ösztönöktől,
- szabadság a szenvedélyekkel szemben.

Az önuralom, ha kell, fék, mely tud lassítani vagy megállni. Ha kell, lendület, mely tette ösztönzi az akaratot.

Az önuralom áthatja a testet-lelket egyaránt. Az önuralom tündöklük a balett-táncos, a tornász testén. Önuralom ragyog elő a szellemi erőfeszítések pillanataiban; mikor a matematikapéllda megoldása elővillan a diákban; mikor a professzorban, a kutatóban megszületik a gondolat; amikor a levélíró szavakat talál vallomásához.

Az önuralom készség, mellyel érzelmeinket, törekvéseinket, vágyainkat, akarásainkat állandóan ellenőrizzük, irányítjuk, ha szükséges, fegyelmezzük.

Az önuralom óv meg attól, hogy kiszolgáltatottjai legyünk indulatainknak. Ösztöneink rabszolgaságától csak az önuralom menthet meg minket. Vajon nem szolgál a kábítószer-élvező, az alkoholista, a szerencsejáték rabja? A pénz és a munka is – ha hajszoljuk – rabbá tesz.

Az önuralom belső tartás. Kifelé tekintélyt parancsol. Az önuralom mások fegyelmzésének alapja. Aki önmagát „marokra tudja fogni”, csak az képes kézben tartani másokat.

Az önuralom átsugárzik magatartásunkon, és elismerést vált ki. Az erő nyugalmit teremt meg.

Önuralom a versenyek startpillanataiban. Se előbb, se később. Önuralom az úrhajósok döntéseiben – egy ezred másodpercnél se előbb, se később! Önuralom a mindennapok változatlan terheinek viselésében, a fájdalmak tűrésében; önuralom akkor, mikor segíteni kell annak, akin már nem lehet segíteni, csupán mosolyunkkal és nyugalmmunkkal...

A jelen és a jövő értéke!

Az önuralom teremt meg egyesekben és a népekben azt az ASZKÉZIST, mely olyan javakkal sem él, mellyel élhetne, de lemond róla, a természet, az élet védelme érdekében.

Önuralom. – Birtokában vagy? Ne holnap, ma, most uralkodjál magadon és magadban. Van arra remény, hogy győzől önmagad fölött?

A türelmes Joni

1960. július 30-án Joni Eareckson 17 éves. Fiatal. Szép. Lovagol. Úszik. Táncol. Tele van álmokkal. Szerelmes és szeretik. Csupa élet. Mozgás. Léte tiszta lendület.

1987. július 15-én tolókocsiban érkezik a budapesti Rezső téri templomba. Több ezren jöttek látni és hallgatni őt, aki világkörűli útján hazánkba is ellátogatott.

Arca formás. Szépségét őrzi. Tekintete nyílt. Arcán mosoly, szemében erő. Akár énekel, akár beszél, életkedv cseng hangjában. Tolókocsiban ül. Mindkét keze béna. Lábai mozdulatlanok. Húsz éve már.

Nézem. Hallgatom magyarra fordított beszédét. Hatalmas optimizmus tölti be az emberi életet illetően. Szavait a kereszténység hatja át. Azzal a szándékkal jöttem megnézni és meghallgatni őt, hogy tanuljak tőle. Tanuljam a türelmet, melyet ő már 20 éve gyakorol.

Mi történt 1960. július 30-án? Önéletírásában így beszéli el:

„Lenyugvóban volt a júliusi nap, piros-melegen sugározva a Chesapeake-öböl vizét. A víz sötéten csillogott, és ahogy beugrottam, hideg tisztasága megborzongatta a bőrömet. Éreztem, hogy a fejem valami kemény dolognak ütközik. Ugyanakkor testem tehetetlenné vált, elvesztettem uralmammat felette.

Fájdalmat nem éreztem. Arccal feküdtem a tengerfenék homokján. Hol vagyok? Hogy kerültem ide? Miért van a kezem mellemhez kötözve? – gondolatban így sikoltottam. – Jaj! Valami foglyul ejtett!

Éreztem, hogy a víz áramlása egy kissé felemel, majd újra leejt a fenékre. Megpróbáltam elrugaszkodni. De úgy látszik, a lábam is meg volt kötözve, vagy csapdába került!”

Joni döbbenetes eleveenséggel írta le annak a percnak a pillanatait, melyekben saját tehetetlenségét érezte a víz alatt és már-már megfulladt. Nővére emelte ki a vízből. Nem mozdult sem a keze, sem a lába. Sőt kezén és lábán az érintést sem érezte. Azonnal kórházba vitték. Megműtötték. Feszítőkeretbe tették. Heteken át abban kellett lennie. Később tudta meg, hogy a nyakát törte el. Emiatt bénult meg válltól lefelé.

Hat hónapig feküdt hanyatt. Hónapokat töltött rehabilitációs kórházban. Reménykedett, hogy meggyógyul. Bénasága azonban nem változott. 1969. április 15-én ért véget rehabilitációja. Megkérdezte az orvost:

„– Doktor, én mindent megtettem azért, hogy visszanyerjem a kezemet. Most már kezdek kételkedni, hogy valaha ez bekövetkezik.

– Nem, Joni. Soha többé nem fogja tudni használni a kezét – mondta az orvos tompa hangon. – Jobb, ha ebben nem reménykedik, és hozzászokik a gondolathoz.”

A gondolathoz? A tényhez! Béna a lába, többé nem fog járni. Béna a keze, többé nem fog autót vezetni, mosdani, fésülni vele, ölelni azt, akit szeret. Tudomásul venni és élni, hogy egész életére tehetetlen marad. Másokra utalva mindig.

A szomorúság mérhetetlen hulláma borította el. Szívében az elkeseredés, a lázadás vihora. Elfogadni önmagát. Így. Túrni saját tehetetlenségét... Aztán eljött az az óra, hogy elfogadta önmagát, így és attól kezdve nőtt a türelme.

Egy vallási közösségben barátokra lelt. Főiskolára iratkozott be. A szónoklás és a nyilvános előadás című tárgyakat vette fel. Barátai vitték naponta a főiskolára és jegyzeteltek helyette.

Aztán megtanult írni. Roppant fegyelemmel és türelemmel a szájába tartott ceruzával előbb vonalakat, majd betűket és szavakat írt le. Később ecsetet vett a szájába. Festett és rajzolt. Képeit szakértők kiállításra javasolták. Első kiállításán a tv is jelen volt. Kérdezték tőle, miért szignálja képeit a PTL betűkkel?

„– Ez a »praise the Lord« rövidítése. Dicsérjétek az Urat. Isten jó volt hozzám. Krisztusi vonásokat vésett a jellemembe, megajándékozott békétüressel, célt adott életemnek.”

Joni barátai segítségével könyvkereskedést nyitott. Így anyagilag biztosítani tudta függetlenségét. Közben járja a világot. Előadásokat tart. Tanúságot tesz meggyőződéséről, hogy minden körülmények között van értelme az emberi életnek. Pesten hallottuk szavait:

„– Nektek mi a korlátozottságotok? Harag bénít? Bűn, betegség, magány? Tudom, ez nem könnyű. Nekem is mindennap azt súgja a szívem: nem bírom elviselni ezt a tolókocsit! De vannak idők, amikor Isten igéjére támaszkodom, és összeszorítom a fogam, és hálát adok Istennek.”

Ilyeneket és ehhez hasonlókat mondott. És neki elhittük, hiszen 20 éve már, hogy ő türelmes.

TÜRELMEK

önmagához,
mozdulatlan kezeihez, béna lábaihoz,
a tolókocsihoz, az állandó kiszolgáltatottsághoz,
a ceruzához, ecsethez, papírhoz,
mások sajnálkozó tekintetéhez,
mások részvétlenségéhez vagy éppen
segítéséhez...

Türelemben tudott és tud várni, tűrni, élni. A türelem erénye által őrizte meg emberségét. Testi nyomoréksága nem tette lelki nyomorékká, mert a türelem által tökéletesítette lelki képességeit.

Tízezrek olvassák könyveit. Tízezrek hallgatják és merítenek erőt abból az erőből, melyet a türelem ajándékozott neki.

A türelem teszi őt szeretetre méltóvá. Vannak barátai és öt éve egy japán férfi felesége lett. Élheti a szeretet életét.

Joni türelmes ember.

Ha Ő tud az lenni, mi ne tudnánk?

„A türelem rózsát terem.” Joni életében csodákat terem.

A te türelmednek milyen virágai lesznek?

A türelem

A legmindennapibb, a legszükségesebb és sajnos a legritkább erények egyike. A türelmetlenség századát éljük.

Egyszerű tény. Nincs életkorhoz kötve. Gyakorolhatja s gyakorolnia kellene gyermeknek, ifjúnak, felnőttnek egyaránt. Türelem kell az erősnek, türelem a gyöngének, türelem egészségesnek és betegnek. Türelemre van szüksége a győztesnek és türelemre a vesztesnek. Türelemre annak, aki parancsol, s türelemre az engedelmeskedőnek.

Türelem kell önmagunkhoz,

türelem másokhoz,

türelem a gondokhoz, fájdalomhoz, szenvedéshez, munkához, az ismétlődő érzésekhez, szavakhoz,

türelem az élet „unalmához”,

türelem az emberi élet kiszámíthatatlanságához.

A TÜRELEM a lelkierő megnyilvánulása. Az önuralom gyümölcse. A türelem erő ahhoz, hogy a lélek megőrizze nyugalma, tettekrevalóságát és képességét a cselekvéshez.

A türelem hordja vállain saját gyengeségeinket, mások tökéletlenségeit, az együttélés terheit.

A türelem segít úrrá lenni a nehézségeken. A sikertelenségben a türelem képes kivárni a sikert.

A türelem békességessé teszi az embert. Segít együttélni a másképpen gondolkodó, más magatartásban cselekvő emberrel. A BÉKE és az ellentétes meggyőződésű emberekkel folytatott PÁRBESZÉD alapja a türelem. Csak a türelmes emberek tudnak élni pluralista társadalmakban, mely a jövő egyetlen lehetséges társadalma.

„Életünk a szakadatlan türelem iskolája. Ha a »hétköznapi« az általános iskolája, a betegség a felsőfokú egyeteme” – írja Pilinszky János.

A türelem épít. A türelmetlenség széthúz. Az élet jele a türelem. A türelmetlenség a széthullás, a halál kezdődő állapota.

A türelem szépségét igazán akkor fogjuk föl, amikor a türelmetlenség rút megnyilvánulásaival találkozunk.

A türelem várja ki az érés idejét.

Türelem a várandós anyákban... Türelem az ihletet váró művészekben...

A türelmet soha nem hagyja el a remény.

A türelmes ember tud érintkezni másokkal, kapcsolatot teremteni és megtartani.

Nem élhetsz türelem nélkül. Ragyogják fel, melegedjék fel a szívedben. Látszódjék tetteidben. Halkítsa szavaidat, fékezze indulataidat, kitartást adjon várakozásaidban.

A türelem által erős leszel, szelíd és megértő. Szeretetreméltóvá tesz a türelem. Türelmed könnyen vezet a bölcsesség felé...

Hemingway öreg halásza és az állhatatosság

Nyolcvannégy napon át minden reggel kievezni a tengerre. Mindennap várni, hogy horogra akad egy hal. Minden este úgy menni haza, hogy üres maradt a háló, üres a csónak. A kunyhó még ennél is szegényebb. A nyolcvanötödik napon pedig újra tengerre szállni... Kitartás kell ehhez, erő. Ilyen erős volt Santiago, a havannai halász. Hemingway mutatja be őt Az öreg halász és a tenger című regényében.

Arcát ráncok barázdálták. Minden öreg volt rajta. Csak a szeme volt vidám és töretlen fényű. Egyedül halászott a tengeren. 84 nap alatt nem fogott semmit. A reményt mégsem adta fel. Különbösen sem csüggedt el sohasem. Egyetlen barátja, egy fiatal fiú, akit halászni tanított, a nyolcvannegyedik napon felkereste. Vacsorát hozott neki. Beszélgettek. Az öreg mesélt a sok-sok napról, melyen nem fogott semmit. Elkeseredés nélkül beszélt. A fiú ezt csodálta benne. Az öreg halász bízott abban, hogy majd talál egy nagy halat. Biztos. Ha már nem is olyan erős, mint képzelet, de sok fogáshoz ért és van benne kitartás.

Hajnalban, mikor még sötét volt, a 85. napon a fiú ébresztette föl. A csónakhoz kísérte az öreget.

– Sok szerencsét, Santiago.

– Sok szerencsét – felelte az öreg. Aztán evezni kezdett kifelé az öbölből.

Rendületlenül evezett a sima tengeren. Egyre messzebb a parttól. Madarak adtak jelet, hol úsznak a halak. Delfinek kísérgették a csónakot. Repülőhalak ugrottak fel és hulltak vissza. Az öreg halászt egyetlen gondolat éltette: „valahol itt kell lennie az én nagy halamnak... ma van a 85. nap, és ezen a napon is becsületesen kell halásznom”. Santiago hol magában beszélt, hol hangosan mondta ki a szavakat. Úgy dolgozott, mintha az első nap jött volna ki a tengerre.

A zsinórt, melynek végén a horog és a csalétek volt, a hüvelykujja és a mutatóujja közt tartotta. És figyelt, órákon át figyelt. Aztán megrándult a zsinór, megfeszült és egyszerre a zsinóron érezte, hogy hatalmas súlyú hal húzza, vonja lefelé.

„Nyeld le úgy, hogy a horog hegye átfúrja a szívedet és öljön meg – gondolta magában.”

A hal állhatatosan úszott befelé a tengeren. Az öreg állhatatosan fogta, tartotta a zsinórt. Eltelt négy óra, majd dél lett, majd este, majd éjszaka. A hal szakadatlan úszott, a havannai halász pihenés nélkül tartotta a zsinórt.

„Furcsa, nagyszerű hal, Isten tudja, hány esztendő lehet – gondolta. – Még soha életemben nem fogtam ilyen erős halat.”

Közeledett a hajnal. A hal egyszerre csak szökött egy nagyot. Megbillentette a csónakot. Santiago arcra esett. Vér csörgött az arcán. A zsinór kezét és hátát egyaránt vágta. Nem törődött a fájdalommal; a küzdelmet nem adja fel!

A 86. napon érezte, hogy a hal még nem fáradt el. Csónakja farán egy kis madár pihent meg. Jólesett látni „valakit”. A hal ismét hatalmasat rántott a zsinóron. A halász majdnem a tengerbe esett. Keze görcsbe rándult. „Türelem, kezem, türelem – mondta.” Nagyon egyedül érezte magát. A zsinór emelkedni kezdett. A hal felbukkant. Bíborvörös volt a háta, meg a feje. Csillogott a napfényben.

A hal rendületlenül úszott tovább.

„Nem vagyok vallásos ember – mondta. De azért elmondok tíz Miatyánkot és tíz Üdvözlégyet, hogy kifoghassam ezt a halat...” Délután még mindig egyenletesen úszott a hal. Az öreg félve várta az éjszakát. Ha a hal bírja, bírja ő is! Válla, keze fájt. Aludni próbált kényszeredett helyzetben. A hold már rég feljött, amikor arra riadt, hogy a hal feldobta magát a levegőbe, aztán nagy csattanással hullott vissza a vízbe. Tíz-tizenöt-ször dobta fel magát. Olyan volt, mint aki semmitől sem fél, bátor és rendíthetetlen.

„Inkább magad légy bátor és rendíthetetlen, öreg – mondta.” A hal körözni kezdett. Az öreg szédült, rosszul lett kerülgette. Egyre közelebb húzta magához ellenfelét. „Légy higgadt és erős, öreg – biztatta magát fennhangon.”

Háromszor-négyszer ütköztek össze. Közelharcot vívtak, míg végül a szigonyt belevágta közvetlenül a melluszony alatt a hal oldalába. A halálra sebzett hal kiemelkedett a vízből, aztán visszazuhant a tengerbe.

A szívéből csorgó vér vörösre festette a vizet. Hét és fél mázsásra becsülte a súlyát. A part felé fordította csónakját. Nézte a halat, alig akarta hinni, mekkora?! Azt hitte, vége a küzdelemnek. Kitartása elnyerte jutalmát. Öröme csak egy órát tartott. A vére megjelentek a makacópák. Kettőt megölt közülük. Halálos fáradtság vett rajta erőt, de állhatatosságát nem győzte le.

„De hát az ember nem arra született, hogy legyőzzék – mondta. Az embert el lehet pusztítani, de nem lehet legyőzni.” Újabb cápák jöttek. Lapátorru cápák. Újabb küzdelem, keserves harc velük. A nagy halat tépték, ették. Már elvitték a hal negyed részét. „Verekszem velük majd – mondta. – Verekszem, amíg meg nem halok.” Vállát a csónak farának nyomta. Fájt. Érezte, hogy él.

Éjfélkor már falkákban jöttek a cápák. Kaszabolta őket. Kitartóan küzdött. Nem adta fel a reményt. Vállalt feladatát állhatatosan kell teljesítenie. Önmaga előtt. Az eredmény? Csak az a fontos, hogy helytáll. Ezt érezte fontosnak.

A nagy halat szétrágták a cápák. Mikor már csak a csontváz maradt a csónakhoz kötve, elmaradtak a ragadozó halak. Terhétől megszabadulva a csónak könnyedén siklott a part felé.

Mikor a kikötőbe ért, már nem égtek a lámpák. Hazafelé a fáradtságtól felbukott. Kimerülten ért a kunyhójába. Ivott egyet s lefeküdt.

Reggel látták az öreg csónakját s mellette a tizennyolc láb hosszú csontvázat. Mindenki sajnálta az öreg halászt. Különösen a fiú. Sírt. Siratta öreg barátját és mégjobban szerette. A fiú tudta, mekkora küzdelmet vívott a halász az óriási hallal. Az öreg halász később alázatos egyszerűséggel mesélt a fiúnak a három napról. És beszélni kezdett a holnapról, új lándzsákról, pengékről, hogy újra kievezzenek a tengerre...

A nyolcvannyolcadik nap estéjén a fiú az öreg halász mellett maradt. Ott ült mellette és virrasztott. Azt nem tudta, hogy az öreg oroszánokról álmodott. Csak a 84 napot tudta, a 3 napot tudta, azt tudta, hogy barátja erős ember, állhatatos.

Az állhatatosság

Kezdeni. Indulni. Dönteni. Megtenni az első lépést. Lerakni az épülő ház alapköveit. – Mindenki dicséri a kezdeményezők bátorságát. Ünneplik a „kezdőket”.

Nagyobb tett, ha az első lépést követi a második, a harmadik, és annyi, amennyi kell a cél eléréséhez. Kiváló eredmény, mikor a döntést megvalósítás követi. Az alapkőre ráraznak minden követ, míg készen nincs a ház.

Kezdeni. Igen!

De még inkább: kitartani!

ÁLLHATATOS ember, aki kitart elhatározása mellett, kitart ígérete mellett, amit megkezdett, befejezi! Minden akadály és nehézség ellenére.

Az ÁLLHATATOSSÁG a jellem szilárdságát teremti meg (ha ugyan nem abból ered!). Az állhatatosság lehet az önbizalom alapja. „Tudom, ha elkezdtem, végigcsinálom.” Az állhatatosság tesz megbízhatóvá embertársaink előtt. „Tudjuk róla, ha vállalta, megteszi, befejezi.”

A személyiség fejlődését, a jellem állandóságát az állhatatosság erénye biztosítja.

Az állhatatosság megvéd a szeszélyes ötletek szétszóró „hatalmától”; a következetlenségtől; az ingatagságtól. Az állhatatosság nem tűr az emberben gyáva engedékenységet a cél elérése előtt. Utána sem.

Az állhatatosság nem teszi merevvé az embert, hanem olyan erőssé a kitartásban, hogy van ereje változtatni, ha szükséges a cél érdekében.

Az állhatatos emberre épül a család, a barátság, minden közösség. Az ország élete.

Az állhatatosság nem látványos. (Ki látta az öreg halász kitartását célja mellett?!) Hasonló a gyökerekhez, melyek nélkül nincs élet; hasonló az alapokhoz, melyek nélkül nem állhat épület.

A jelen és a jövő az ÁLLHATATOSSÁG vállain nyugszik.

A jellemed is. Ha van. Nélküle nincs.

Ha állhatatos vagy, taps és kitüntetés nélkül is magadban hordod azt az erkölcsi értéket, mely gyümölcseivel jutalmaz, elismer és a kevesek közé emel.

Fritz Baade közgazdász prognózisa

2000-ben a szelídek birtokolják a Földet.

Fritz Baade, a világhírű közgazdász, 1961-ben, amikor a kielői Világgazdasági Intézet vezetője volt, nagy érdeklődést kiváltó könyvvvel lepte meg az olvasó világot. Könyvének címe: VERSENYFUTÁS A 2000-ik ÉVIG. Alcím: A jövő nagy kérdése: földi paradicsom vagy az emberiség pusztulása.

Felelős lelkiismerettel és szaktudással előrejelzést adott a Föld népességének, a világ élelmiszer-ellátásának alakulásáról. Bemutatta a keleti világ, a nyugati világ és az elmaradt országok egymáshoz való viszonyának várható alakulását. Szemléltetőn érzékeltette az akkor elkezdődött – ma pedig egyre fokozódó – fegyverkezési versenyt, versenyfutást a munkaerőért, a tudásért. Könyve végén felteszi azt a kérdést, mely ma időszerűbb, mint akkor: Megéri az emberiség a 2000-ik esztendő? Válasza egyértelmű, és csak egyetlen lehetőséget mutat föl.

„Az a reménységünk, hogy az értelem és az örültség párviadala, amelynek most tanúi vagyunk, az értelem javára dől majd el, nagyon gyenge lábon állna, ha a hit erői nem volnának szövetségben az értelem erőivel. A keresztény, mint keresztény örvendhet annak, hogy most végre komolyan veheti és követheti Krisztus tanait úgy, amint a hegyi beszéd hirdeti, másrészt viszont ezek a tanok döntő segítséget nyújtanak az egész emberiségnek, amikor választania kell a pusztulás és ama új világ között, amely valóságos földi paradicsommá válhat.

Az ige, hogy »szeressétek ellenségeiteket«, sokáig csak vasárnapi prédikációként hatott, anélkül, hogy a hétköznapiak számára bármilyen gyakorlati jelentősége lett volna. Ma a reálpolitika jelszavává válik ez, és aki túlságosan igényesnek és szigorúnak tartja ezt a jelszót, az legalább barátkozzék meg azzal a pótlékkal, amit az újabb irodalom ad helyette: »az ellenség is ember«. Az emberiségnek az a reménye, hogy gyermekei megérik a 2000. esztendőt, jelentősen növekszik, ha remélhetjük, hogy a világ döntő politikusai Keleten és Nyugaton egyaránt legalább ezt a szerényebb igazságot belátják.

Legszebb azonban, amit a hegyi beszéd a ma élő emberek és a következő generációk előtt álló problémákkal kapcsolatban mond, a boldogságról szóló egyik ígéjében: »Boldogok a szelídek, mert ők lesz a Föld«.

Nem tudjuk – igazán nem tudjuk! –, hogy ez a Föld 2000-ben fennáll-e még, vagy pedig valamilyen gonosz atomjáték ismét életet nem tűrő káosszá változtatja a Föld nevű bolygót...

De ha van remény, hogy fennmarad a Föld olyannak, amelyen érdemes élni, és világkormány lesz, amely uralja ezt a Földet abban az értelemben, hogy kezében lesz a Föld

igazgatása – nos, ha mindezt remélhetjük, akkor egy dolog világos: csak a szelídek birtokolják majd ezt a Földet.”

Mi, akik írjuk és olvassuk ezt a könyvet, „könnyen” megélhetjük a 2000-ik évet. Könnyen, de nem biztosan. A bizonytalanság esélyét mutatja a növekvő erőszak, terror, fegyverkezés, vad indulatok elterjedése emberi kapcsolatainkban. Holott a jövőt a szelídség erénye biztosítaná.

Hogy a szelídség történelmet formáló erő, éppen századunk bizonyítja. Gondoljunk Mahatma Gandhira. „Erőszakmentes” politikája Indiát a gyarmatosítás igája alól tette szabaddá. Gondoljunk Martin Luther Kingre, akivel e könyv lapjain találkozhatunk. Teréz Anyára, aki a Béke Nobel-díjat kapta.

Fritz Baade szerint a szelídség nem csupán formálja, de egyedül csak ez az erény tarthatja fenn, mentheti meg a Föld jövőjét, így az emberiségét is.

„Csak a szelídek birtokolják ezt a Földet!” – jövendőli a közgazdász tudós. Ehhez azonban nem elég egy vagy két ember szelídsége. Csöppek alkotják a tengert. Az emberiség életét mindannyiunk szívdobbanása jelenti. A te szíved, az én szívem szelídségén is múlik, hogy elpusztul-e az emberiség vagy 2000-ben földi paradicsomban élünk?!

A szelídség

Mosoly. Könny. Simogatás. Csönd. Ennyi az egész. És belső erő, mely a szelíd emberben él. Van, és hatással van mindenkire és mindenre.

„A szelídség az a gesztus, mely zavarba hozza az erőszakot és megszegyeníti azt.” (Bibó István)

A szelídség kemény kézzel tartja az indulatot, hogy az ki ne törjön.

A szelídség puha simogatás, lágy érintés – ám ez olyan „gyöngeség”, mint a víz gyöngesége, mely medret képes mosni a földben, és sziklákat repeszt a csöppje.

A szelíd víz alkalmazkodik, de önmagát nem adja föl. Az ember a szelídségben önmaga elvesztése nélkül hajlik, változik, alkalmazkodik.

A szelídség megfejtí a nőiesség titkát. Mosoly, könny, csendes szó, simogatás, ezek a nők „fegyverei”. És ezek a fegyverek győzelmeket könyvelhetnek el. Még történelmet formáló erejük is volt, van és lesz.

Holott a szelídség, mert erő, férfias erény. Hiszen amit az erőszak elérni nem képes, azt még a szelíd szó elérheti. A szelídség történelemformáló erejét többek között az indiai Mahatma Gandhi mutatta meg. Az atomfegyverek árnyékában élő emberiség jövőjében csak úgy bízhat, ha nem hiába reméli: a vad erőszak ellenében a szelídek szelídsége győz.

Az ősi ígéret, mindennapi valósággá válik: „Boldogok a szelídek, övék lesz a föld.”

A szelídség őrzi meg a szív egyensúlyát.

A szelídség édesíti meg kapcsolatainkat.

A szelídség az erő derűje.

Szivárvány és nem vihar.

Magad sem akarsz erőszakos, durva, kíméletlen lenni. Ökölbe szorított kézzel rossz a közérzeted. Hogy jól érezd magad, félelem nélkül közeledjenek hozzád, ahhoz szívedet be kell, hogy töltsd a szelídség.

Rajtad múlik. Csak egy kicsit „gyöngének” kell lenned. Célhoz érsz, mint *szelídségével* a víz...

A „Fair Play” magatartás gyökere: a nagylelkűség

Párizsban 1987. május 29-én tartotta ülését az UNESCO Fair Play Bizottsága, hogy eldöntse, kit vagy kiket jutalmazzon az 1986. évben történtek alapján a tiszta, sportszerű magatartásért.

A döntés megszületett. A 48 jelölt közül a magyar Sarusi Kis János és Vaskúti István világbajnok kenukettős kapta a fair play díjat. Miért?

Dr. Kamuti Jenő, a bizottság tagja a Magyar Távirati Iroda munkatársának így mondta el:

„A bizottság értékelte a két sportolónak a tavalyi montreali világbajnokságon tanúsított rendkívüli sportszerű magatartását. Sarusiék a hajógondokkal küzdő Ljubek-Nisovics jugoszláv duónak, amely a legnagyobb ellenfelek közé tartozott, kölcsönadták tartalék hajójukat, hogy el tudjanak indulni a versenyen.

A magyar kenukettős nyerte az 500 és az 1000 méteres távot, de verseny közben megsérült a hajójuk, ám ennek ellenére nem kérték vissza a kölcsönadott tartalék hajójukat a jugoszlávoktól. Maguk igyekeztek megjavítani, s így indultak a 10000 méteres távon.

A küzdelmek hevességében a dánok hajója nekiütközött a magyarokénak, amely ugyanott sérült meg, mint előzőleg. Ez befolyásolta őket, és így csak az 5. helyig jutottak.”

A két magyar versenyző tehát olyat tett, amit sem törvény, sem szabály elő nem ír. Még az udvariasság sem. Ellenfeleknek átadták csónakjukat, hogy azok versenyezhesenek, sőt nem kérték vissza, mikor nekik szükségük lett volna rá. Tettük igazi gyökere a nagylelkűség volt. A nagylelkűség győzi le a féltékenységet, az irigységet, sőt van olyan bátor, hogy az „ellenség” megsegítésének kockázatát is vállalja.

Amikor Sarusi Kis János és Vaskúti István világbajnokoknak ítélték oda a fair play díjat, akkor a nagylelkűség erényét ismerték el és tüntették ki.

Nagylelkűség – jellemző rád?

Ha él benned és tetteidben megtalálható, fair play díj nélkül is tiszteletet és elismerést érdemelsz. A nagylelkűség lelked nemességét mutatja önmagad és mások előtt.

A nagylelkűség

A nagylelkűség erő,
mely úrrá lesz az önzésen, az irigységen; sértődöttséget, féltékenységet nem tűr a szívben,
a bosszúállás vágját messze űzi.

A nagylelkűség fogékonnyá és készségesé teszi az embert az erkölcsi jóra.

A nagylelkű a jót önértéke miatt tiszteli, szereti és gyakorolja. A kislelkűség törtetővé alázza az embert: jutalomért, dicséretért teszi csupán a jót, és azt lesi, hogy „mit kapok érte?”, „mi hasznom lesz belőle?”.

A nagylelkű elismeri a másik kiválóságát. Méltatja mások értékes tetteit. Örömmel!

A nagylelkű megérti a másik embert,

megérti a gyöngébbet,

inkább adni akar, mint kapni,

könnyedén beismeri a hibáját,

tévedését is elismeri;

könnyed jósággal tud megbocsátani.

A nagylelkű azért is gazdag, mert örül más értékeinek, s ezáltal részesül azokból.

A nagylelkű ember szíve szélesre nyitott kapu. Mind a maga, mind a mások jósága „ki-be járhat” rajta.

A nagylelkű képes az IRGALOMRA.

Szánalmat érez mások baja felett és tőle telhetően, sőt azt meghaladóan segít. Ítélezésében már a „megbocsátás szíve” dobog.

Amíg kisgyermek voltál, szeretted volna, ha szárnyaidd vannak és röpülsz, mint a madár. Teljesülhetetlen vágy, álom maradt a szívedben. A nagylelkűség erénye által a JÓSÁG világában erényről erényre röpülhetsz, mert a nagylelkűség győzi le azt a nehézkedési erőt, mely nem más, mint a rossz kísértése.

Nagylelkűség. Fogalom. Elgondolt érték. Benned válhat valósággá. Váljon!

Az életmentő emlékérem – a bátrak kitüntetése

Hajlamosak vagyunk azt gondolni, hogy napjainkban nem találni igazán bátor embereket. Talán a múltban sem voltak. Az emlékezés szó legendát egy-egy tett vagy személy köré. Kétkedésünkre a tények válaszoljanak. 1986. évben a Magyar Közlöny huszonkilenc alkalommal, 1987. január 1. és július 31-e között harmincegy alkalommal, 1990-ben ötvenkilenc, 1991-ben harmincöt alkalommal, 1992-ben negyvenkét alkalommal írta le:

„A Minisztertanács
életmentés során tanúsított önfeláldozó magatartása
elismerésül... lakosnak az
ÉLETMENTŐ EMLÉKÉREM
kitüntetést adományozza.”

1987. március 12-én a Pest Megyei Tanács elnöke Móricz Pál jászkarajenői lakosnak adta át az Életmentő Emlékérmet. Mivel érdemelte meg? Bátor volt.

1986. november 18-án Móricz Pál rendőr zászlós délután négy órakor a Jászkarajenő és Köröstétlen közötti útszakaszon látta, hogy a megállóból éppen induló autóbust egy Trabant kezd előzni. A következő pillanatban a Trabant az útszéli fának ütközött.

A vezetője eszméletlenül bukik ki. A kocsiból füst száll ki, a motorházból kékes lángok villannak fel. Móricz Pál az összetört kocsihoz rohan. Látja a veszélyt: a Trabant bármelyik pillanatban robbanhat. De látja a sérült vezetőt is, akinek a haját már égeti a tűz. Közben az autóbusz vezetője is odaérkezik.

Figyelmezteti, álljon arrébb a busszal. Ő maga már a szerencsétlenül járt autóst húzza-vonja egyre távolabb a lángoló Trabanttól. Az odaérkező orvosra rákiált: állj arrébb a kocsival, menj az árkon túlra, ez robbanhat is!

Mire a tűzoltók kiértek, a kocsi teljesen leégett. A megmentett sérültet kórházba vitték súlyos égési sebekkel. Több hónapi ápolás után engedték haza.

Móricz Pál rendőr zászlós, ha a történetek helyszínén jár, izgalom remeg idegeiben és a legyőzött félelmet érzi. Örül, hogy megmentette egy ember életét. Önfeláldozó tettének egyik alapja a bátorság volt.

Mondhatnánk azt is „hétköznapi” bátorság. Igaz. Ám rendkívüli bátorságokra ritkán adódik lehetőség. A hétköznapi cselekedetekben kell bátornak lenni. Még az is életet menthet.

A bátorság az ember benső értéke. Több emberben él, mint amennyiről hírt ad a Magyar Közlöny. Több és másfajta bátorság is megjelenik napjainkban, mint amilyeneket Életmentő Emlékéremmel lehetne kitüntetni.

A bátorság a teljes emberi élet természetes feltétele. „Istené a világ, tőle a bátrak öröklük” – olvastam valahol. Az is igaz, hogy az élet, a saját életed csak akkor a tied, ha bátorsággal őrzöd, véded, fejleszted.

A bátorság

Nagy úr a félelem.

A félelemnél csak a bátorság hatalmasabb.

A veszélyek felénk nyúló polipkarjait a bátorság győzi le.

Bátorság, mikor ismeretlen ugyan a következő perc, mégis dönteni kell: a lehetőségek közül kiválasztani, hogy mit tegyünk?! És döntünk!

Döntünk, pedig az ismeretlen és lehetséges következményeket sejtjük csupán, jót és rosszat egyaránt, sikert és kudarcot, győzelmet vagy veszteséget. Értelmünk érzéseinkre, a valószínűségre támaszkodik csupán.

A kezdeményezés bátorsága legyőzi az ismeretlen miatti félelmet. – Mi lett volna, ha Kolumbusz Kristóf fél a soha be nem hajózott tengeren, a soha nem látott földrészt keresni? – Mi lett volna, ha Armstrong és társai féltek volna a Hold ismeretlen talajára leszállni?!

A kezdeményezés bátorsága kell a felfedezésekhez, az újításokhoz, a haladáshoz, a jövőhöz.

Az embert az ismeretlen veszélyek mellett az ismert tények is félelemmel szorongathatják. A bátorság győzhet felettük, hogy a jelenben reménnyel éljünk.

A bátor ismeri, érzi a félelmet, de nem engedi, hogy az megbénítsa.

BÁTOR az,

aki kitartóan meggyőződése mellett szól, és aszerint cselekszik még akkor is, ha ezért gúny, értetlenség, megvetés éri.

A BÁTOR ember mer önmaga lenni. Ha szürke: vállalja, ha fekete: nem szégyelli, ha piros: másnak nem akar látszani.

Bátorság tesz szabaddá a közvélemény erőszakosságától. A bátorság ikertestvére az okosság. Együtt őrzik az embert a gyávaságtól és a vakmerőségtől.

„Aki mer, az nyer.”

Rólad is elmondják, ha BÁTOR vagy.

Anna Frank titka a remény

1942. Hollandia.

Félelemben élnek a német megszállók miatt az emberek. Rettegés tölti be a zsidók szívét. A legnagyobb veszély őket fenyegeti. Amszterdamban a 13 éves Anna Frank édesapja ezeket mondja lányának: „Nem akarjuk, hogy a németek kezére jussunk, s még kevésbé szeretnénk, ha elhurcolnának bennünket. Inkább önmagunktól tűnünk el. Nem várjuk meg, míg értünk jönnek.”

1942. július 9-én a Frank család, anya, apa és a két lány egy irodaépület felső, titkos emeletén rejtőzködni kezd. A szűkös helyet augusztus 14-én megosztják a Van Dann családdal, akik hárman vannak. A szülők és Péter. Később még egy idős úr is odaköltözik.

Rejtőzködni kezd. Összezárva. Idegenek egymásnak. Egyben rokonok: félnek. Nappal csak suttogva beszélgethetnek. Lábujjhegyen járhatnak. Jóakaró ismerős lopja be nekik naponta az élelmet. Hozza a híreket, melyek megerősítik a rádió híreit: éjjel-nappal szedik össze a zsidókat, vagonokba rakják őket, és ismeretlen helyre szállítják. A gyűlölet, az erőszak, a fenyegetettség gyűrűjében élnek. Titokban, félve, az összezártság súrlódásai és feszültségei között. 757 napon át. Lehet ezt ép ésszel és ép szívvel végigélni? Az embertelen körülmények között embernek maradni?

A 13 éves Anna Frank naplót ír. A napló tükör. Csodálatosnak ismerjük meg benne a szívét. Mi a titka?

Anna szeretné, ha szép lenne, ha tetszene, ha megértenék. Boldog, mikor nővére dicséri, hogy élénk a szeme és szép. Mi őrzi benne az emberi vágyat: szép akar lenni?!

És jó akar lenni, mikor rejtekhelyén kívül a gonoszság tombol, szűk „otthonukban” pedig élesen érzik egymás fogyatékoságait. „Néha arra gondolok – írja –, hogy Isten most és a jövőben próbára kíván tenni, hogy nekem jónak kellennem mások példaadása és rábeszélése nélkül... mindennap újra elhatározom, hogy megjavulok.” Amint írja, „szeretnék más lenni” elhatározással alszik el naponta.

A kegyetlenség és önzés világában az önzetlenség és az együttérzés, részvét szólal meg naplójában. „Milyen jó itt nekünk! Milyen jó és nyugodt. – Szörnyű érzés a meleg ágyban feküdni, mikor tudom, hogy legkedvesebb barátnőm valahol a szabad ég alatt rejtőzködik, s ki van szolgáltatva a világ legkönyörtelenebb hóhérainak.”

Mi őrzi a bujdosó lány lelkében az erényeket? Mi súgja szívébe az ilyen bölcsességet: „... próbáld keresni magadban a boldogságot és Istenben. Gondolj a sok szépre, ami benned és körülötted maradt, s légy elégedett.”

Mi élteti a szívét oly erővel, hogy kinyílt benne a szerelem. 1944. januárjában ezeket írja: „Oh, Péterkém! Szeretlek, olyan szerelemmel szeretlek, hogy a szerelem csírája szívembe szökken, s egész pompájával kibontakozik.”

Mi táplálja csodálatos optimizmusát? „Arra gondolok, hogy mi a »jó« a bujkálásban, az egészségemre, az életemre, meg Péter szeretetére, s a szerelemre, amely majd elkövetkezik, a jövőre, a boldogságra, s olyan »gyönyörűségekre«, mint a világ; a világ, a természet, a szépség és minden együttvéve, ami szép!”

Ne feledjük, míg önként vállalt kényszerű börtönében így gondolkodott, szép és jó akar lenni, önzetlen, és részvét tölti be, szíve szeret és szerelmes, és csodálatos optimizmus hatja át – addig dűl a háború, diadalát éri el az embertelenség.

Mi Anna Frank szívének titka? 1944. július 15-én naplójába írott sorai elárulják.

„Csoda, hogy még nem adtam fel a reményt, hiszen minden oly valószínűtlennek és megvalósíthatatlannak tűnik. És mégis, mindennek ellenére ragaszkodom ideáljaimhoz, mert még mindig hiszek az emberi jóságban... ha felnézek az égre, úgy érzem, hogy jóra fordul minden, elmúlik ez a szörnyűség, s megint béke és nyugalom lesz ezen a világon. De addig féltve őrzöm álmaimat, s *remélem*, talán megvalósulnak egyszer.”

Anna Frank titka a remény!

1944. augusztus 4-én a Zöldrendőrség betört búvóhelyükre. Koncentrációs táborba hurcolták őket. Anna Frank 1945. márciusában meghalt. Naplója megmaradt. Őrzi a 757 nap történetét, és élénk ragyogtatja a reményt, mely betöltötte a leányt, éltette őt.

Ő meghalt, de reménye túlélte őt.

Remélni a reménytelenségben –

nagyon emberi, és nagyon emberivé teszi életünket.

A remény

„Míg élek, remélek!” – olvastam egy nagy ember naplójában. – Az állítás fordítva is igaz: Amíg remélek, élek! Az élet remény, a remény élet.

A remény az élet hajtó ereje. Szárny, mely fenntartja az embert. „Az élni érdemes” alapérzés, átható meggyőződés szíve a remény.

A remény bizalom, hogy amit óhajtunk, megvalósul. Tetteinknek értelme van, életünk értéke a szeretet, az igazság, a jóság.

A remény nincs térhez, időhöz kötve. Tér és idő határai nélkül él az emberi szívben.

A remény a szív oxigénje. Ha fog, fuldoklik a szív. A reménytelenség légszomja kínokat okoz. A láz a szervezet gyulladását jelzi. A remény a testlélek ember életét.

A remény tette indít.

A remény tud várni.

A remény bíz a sikerben.

A remény erősíti az embert állhatatosságra és hűségre.

A remény a szív éneke. Derűt varázsol az arcra, és a szemekből letörli az elkeseredés könnyeit.

A remény ŐSBIZALOM abban, hogy létünk s életünk egy csodálatos Egészbe tartozik. Az emberiség és azon át a mindenség értelmes, gondolkodó része vagyunk.

Semmit nem tennénk, ha tudatosan vagy tudattalanul nem remélnénk, vagy valami véglegest alkot munkánk. „Jelentéktelen” munkánk éppen ettől kap jelentőséget.

A remény az embert arra segíti, hogy *éljen*. A remény mélylégzés az Életről.

A reménykedő ember áldás társainak. Kisugárzik belőle az élet akarása, az élet szeretete, lendülete az élet győzelme felé. Lényed énekl: érdemes élni!

Remélj.

Teljes életet reményben élhetsz. A remény gazdag erény: jókedvű étellel ajándékoz meg.

Séta közben mondja Arisztotelész: a „közép” a legfőbb érték!

Sétáljunk Arisztotelésszel. Lehetetlen! – mondja most valaki. Részben igaza van, hiszen ő Kr. e. 384 és 322 között élt Görögországban. Mégis kérem, sétáljunk vele. Képzeld el, hogy beiratkozunk iskolájába, ahol nem ültek tanítványai, hanem az iskola csarnokaiban sétáltak a gondolkodás halhatatlan mesterével. Arisztotelész séta közben mondta el nekik a felismert igazságokat. Tanított az etikáról is. Sétáljunk most vele. Könnyed csevegéssel az erényről.

Elmondja, hogy az erény nem érzélem, nem képesség, hanem lelki alkat. Lelki alkat, amelynek folytán az ember nemcsak jó lesz, hanem a maga munkáját is jól végzi. Majd így tanít az erény természetéről:

„Mindenben, ami összefüggő és osztható, megkülönböztetjük a több, a kevesebb és az egyenlő fogalmát, és pedig vagy magára a dologra vonatkoztatva, vagy pedig önmagunkhoz viszonyítva; az egyenlő pedig valamiféle közép a túl sok és a túl kevés közt... Mert ha például valakinek tíz font ennivaló sok, kettő meg kevés, azért a testnevelő még nem okvetlenül fog neki rendelni hat fontot, mert hiszen még ez is sok vagy kevés az illetőnek; Milónak például kevés volna, annak ellenben, aki a testedzésnek még csak a kezdetén van, sok. Ez áll a futásra és a birkózásra is. Így hát a túlzást és a hiányosságot minden hozzáértő ember kerüli, ellenben a KÖZEPET keresi, s ezt választja; de persze nem éppen a kérdéses dolgoknak pontosan vett közepét, hanem a magunkhoz viszonyított közepét...”

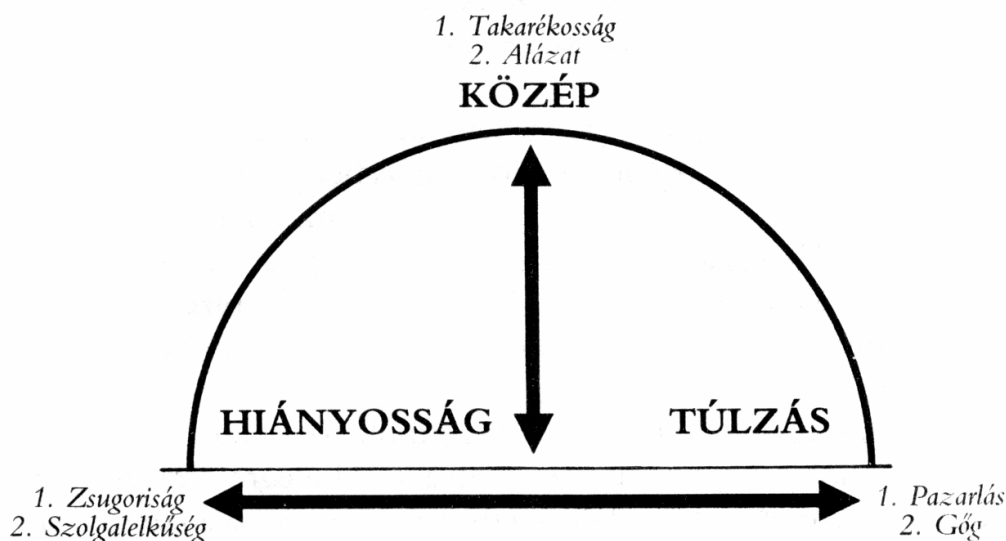
Az erény is bizonyára mindig a közepet igyekszik eltalálni. Természetesen az erkölcsi erényt értem, mert hiszen ez vonatkozik az érzelmekre és a tettekre, és ezekben is van túlzás, hiányos és közép. Például megijedni, nekibátorodni, megkívánni, megharagudni, megszánni – általában örülni és bánkódnai lehetséges a kellő mértéknél jobban is, kevésbé is, csak hogy mind a kettő helytelen;

ha ellenben mindezt akkor tesszük, *amikor*, ami *miatt*, akikkel *szemben*, ami *célból*, s *ahogyan* kell: ez jelenti a közepét és a legjobbat, ez pedig éppen az erény sajátja.

Ugyanígy beszélhetünk túlzásról, hiányról és középről a cselekvésekkel kapcsolatban is. Már pedig az erény éppen érzelmekre és cselekvésre vonatkozik, melyekben a túlzás hiba, a hiányosság pedig gáncsot von maga után, a közép viszont dicséretben részesül, és megállja a helyét; e két körülmény pedig éppen az erényt jellemzi. Tehát az erény bizonyos értelemben középhatár, amennyiben tudniillik a közepet igyekszik eltalálni.

A »közép« NEM KÖZÉPSZERŰSÉG, hanem a legfőbb ÉRTÉK.”

Így beszélget séta közben Arisztotelész. Képzeli tovább, hogy megáll, botot kér. Porba rajzol. Rajzol, hogy lássuk, jobban értsük, amit magyarázott.

A „KÖZÉP” minden erény sajátja. Van azonban egy erény, mely éppen ezt a középet tűzi ki elsőrendű célként és ezt gyakoroltatja. Ez a *mértékletesség*.

Sétánkat be kell fejeznünk. Gondolom senki nem bánja, hogy Arisztotelész peripatetikus – sétálva tanuló iskolájának tanítványai voltunk egy leckén. Amikor olvastuk a 2300 évvel ezelőtti bölcs tanítását, úgy éreztük, mintha ma fogalmazta volna meg. Igen, mert ő emberi lényegünk magjának változatlan törvényszerűségét ismerte fel, mely ma is érvényes.

Arisztotelész sétacsarnokából lépünk mindennapi életünk színterére, és fokozottan keressük a LEGFŐBB ÉRTÉKET, a magunkhoz KÖZÉPET, melyet ha gyakorolunk, mértékletes emberek leszünk.

A mértékletesség

Ősi ösztön bennünk az élet fenntartása és továbbadása. Életfenntartó és élettovábbadó ösztönünk áthatja egész testi-lelki valónkat.

Az éhség és szomjúság ösztöne.

A nemiség ösztöne.

Az ösztönök célja az élet. Ízekkel, illatokkal, gyönyörökkel édesgetnek az élet fenntartására és továbbadására. Ösztöneink az emberi élet őserői.

A „vak” ösztönnek az értelem ad szemet, hogy lásson. A „vad” ösztönt az akarat szelídíti meg. A bennünk élő ösztönös erők értelmünk és akaratunk által válnak emberivé.

A mértékletesség az értelem és akarat együttműködése az ösztönök ősi szenvedélyével. A mértékletesség biztosítja szabadságunkat az ösztönök minket uralni akaró hatalmával szemben.

Ha a mértékletesség hiányzik valakiből, könnyen az ital rabja lesz: alkoholista; könnyen az étel rabja lesz: betegre hízza magát; könnyen a nemiség rabja lesz: széthull a jellem, a család (terjed az AIDS).

A mértékletesség mértékkel izlelgeti az örömeket, melyeket az ösztönök ígérnek, adnak. Mindenből annyit, amennyi az ÉLETET ÉPÍTI.

A mértékletesség a test és a lélek összhangját teremti meg. A mértékletesség önfegyelem. Akaraterő. Erkölcsi érték. Erény, mely a magasabb értékeket tudatosan és rendszeresen föléje rendeli az alacsonyabbaknak.

Az élet elképzelhetetlen mértékletesség nélkül. A mértéknélküliség embertelenít. Gondoljunk a kábítószeresek emberi mivoltukból történő kifordulására.

A mértékletes ember cselekszik helyesen, mert részére az érzéki élvezet eszköz és nem cél. A mértékletes mondhatja: eszünk, hogy éljünk, de nem azért élünk, hogy együnk.

Az ember nem „semmi” és nem „minden”. A mértékletességben az ember ezt úgy éli meg, hogy tudja, ösztönei sem „semmik”, ezért él velük, általuk; ám azt is tudja, hogy ösztönei nem a „mindent” jelentik, ezért nem értékeli oly nagyra azokat, mint élete célját.

Mint minden erény, egyénre szabott a mértékletesség is. Egyetlen erény sem élhető meg csak úgy általában. Azt neked és egyetlen személyiséged sajátossága által kell megélned. MINDENT A MAGADNAK MEGFELELŐ MÉRTÉKKEL KELL ÉLNEK. A más mértéke nem lehet a tiéd és fordítva. Ami másnak kevés, az lehet, neked túlzás, ezért tilos. Gondolj az italra. Vagy akár az edzésekre. Azt is „emberre” szabja orvos és edző.

A mértékletességben a mértéket magad állapítod meg. „Mindent szabad nekem, de nem minden használ.” Itt jelentkezik az erény felelőssége, nagyszerűsége és szabadságod.

A mértékletesség tehát az értelem és akarat irányító, rendező, hatalmukban tartó együttműködése az ösztön szenvedélyével. A mértékletes ember az összes emberi megnyilvánulásában ismeri és gyakorolja a mértéket.

Mértéket a munkában – a pihenésben,

az ébrenlétben – az alvásban,

az örömben – a bánatban,

a sírásban – a nevetésben.

Erény a mértékletesség. Ki dicséri? Ki tapsolja meg? Nincs divatja?

A mértékletesség önmagában hordja értékét és benned megteremti az egészséges emberi életet.

A takarékosság

A takarékosság a mértékletesség gyermeke.

Általában azt mondjuk takarékosnak, aki okosan gazdálkodik a pénzzel. Előrelátóan osztja be. Az igazi takarékosság igazabb értékeinkre is kiterjed. Takarékoság erőnkkel, egészségünkkel, az életünkkel.

A takarékos előre lát. Holnap is élni akar. Holnaputánra is szüksége van egészségére. A jövőben sem akar pénz nélkül maradni.

A takarékos nem zsugori. Megadja magának és másnak is, amire szüksége van, ami hasznos. Bár óvatos a költekezésben, még sem szomorú, ha a vásárlásnál fizetnie kell.

A takarékos nem mondja, hogy ma mindent, nem számít a holnap. A tékozló rövidlátó. Csak a jelen pillanatot látja. Ma akar nevetni, még azon az áron is, ha sírással fizet.

A takarékos beosztja erőit. A fizikai munkások munkaritmusa a takarékos erőgazdálkodás iskolapéldája! A takarékos erőn felül nem vállal és nem kezd semmit. Inkább ma egy kisebb eredmény, mint holnap rokkantság.

A takarékos számítással költekezik. Van önuralma. A takarékosság helyes beosztás. Talán a hosszú élet egyik titka?!

A takarékos embert nem bénítja a zsugoriság, és nem sodorja veszélybe a pazarlás.

Minden évben megrendezik a TAKARÉKOSSÁG VILÁGNAPJÁT. Bár Nobel-díjjal tüntetnék ki az ÉV LEGTAKARÉKOSABB EMBERÉT. Ám díj nélkül is érdemes takarékoskodni. Most mintha éppen divatba jönne. Évtizedeken át jelszó volt: termelni, termelni, termelni. Több technikát, több gépet! Most azt olvasni és hallani: takarékoság, takarékoság az energiával, a nyersanyagokkal, a pénzzel.

Úgy beszélnek, hogy az emberiség élete a Földön a TAKARÉKOSSÁG erényétől is függ, attól a készségtől, hogy tudjon lemondani arról, ami nem föltétlen szükséges neki. A levegő,

a víz, a termőföld tisztaságáért. – Ha az egyes gazdag népek nem takarékoskodnak, akkor az éhség pusztítja majd a szegény népek százmillióit. – Az országok eladósodása gazdasági világválságot válthat ki.

Minek is folytassam. Ám láthatod, mikor erényként beszélünk a takarékoságról, az mennyire *emberi*, mennyire mindennapi *élet*, mennyire tenni kell, élni.

Tehát, amikor nyitott vagy a takarékoság értékére egyéni életedben,
 „becsempészed” takarékos magatartások által ezt a nélkülözhetetlen értéket családodba,
 baráti körödbe,
 néped életébe,
 és azon át az emberiség sorsába, mely igazán emberi jövőjét a TAKARÉKOSSÁG
 gyakorlásával érheti el.

Egy dunántúli leány szemérmessége

Horváth Emerenciána a dunántúli Kiscsősz nevű faluban 1937-ben született. Itt élt szüleivel, akik szegény földművesek voltak. Mindennapi kenyerüket napszámos munkával, majd később egy közös gazdálkodásban keresték meg. Renci (így becézték a kislányt) szorgalmas, kedves gyermek volt. Az általános iskola elvégzése után gépírást tanult. A szomszéd faluban, a kertai tanácsházán helyezkedett el. Naponta gyalog járt át dolgozni. Három kilométer oda, három vissza. Szerette az utat; nézte a madarakat, látta az ég tiszta kékjét, figyelte az útszéli virágokat, örült a hóesésnek, a téli estéken számolgatta a csillagokat.

Szemet vetett rá egy pusztai legény. Megleste. Zaklatta. Megfenyegette. Renci ettől kezdve sietve tette meg a három kilométeres utat. Félelmeiről édesanyjának panaszkodott.

A legényt kocsmázó barátai próbálták lebeszélni szándékáról. „Renci nem lesz soha a tied! Vele nem lehet kikezdeni!” A cimborák szava azonban nem ért semmit.

A fiatal férfi egy este ittasan les a lányra. Megtámadta. Dulakodnak. Renci győz, a férfi földre zuhan. A lány menekül. Fut. Segítségért kiáltoz. Senki nem hallja. Messze a falu első háza. A részeg férfi utoléri. Renci ismét nemet mond. A férfi nekiesik. A lány ellenáll. A dühös legény esztét veszti haragjában, kést húz elő, és szurkálni kezdi a védekező lányt. Mikor több sebből vérzik, ott hagyja.

Amikor megtalálták a lányt, még élt. A celldömölki kórházba vitték. 27 késszúrás számoltak meg rajta az orvosok. Renci eszméletlenül van. Elmondja, mi történt vele. Az orvosok mindent megtesznek érte, de életét nem képesek megmenteni.

A 17 éves leányt az egész falu kikíséri a temetőbe. A nyitott sír mellett áll egy halott sápadt fiatal férfi. Egész testében remeg, amikor egy szál piros szegfűt dob a koporsó után. Viselkedése feltűnik a nyomozóknak. Letartóztatják. Eleinte tagadja a gyilkosságot, de később bevallja. Börtönre ítélik. Büntetése után, sok év múlva az ország más részébe költözik, hogy új életet kezdjen...

Emerenciána síremlékén két dátum van. A születése és a halála: 1937–1954. Kiscsőszön még ma is emlékeznek rá. Ma is megkérdik: „Miért ellenkezett Renci? Ma is élhetne.”

Miért ellenkezett?

Kényszerből átadni önmagát egy vad férfinak – egészséges ösztönrel irtózott ettől testelke. A szemérmesség adott erőt neki, hogy ellenálljon, vagy szemérmességét védte lelke erejével? Vajon a dulakodásban eszébe villant, hogy életét veszélyezteti? Vagy az egészséges szemérmérség védte érintetlenségét a végsőkig, semmitől nem félve, semmire nem gondolva?

Ki tud ezekre a kérdésekre válaszolni?

„Ma is élhetne.”

Igen. Ám azt nem tudjuk, hogyan sikerült volna az élete, milyen lenne most. Azt azonban tudjuk, hogy az emberi élet értékét nem években mérik. Az Ő életét fiatalsága és erényei tették értékesen széppé. Halála pedig figyelmeztető kiáltás a szemérmesség erkölcsi értéke mellett.

Szemérmesség. – Tiszteld meg vele önmagad és tiszteld meg másokban.

A szemérmesség

Gondolatainkat, érzéseinket csak barátunknak tárjuk fel teljesen. Érzelmi és gondolati őszinteség csupán meghitt közösségben lehetséges. Igényünk, hogy titkaink legyenek. Természetesnek vesszük, hogy benső világunkat akárki előtt nem tárjuk föl.

Szophoklész az egész emberről mondja, hogy sok van, mi csodálatos, de az embernél semmi sem csodálatosabb. A görög bölcs igazsága igaz az emberi testre is. Nincs mit szégyellni rajta. A művészek a test csodálatosságát nem győzték és győzik felfedezni, ábrázolni. A biológusok a test működését tisztelik, és ámulnak el automatizmusán. Nem titok az emberi test. A tiéd sem.

Vagy mégis?

Ha igaz, hogy természetes igény lelkünk gondolatait, szívünk érzéseit az arra nem méltók előtt elrejtteni, miért ne lenne természetes

a SZEMÉREM természetes szégyenérzete, mely arra készíti az embert, hogy mezítelenségét eltakarja, a nemiséggel kapcsolatos dolgokban pedig mások előtt tartózkodik.

A szemérmesség nem más, mint annyi, hogy megválogatom, kivel közlöm testem teljes valóságát.

A szerelemben az ember egész valójával közeledik a másikhoz: szavaival és testével. A szerelemben az egész ember – lelkével-testével együtt – kezd párbeszédet a másikkal. Mivel testünk önközlése és a másik testének elfogadása a szerelem érzésviharában meghittséget kíván,

a szerelem kizárólagosságot követel abban, hogy ad és kap; a test szexualitásának rejtőzködése emberi gesztus. Önkéntelen igény, mint titkaink őrzése, rejtése. Sőt, a szemérem érzése a természet célszerű ösztöne! Fegyelmezi az embert érzéki hajlamaiban, és a szexuális fegyelmet támogatja.

A szemérmesség a test titkolódzása. Nem azért, mert szégyelli önmagát, hanem amint a szívét sem tárja föl, adja át őszinteségben akárkinek az ember, úgy a testét sem, csak a szerelemben kiválasztottnak.

A lélek feltárásának akkor van helye, ha titkunkat arra érdemesnek, megbízhatónak adhatjuk át. A test önközlése csak megbízható, felelősségtől áthatott valakinek történhet.

A szemérmesség önbecsülés. A szemérmesség a test egyfajta tisztelete.

Aki a másik szemérmességét megérti, az a másik személyiségét tiszteli.

Az igazi művészek takaratlan testábrázolása soha nem a teljes mezítelenség. A művészek aktképein az emberi test a szépség átlátszó fátylával van „letakarva”. A szépség fényözönétől szépségbe öltözöttek a művészek aktképei.

A test szemérmességét a szeretet oldja fel. Ez a szeretet lehet a szerelmes vonzalma, a szülő ápolása, az orvos, az ápoló segítő gyógyítása.

Szemérmesség.

Szemérem.

Nem hiányozhat belőled, mert emberi érték. Egyetlen más élőlény nem dicsekedhet a szemérmesség érzésével. Csak az ember az, akinek méltósága abban is rejlik, hogy a fejlődés évmilliók útján testében az érzések, az ösztönök mellett és azokban a gondolat, a szellem is virágba nyílt.

Az ember testében a lélek,
mint a szemérmesség lángol fel és
a szépség különös fényével izzik át rajta.
Egyéniségednek dísz-e a szemérem?

Az öttusa ötszörös világbajnoka, Balczó András aszkéta volt?

A magyar sporttörténelem Balczó András kiemelkedő versenyeredményeit hosszan sorolja föl. Az öttusa egyéni világbajnoka: 1963, 1965, 1966, 1967 és 1969-ben. 1968-ban a mexikói olimpián ezüstérmet nyert. Münchenben, 1972-ben olimpiai bajnok, aranyérmes. Itthon a Munka Érdemrend aranyfokozatával tüntetik ki.

Hogyan érte el eredményeit? Ha naplóját olvassuk, választ kapunk erre.

„Háromnegyed hétkor a sportcsarnokban voltam Csepelen. Futás. 1000 méter könnyen, ötször 400 méter magas térdemeléssel, közben ötször 100 méter magas sarokemeléssel és 500 méter könnyen. Utána gimnasztika, majd hat kör hullámvasút, az egyenesben lazítva. A tornateremben lazító gimnasztika, fekvőtámasz, húzódzkodás, kevés súlyemelés, negyedóra gyógylabdázás. Az egész edzés jól esett. Reggeliztem, tízre mentem a gyárba, és ma már dolgoztam az Olivettin. – Délután Marczibányán 35 bemelegítő lövés után húslövéses verseny. 195-tel magasan nyertem a versenyt... Utána vívás. – Hétkor kész voltam. Húsmentes, de kiadós vacsora.”

Más helyen így jegyzi be edzését.

„Vívásban télen az iskolázás a lényeg Fülöp Misivel. Úszásban az év első három hónapjában naponta 5-6 kilométert tervezek, a futással pedig csak áprilisban akarok komolyabban foglalkozni. Két órát futok, mégpedig hetente három napon, naponta kétszer. Ez bevált.” Figyeljünk csak a számokra. Mindez napi 56 kilométer terepfutást, azaz heti 170 kilométert jelent a többi edzésen kívül!

„Spártai életmódot kell folytatnom – írja –, mert eredményes munkát csak jó kondícióban lehet folytatni.”

Hihetetlenül sokat vállal és teljesít. Méltán állapítja meg: „Elöttem például senki nem lovagolt 18 lovat hetenként; nem próbált 9 futóedzést tartani, és el sem tudom képzelni, hogy 12-szer lehet vívni egy hét alatt!”

Az edzések mellett fizikai munkát végez, dolgozik. Később a testnevelési főiskolán tanul. Tudnunk kell azt is, hogy a lába majdnem állandóan fáj edzés közben. Vádlifájásra naplójában is panaszkodik. Ám a fájdalmat legyőzi, amint a kegyetlenül nehéz edzések okozta fáradtságán is uralkodik, bármily gyötrelmes is részére.

Miért él így? Két választ találtam erre naplójában:

Az egyik: „Célom tulajdonképpen ennyi: boldognak lenni. Boldog ember leszek, ha bátor leszek és egyenes.”

A másik válasz: „Nem szabad csalódást okoznom az embereknek, akik bíznak bennem. Örömet kell szerezni nekik, amelynek csak egyetlen útja van, a sok és okosan végzett munka, és önmegtartóztatás – kellő időben.”

Boldogságáért és mások öröméért dolgozik. Hogy ezt megvalósítsa, annak egyetlen módját látja: sok munka és önfegyelem.

A címben feltett kérdésre, hogy Balczó András az öttusa ötszörös világbajnoka aszkéta volt-e, egyértelmű a válasz. Aszkéta volt.

Ha valakiről ezt állítjuk, jellemet tételez fel, olyan embert, aki magasabb értékért alacsonyabbakat áldoz fel. Az ilyen ember, ha kivételes is, imponál.

Balczó András aszkézise igazi volt. Nagyon szerette az életet, fényképein belső egyensúlyt tükröz az arca, vidámságot, összeszedettséget. Aszkézise által vált egész emberré, nem csupán világ- és olimpiai bajnokká.

Neki sikerült.

Világ bajnokságra, olimpiai érmék megszerzésére kevesen vállalkozhatnak, kevesen törekedhetnek. Mindennapi életünk azonban és önmagunk legigazibb énje követeli: boldogok legyünk, mások örömeire éljünk. E célhoz a legegyszerűbb út az aszkézis útja. Lépünk rá. Még akkor is, ha tudjuk, napjainkban ezen az úton nem fogunk tömegekkel találkozni. Csak reménykedjünk, hogy az emberi élni akarás megtalálja ezt az utat. Csak az aszkézis óvja meg az egyént és a népet az *élvezetvallás* ártalmaitól.

A magyar sporttörténelem büszke Balczó Andrára. A magyar jelent – bármilyen furcsán hangzik – aszkéták tarthatják fenn, és ők képesek jövőjét építeni.

Tartozunk közéjük.

De mi is az aszkézis? A következő lapok elmondják neked.

Az aszkézis

Idegen szó. Érzelmeinktől talán még idegenebb. Nem csupán a szótól idegenkedünk, még inkább a tudni vagy sejteni vélt tartalmától. Ha e szónak és jelentésének mélyére nézünk, tetszésünket váltja ki. Sőt kedvünk lesz vállalkozni arra, hogy mi magunk is – MA – aszkéták legyünk.

Aszkézis: kemény, testi-lelki fegyelmet gyakorló életmód. Aszkéta: ember, aki önfegyelmező életet él.

Az emberi aszkézis lélektani és élettani alapelve: fölszabadítani önmagunkat az élvezetek zsarnoksága alól. Az aszkéta a saját szabadságharcát vívó ember!

A balett-táncosok művészi tánca szigorú önfegyelemben érik meg. Kemény aszkézissel készülnek utazásaikra az úrpilóták. Sportban eredményt csak önfegyelmezéssel lehet elérni. A mindennapi életben a munka összes területe aszkézist követel, legyen az a munka mérnöki, tanári, gyári vagy mezőgazdasági.

Ha így nézzük az aszkézist, már nem is olyan idegen. Valójában közel áll hozzánk, mert eredményt szeretnénk elérni az életben, sőt SZABADOK szeretnénk lenni, hiszen sem belső, sem külső rabságot tűrni nem akarunk. Belső szabadságunkat egyedül az aszkézis harcolhatja ki.

A régi görögök az aszkézis alatt FELKÉSZÜLÉST ÉRTETTEK AZ ERÉNYES ÉLETRE.

Aki az erények „rettenetes” kísértésére igent mond, az rálép az aszkézis útjára. A lélek és a test fegyelmezésében alakul a jellem, kristályosodik ki az erény.

Az aszkézis lemondás egy kisebb értékről egy nagyobb érték javára. A táncosok naponta lemondanak a kényelemről, hogy a zene láthatóvá váljék testükön.

A kutatók szórakozásuk idejét csökkentik az ismeretlen felfedezésére fordított idő kedvéért. A sportoló kemény edzést vállal, hogy dobogóra kerülhessen. Aki naponta lelkiismeretesen végzi a munkát, a hétköznapiak őrlő kövei között „szenvet”.

Az aszkézisben jártas ember biztos lehet abban, hogy az élvezetekben mértéket tud tartani, és függetlenségét megőrzi az alkohol, a kábítószer, a szex mértéket nem ismerő vonzásával szemben. Csak az aszkéta elég erős legyőzni a rossz kísértését, mely a lustaság, a restség, a túlzott kényelem, a „ne törődj vele”, a „nem a te dolgod”, a „mi közöd hozzá” képében bénítja meg a tetterre kész akaratot.

Aki az erkölcsi élet megvalósulásáért vállalja az önfegyelmező életet, az lemond bizonyos örömeiről,

de soha azokat nem sajnálja, mert olyan örömök töltik be, melyek megelégedéssel gazdagítják testét, lelkét egyaránt, és megajándékozzák az ERŐS JELLEM értékével.

Egy olasz film bemutatja a XII. század nagyszerű emberét, Assisi Ferencet. A film címe: Napfivér, Holdnővér. A filmben döbbenetes pillanat, amikor a gazdag fiatalember ruháit ledobja magáról, hogy a szegénység aszkézisébe öltözzék. Arca megszépül, megdicsőül. SZABADDÁ VÁLTAN A MINDENSÉG GAZDAGSÁGÁBA ÖLTÖZIK.

Aki az etikai értékek vonzásába kerül,
akit megérintett a JÓSÁG öröme,
aki enged a jó kísértésének,
aki erős akaratjal járja a lemondás útját, az átéli, hogy lemondása BIRTOKLÁS és SZABADSÁG.

Már idéztem Weöres Sándort, aki reméli és jósolja egyik versében, hogy amint a régi ember másokat győzött le, remény van arra, hogy a jövő embere önmaga felett győz.

Ez a jövő útja.

Miért ne járnál rajta? Miért ne akarnál SZABAD lenni, miért ne teremtenéd meg (magadból csak magad teheted!) a JELLÉMES EMBERT, miért csak neked ne lenne erőd az értékesebb értékeket megélned;

hiszen lehet, hogy
a sors erre az útra választott ki Téged,
ha magad is akarod.

Miért ne akarnád?

Különösen most, amikor az ASZKÉZIS szó jelentése és tartalma világossá vált előtted,
és úgy hiszem:
KÍSÉRT A JÓRA.

Martin Luther King álma az igazságosság volt

1963. augusztus 23-án négerék és fehérek, mintegy kétszázezren békemenettel tüntettek a washingtoni Lincoln emlékmű előtt. Érzéseiket, céljukat vezérük, Martin Luther King fogalmazta meg az ott elmondott beszédében.

„Van egy álmom: hogy egy napon nemzetünk felkel, és méltó lesz hitvallása igazi jelentéséhez, miszerint nyilvánvalónak tartjuk a következő igazságokat, hogy MINDEN EMBER EGYENLŐNEK TEREMTETIK...”

Van egy álmom, hogy négy kisgyermekem egy napon olyan országban él majd, ahol nem bőrük színe, hanem jellemük szilárdsága alapján ítélik meg őket.

Ebben bízunk. Ezzel a hittel megyek vissza Délre, ezzel a hittel hasíthatjuk ki a kétségbeesés közikájából a remény drágaköveit.”

Martin Luther King akkor más közismert ember volt Amerikában. Nem csupán álma volt az igazságosság, hanem naponta dolgozott, harcolt érte.

Munkája 1955 decemberében kezdődött, amikor Rosa Parks, néger varrónőt letartóztatták. Az volt a „bűne”, hogy az autóbuszban fehéreknek fenntartott helyre ült. Mikor a busz vezetője felszólította, adja át a helyét egy fehér úrnak, ő nemet mondott. Inkább vállalta a letartóztatást, mint hogy tovább tűrje a megaláztatást. Az ő letartóztatása volt az a pillanat, amikor a négerék elkeseredése tiltakozásba csapott át. Tiltakoztak az igazságtalan megkülönböztetés ellen. King a tiltakozásukat az emberi méltóság és önmegtartóztatás legmagasabb szintjén szervezte meg. Erőszakmentes harcot hirdetett. Bojkottálták az autóbuszokat: nem szálltak fel rá. A buszok üresen járták a várost. Nem volt utasuk, a négerék inkább gyalog mentek munkahelyeikre, üzletbe. King fogalmazta meg igazságos

követelésüket: az autóbuszvezetők udvariasan bánjanak a négerekkel; érkezési sorrendbe ülhessenek le az utasok a buszban; alkalmazzanak néger buszvezetőket is.

Hónapokon át tartott a küzdelem. 1956 novemberében az Egyesült Államok Legfelső Bírósága döntött. Alkotmányellenesnek nyilvánította az autóbuszok elkülönítését előíró alabamai állami és helyi törvényeket. King győzött, ám ő így fogalmazott: „nem szabad ezt úgy tekinteni, mint fehér ember felett aratott győzelmet, hanem mint az igazság és a demokrácia győzelmét”.

Fizikai erőszak nélkül, csak a szellem erőfeszítésével küzdött az igazságosságért. Ő azonban többször életveszélybe került. Három alkalommal robbantottak bombát háza környékén. Fenyegették, hogy megölik. 1958-ban éles papírvágó kést szűrtak belé. Súlyos és azonnali műtét menthette csak meg életét. A hatóságok többször letartóztatták.

Küzdelmét nem adta föl, „álma” nyugtalanította, hogy az megvalósuljon. Az Egyesült Államok elnökei tárgyaltak vele: Eisenhower, Kennedy több alkalommal és Johnson.

Hitt az erőszakmentesség hatalmában, mely a jó felhasználását jelenti: szellemi hatalom az, mely az igazságot és a jóságot emeli trónra. Hitt az igazságosság győzelmében.

Munkája nem maradt eredménytelen. 1956-ban megszüntették az autóbuszokon az elkülönítést. 1960-ban ülősztrájkokkal 150 városban elérték, hogy megszűnt az étkezőhelyeken való elkülönítés. 1963-ban megszavazták a polgárjogi törvényeket. 1965-ben bevezették a szavazati jogi törvényt.

1968 áprilisában Memphis városába utazott, hogy részt vegyen a sztrájkoló köztisztasági alkalmazottak felvonulásán. Este felé, a motel erkélyén állt, talán a lenyugvó nap fényében gyönyörködött, amikor egy gonosztevő rálőtt. A golyó kioltotta életét.

Őt meg lehetett ölni, de az igazságosságot nem lehetett feltartóztatni. A Kongresszus egy héten belül megszavazta azt a törvényjavaslatot, mely tiltja a faji megkülönböztetést az üzleti életben és a lakások bérbeadásánál.

Martin Luther King meghalt, de álmát: AZ IGAZSÁGOSSÁGOT tovább álmodja néger és fehér egyaránt. Aki megismerte az Ő életét, tudja, akkor értelmes az emberi élet és tiszteletre méltó a halála, ha csodálatos álmait lehetőségein belül megvalósítja. Naponta. A maga és a mások életében.

Az igazságosság

Az erények útja ősi és új út, mert az ember útja. Már a régi rómaiak alapvetőnek tartották az igazságosság erényét: MEGADNI MÁSOKNAK, AMIVEL TARTOZUNK.

NEM BÁNTANI A MÁSÉT.

A jövőt kutató Római Klub a 2000. év nevelési modelljében első helyre teszi az igazságosságot:

ARÁNYOSAN OSZTANI SZÉT A JAVAKAT.

A társadalom alapja és biztonsága az igazságosság. Így elvontan hangzik. Ha szívünkbe nézünk, ha ismerjük emberi valónkat, kívánunk-e mást, mint igazságosságot magunknak? Fáj-e valami jobban az igazságtalanságnál?

Emberi természetünk igényli az igazságosságot. Az emberi élet igazságosságra nyitott élet.

IGAZSÁGOS AZ AZ EMBER

- aki megadja tartozását, akár pénzzel, akár tisztelettel tartozik valakinek;
- aki a közösség javát másokkal együtt szolgálja;
- aki nemcsak arra gondol, mi jár neki, hanem mindig mérlegeli: mi jár másoknak;
- aki jogszerűen cselekszik, mert tudja, minden ember egyenlő a jogban;
- aki érdeme és tehetsége alapján „követeli”, ami neki jár, és ugyanakkor másoknak is érdeme, tehetsége szerint adja azt, amire jogosultak;

– aki a közös terheket a többivel közösen vállalja, és a közösen létrehozott értékekből együtt kíván részesülni.

Az igazságosság nem azonos az „én” igazságosságommal. Az „övével” sem. Mindaz, aki törekszik az igazságosságra, saját igazságosságát hajlítja a tényleges igazságosság felé.

Leggyakrabban hallható panasz: nincs igazságosság! Bármennyire igaz az állítás, nem cáfolja, sőt inkább követeli, hogy IGAZSÁGOSSÁGNAK KELL LENNI.

Addig ember az ember, míg érzi az igazságosság szükségét.

Annál emberebb az ember, mennél inkább átérzi a mások által elszenvedett igazságtalanságokat –

és nemcsak átérzi, nemcsak vágyik utána, hanem igazságosan cselekszik, harcol az igazságosságért, sőt kész áldozatot hozni érte.

A Társadalmi Beilleszkedési Zavarok terjednek, beteggé teszik az egyént, a közösségeket, talán azért is, mert az IGAZSÁGOSSÁG sarkalatos erényét nem gyakoroljuk eléggé. Szüntelen csak azt keressük, mi jár nekem, mihez van jogom, és legalább ennyi erővel nem kutatjuk, mihez van joga a másoknak, mi jár másoknak?!

Az igazságtalanság szétszórja az egyén belső világát. Az igazságosság, mely gondolkozásban s tettben egyaránt megvalósul, alapot ad a SZOLIDARITÁSNAK, az emberi összetartozásnak, mely nélkül nincs otthon, nincs haza, nincs békesség a Földön az emberiségnek.

„Ami akarsz, hogy neked tegyenek az emberek, te magad add meg azt embertársaidnak.”

Aiszóposz meséje: az utas és Alétheia, az igazság istennője

„Egy utas a pusztában magános, szemét lesütő asszonnyal találkozott.

– Ki vagy? – kérdezte tőle.

– Alétheia, az igazság! – felelte az asszony.

– És mi az oka annak, hogy elhagytad a várost, és a pusztában élsz?

– Az – válaszolta az igazság –, hogy régen a hazugság csak néhány embernél volt jelen, ma viszont, ha valamit hallani vagy mondani akarsz, mindenkinél ott van.

Tanulság az, hogy az élet igen rossz és kegyetlen az emberek számára, ha a hazugságot többre becsülik az igazságnál!”

Aiszóposz a Krisztus előtti VII. század végén és VI. század elején élt. Meséiben tükröt tartott kortársai elé. Lássák önmagukat.

Vajon ma Alétheia városainkban maradna? Félek, ma már a pusztában sem érezné jól magát. Aiszóposz korában elterjedt a hazugság, de napjainkban még ritkább az igazmondás.

A szép kiejtést, az ékesszólást, az előadói beszédstílust tanítják. Az igazmondás művészetének oktatására nem hirdetnek tanfolyamot. Magadnak kell megtanulnod.

Bár otthont találna szívedben Alétheia. Akkor az igazmondás díszítené a szád, megbízhatóvá tenné a jellemed és alapja lenne önbecsülésednek.

Az igazmondás

Mondj igazat és betörök a fejed! – szól a közmondás. Igazabb az, ha rendszeresen hazudsz, elnyomorodik a jellemed.

Az igazmondás összhang gondolataid, meggyőződésed, érzéseid és szavaid, tetteid, magatartásod között.

Igazat mondani nemcsak szavakkal kell s lehet, hanem tettekkel, viselkedéssel, tekintettel.

Az igazmondás lelki egészség jele. A lelki egészségvédelem alaporvossága az igazmondás. A hazugság ugyanis belül megosztja az embert. A hazugság hajszáltrepedés a jellemen, mely „szélesedhet”, sőt lelki betegséget idézhet elő.

Az igazmondás „atyja” az igazságosság. Igazat mondani egyéni és közösségi érdek egyaránt. Bizalom a feltétlen igazmondásra épülhet. A társadalmi érintkezés alapfeltétele. A bátorság lelke.

Az igazmondó bátor. Vállalja önmagáért a felelősséget. Az őszinte szó gyógyít.

A hazugság köztudatot és közérzetet szennyez. Már sokan kiáltanak a levegő tisztaságáért, hogy az ember egészségesen éljen. Egyre többet kell hangsúlyozni, hogy a hazugságtól szennyezett beszélgetések, tömegkommunikációs hírek társadalmi méretekben vesélyeztetik a lelki egészséget.

Tiszta levegőt! tiszta beszédet! Egyaránt nélkülözhetetlen mindkettő.

Az is tény, hogy a bonyolulttá vált emberi világ „rejtőzködni” kényszeríti az embereket egymás elől. „Túl sok valóságot az emberek nem bírnak elviselni.” A megoldás mégsem a hazugság. Legyünk tisztában azzal, hogy nem vagyunk kötelesek mindig mindenkinek megmondani az igazat. Mit tegyünk? Hallgassunk. Beszéljünk másról. Olykor tapintatból magatartásunk eltakarhatja benső világunkat.

Az igazmondás tisztelet az igazság iránt.

Az igazsághoz hű ember jelleme igaz.

Az igazmondás az emberek egymásba vetett hitét alapozza meg.

Az igazmondó tiszteletben tartja a másik ember titkát, becsületét. Olyanról nem beszél, mely e kettőt sértené. Az igazmondással párosuljon a kímélet és tapintat.

Az igazmondás gyógyít, de olykor sebezhet is. Hogy ne sebezzen, csak gyógyítólag avatkozzon be az emberi kapcsolatokba, megengedhető a „félreérthető” beszéd. Szavaink ebben az esetben olyanok, hogy önmagukban igazak, ám az igazságot eltakarják, elhallgatják.

Az igazmondás hitelt szerez. „Hihetsz neki, mert igazat mond!” – a legnagyobb dicséretetek egyike.

Hogyan állsz az igazmondással? Szereted, ha neked igazat mondanak. Más is szereti. Szádban tehát az igen igen, a nem nem legyen!

Igazmondással jellemed épít.

A lelki zavarok megelőzése érdekében mentálhigiénés központok alakultak. Nem kerülsz rendelőkübe, ha jellemző rád az IGAZMONDÁS.

Pompeji hű katonája es a népéhez hűséges Heisenberg

Félelmetes lehetett Kr. u. 79-ben, amikor a tűzhányó Vezúv kráteréből izzó lávafolyam hömpölygött Pompeji városa felé. Menekült, aki tudott. Volt, aki elfuthatott volna, mégis maradt. Egy katona. Félve, de minden kockázatot vállalva hűségesen őrhelyén maradt. A láva eltemette. Kőszoborrá dermedt teste a lávatemetőből kiásott Pompeji városában ma is látható. A végsőkéig kitartó hűség példaképe.

Félelmetes volt az 1930-as évek Németországában, amikor egy örült államférfi, Hitler veszélyeztette saját országát és népét. Nem volt neki elég a szomszéd országokat villámháborúban leigázni, százezreket krematóriumba küldeni.

1933-ban a már fizikai Nobel-díjjal kitüntetett Heisenberg Lipcsében azt tapasztalta, hogy kiváló munkatársai elhagyják vagy elhagyni készülnek hazájukat. A hitleri politika egyre türelmetlenebbül avatkozott a tudományos intézetek életébe is. Heisenberg barátját állásából törvénytelenül elbocsátották. Egy matematikust. Heisenberg és társai arra gondoltak, hogy

tiltakozásul lemondanak állásukról. Heisenberg előbb Berlinbe utazott, hogy tanácsot kérjen a világhírű tudóstól, Planck professzortól. Planck szavait könyvében így őrizte meg.

„– Politikai tanácsért jöttél hozzám, de attól tartok, semmit nem tanácsolhatok neked. Semmi remény, hogy gátat vethessünk az egyetemeinket, az egész országot fenyegető katasztrófának... Ha benyújtjátok a lemondást, legjobb esetben külföldön kaphattok állást. Arról inkább nem beszélek, mi történhet a legrosszabb esetben. Ha maradtok, és nem mondotok le, merőben más teendőitek lesznek... egyik megalkuvástok követi majd a másikat, csak hogy életben maradhassatok. De összefoghattok másokkal, kialakíthatjátok a hűség kis szigeteit. Fiatal embereket gyűjthettek magatok köré, jó tudóst faraghattok belőlük, és így valamit mégiscsak tesztek a régi értékek átmentéséért... Úgy gondolom, mindannyiunknak maradnunk kell, akiknek van mit tennünk, most kell megalapoznunk a jelen lidércnyomását követő boldogabb életet.”

Heisenberg a fenti sorokat, majd az ezt követő töprengését A rész és az egész című könyvében írja le. Végül döntött: marad. Megpróbál hűségszigetet kialakítani, hogy átvészelhessen a nehéz időket, s majd egy új, jobb világot építhessen. Nem volt könnyű állhatatosnak maradni. Kibírhatalannak érezte a fojtogató légkört, melyben élniük kellett. Megaláztatások sorozatát élte át. Lípce belvárosában például zászlókat kellett árulnia...

1939 nyarán előadásokat tartott Amerikában. A neves tudós, Fermi próbálja rábeszélni, hogy maradjon New Yorkban. Heisenberg határozottan adja meg választát.

„Fiatal embereket gyűjtöttem magam köré, és ezek egytől egyig ki akarják venni részüket a tudomány fejlődéséből. Bízna benne, hogy a háború után visszatérhet a tiszta tudomány. Árulónak érezném magam, ha most cserben hagynám őket... hiszem, ki kell tartanom, még ha rosszul választottam is. Hiszen tudtam már akkor is, hogy sok igazságtalanságot és nélkülözést kell majd eltűrni.”

Heisenberg visszatért hazájába. Szervezte a hűség szigeteit. Azon úgy dolgozott atomtudós társaival, hogy kutatásuk elkerülje a háború, a fegyverek szolgálatát. Erejüket a békés atomtechnika fejlesztésére összpontosították, „melynek végeredményben – az összeomlás ellenére és az összeomlás után – meg is érték a gyümölcsei”, írja maga Heisenberg.

Ha tiszteletet vált ki Pompeji hű katonája, akkor Heisenberg, aki túlélte a hitleri örület lávafolyamát, ugyancsak tiszteletet érdemel részünkről. Ő korunk legnagyobb fizikusa. Tudása iránti tiszteletből 1964-ben az Eötvös Loránd Tudományegyetem díszdoktorrá avatta őt Budapesten. Tiszteletünk az ő jellemének is szól, melynek éppen egyik értéke a néphez való hűség.

Heisenberg kvantumelméletét kevesen érthetjük, Világegyenletét csak csodálhatjuk, de mindannyian magunkévá tehetjük életünk adottságainak megfelelően azt a *hűséget*, melyet ő gyakorolt.

A hűség

Hűséges az, aki adott szavát megtartja.

Hűséges az, aki szeretetben elfogadott barátját el nem hagyja, feleségét vagy férjét egy életen át segíti, kitart mellette, becsüli.

Hűséges az, aki hazáját „rendületlenül” szereti, és sorsát akkor is vállalja, ha az nehéz.

A hűségre ragaszkodás, kitartó ragaszkodás

valakihez, valamihez, eszméhez, eszményhez, hivatáshoz, feladathoz

minden körülmény között, nem csupán akkor, amikor könnyű, amikor érdek, érdem, dicsőség és győzelem.

Erény a hűség önmagunkhoz: értékesnek megismert és elfogadott énünk megvalósításán kitartóan dolgozni.

Erény az élethez való hűség. Az élethez hű elfogadja és végigéli életét. Az öngyilkosság hűtlenség az egyetlen élethez. „A földött leckét elfogadni és megoldani – ez a bölcsesség iskolája, az erények kezdete.” (Pilinszky) Kezdet? Lényege – melynek ruhája a hűség.

Hűség nélkül bizonytalanná válik a szeretet, a szerelem, a barátság, az üzleti vállalkozás.

A hűség reménye, elvárása, feltételezése nélkül nem jöhet létre igazi emberi kapcsolat, és nem teremheti meg azokat a gyümölcsöket, melyek életünket emberivé tennék.

Napjainkban tapasztalt elszegényedése emberi kapcsolatainknak éppen a hűtlenség.

Hűség. Kezet nyújtani – de kezet *soha* el nem engedni! Megszeretni és megszerettetni – de kitartani egy életen át a kapcsolatban! Vállalni a hűséget, mely nem elszegényít, hanem a hűség ideje alatt felfedeztetni velünk azt, amit eddig nem ismertünk meg a másokban. Új értékvonatkozásokat meglátni az igazságokban éppen az igazsághoz történő hűség segít!

Mennyi szerződést kötünk jog alapján, jogszabályoknak megfelelően, jogászok segítségével. Mindez csak papír, tinta, festék, pecsét, szavak, ha nincs „aranyfedezete”, mely nem más, mint hűség a vállalt köteleességhez.

A hűséges annyira hűséges, hogy a szívében soha el nem árult értékért az árulás és az elítéltetés szígyenét is kész vállalni s érte meghalni.

A hűség a becsületből következik.

A történelem folyamán MINDIG VOLT, VAN ÉS LESZ ÉRTÉKE A HŰSÉGNEK. Soha nem volt olyan idő, mikor az árulást, a hűtlenséget tisztelték, fogadták volna el.

Ha mindezeket átgondolod, akkor VÁLLALOD, hogy

HŰ leszel ÖNMAGÁDHOZ, hogy bízni tudj magadban;

HŰ leszel BARÁTAIDHOZ, hogy megbízzanak benned;

HŰ leszel SZAVAIDHOZ, hogy hiteled legyen mások előtt;

HŰ leszel MUNKÁDHOZ, hogy teljesítsd, amit vállaltál;

HŰ leszel SZERELMEDHEZ, hogy a szerelem szép legyen;

HŰ leszel HAZÁDHOZ, ESZMÉNYEIDHEZ, ESZMÉDHEZ...

Hűség töltse be szívedet.

Az Apolló 13. amerikai űrhajon hőstett volt az engedelmesség

Az Apolló 13. amerikai űrhajót 1970. április 11-én indították útjára a Hold felé. Cél: Leszállás a Holdra. Az űrhajórendszer parancsnoka J. A. Lovell, társai pedig J. Swigert és F. Haise voltak.

Április 14-én a Földtől 329 ezer kilométer távolságra felrobbant az egyik nagynyomású oxigéntartály, s megrongálta az űrhajó műszaki egységét.

Veszélybe került az űrhajó! A Holdra már nem juthat el. Képes-e visszatérni a Földre?

Mit tehetett az űrhajó parancsnoka? Csak egyet: feltétel nélkül végrehajtani a földi Irányító Központ utasításait. És J. A. Lovell, feltétel nélkül engedelmeskedett Houston parancsainak. A kapott utasításoknak megfelelően 250 km távolságban megkerülték a Holdat. Újra ráálltak a központ által meghatározott pályára. A földi légtér belépési folyosójának elérése előtt a sérült műszaki egységet leválasztották. Egy órával a visszatérés előtt a három asztronauta átszállt a parancsnoki kabinba, majd elváltak a Holdkomptól.

Április 17-én a sérülést követő 87. órában a Csendes-óceánon épségben leszálltak.

Elismerés illeti meg a Houstoni Irányító Központ munkáját, távvezérlését és átértett felelősségét. Dicséret illeti meg a három űrhajóst, mert válságos helyzetükben megőrizték nyugalmaikat, és készek voltak engedelmeskedni. Feltétel nélkül. Hogy erősek és okosak voltak az engedelmességre, megmenekültek.

Azóta tudom, hogy az űrhajósok kiválasztásánál az átlagot messze meghaladó intelligencia, a tökéletes testi rátermettség mellett az űrhajós erkölcsi értékeit, etikai jellemzőit is vizsgálják. Rendelkezik-e megfelelő önuralommal; bírja-e a kiképzéssel s utazással együtt járó aszkézist; döntésképes-e bonyolult helyzetekben; adott esetben tud-e engedelmeskedni feltétel nélkül? Az űrhajós jellemértékei szükségesek megbízhatóságához.

Az Apolló 13. űrhajó parancsnoka bizonyította, hogy nemcsak vezetni képes, hanem alkalmas az engedelmességre is.

Engedelmisség? Érték előtted? Vagy nyűg és eszedbe sem jut, hogy az erény, érték?!

„Engedetlenkedni” mindenki tud. Értelmes engedelmisségre csak az érett ember képes.

– Tudok parancsolni! – mondom.

– Elhiszem. De most vizsgálj meg, érett vagy-e már az engedelmisségre? Az Apolló űrhajó esete ritkán fordul elő, a mindennapi életben viszont gyakran kell engedelmeskedni.

– Miért?

– Végso soron az emberi együttlét egyik feltétele ez. Nem egyszer az életé...

Az engedelmisség

Gátak szorítják mederbe a folyót. A szűk mederben gyorsan folyhat a víz előre, a célja felé. A gát nem engedi szétfolyni, állóvízzé poshadni, mocsárrá változni a folyót. A gát *fegyelme* vigyázza, hogy a folyó élő víz lehessen, maradhasson.

Az ember a szabadságban érzi jól magát. A szabadság életeleme, mint halnak a víz, madárnak a levegő. A szabadság akkor éltet, ha szabadság marad, és nem válik szabadossággá. Az emberi szabadságra az ENGEDELMESSÉG vigyáz, mint folyóra a gát. Az engedelmisség medret szab a szabadságnak.

Az engedelmisség belső készség, mellyel önként teljesítjük a parancsot. Önként, nem kényszerből. Az önkéntes engedelmisség segíti mederben maradni a szabadságot, hogy erejét ne veszítse, s szabadossággá ne váljék.

„Csak kötöttségei által lesz szabaddá az ember” – fogalmazza meg Franz Kafka az emberi lét paradoxonát. Legnélkülözhetetlenebb kötöttség az engedelmisség.

A gyermek engedelmeskedik a szülőnek, a tanárnak. A felnőttek munkahelyi főnököknek. A katona a parancsnoknak. Mindenki engedelmisséggel tartozik a törvénynek.

Az engedetlen felrúgja a törvényt, legalábbis megkísérli. Mit ér vele? A törvényszegés mindig visszaüt. Az engedetlen szinte önmagát bünteti a törvények semmibevevése által.

Aki a jó kísértésének enged: jó ember lesz. Aki a tudás kísértésének enged: művelt ember lesz. Aki engedelmeskedik lelkiismeretének: erkölcsös ember lesz!

Az engedelmisség nem szolgaság. Az engedelmisség belátása annak az értéknek, melyért érdemes tenni, élni, áldozatot hozni. Az engedelmisség ésszerű cselekedet.

Természetesen TUDNI KELL, hogy KINEK és MIBEN ENGEDELMESKEDJÜNK!

Semmiféle gonosz tettet nem ment, hogy „parancsra tettem!”.

A „több életért” engedelmeskedjünk. Ha engedelmisségünk a több tudást, a több lelkiiséget, a több szeretetet szolgálja, akkor igazi engedelmisség. Bár passzív erénynek tűnik, hiszen csak engedelmeskedünk, nagyon is aktív erény. Értéket teremtő erő!

Régi igazság, csak az tud parancsolni, aki megtanult engedelmeskedni.

Vezetés nélkül nincs előrehaladás, ám előrehaladni csak engedelmes vezetettekkel lehet.

Szabadságra születünk. Kötöttségeket túrni nem akarunk. Petőfivel valljuk, szerelem mellett szabadság kell nekünk. Igen, SZABADSÁG és nem szabadosság. A szabadságot azonban A GYAKOROLT ENGEDELMESSÉGBEN birtokolhatjuk,

engedelmisségben, mely mederben tartja a szabadságot, hogy az élet legyen, több élet.

Kalkuttai Teréz anya Nobel-békedíja a szeretet kitüntetése volt

1979 októberében Kalkuttai Teréz anyának egyhangúlag ítelték oda a Nobel-békedíjat.

A sovány arcú, alacsony termetű kis szerzetesnő közel 80 éves. Fényképein is látszik, hogy tettekre és szerény, őszinte és nyíltszívű. Ember, aki ezeket, százezreket mozgat meg. Szavai és tettei mutassák be most nekünk.

„A legborzasztóbb betegség ma nem a lepra vagy a tuberkulózis – állapítja meg Teréz anya –, inkább az az érzés, hogy valaki nem kíváncsi, senki nem törődik vele, mindenki elhagyja. A legnagyobb rossz a jóakaró és jótékony szeretet hiánya, a szörnyű közönyösség az útszélén tengődő felebarát iránt, akit gyötör a kizsákmányolás, a korrupció, a szegénység és a betegség.”

Teréz anya így látja korunk betegségét és elhatározta: gyógyít. 1948-ban Kalkutta nyomornegyedébe költözött. Kalkutta India 7 millió lakosú városa, melyben 1 millió ember hajléktalan, éheznek, utcán „él” és hal meg. Koldusok százai kéregetnek. Teréz anya ide, a szegénység és nyomor, az elhagyatottság közepe jött, hogy gyógyítson. Először egyedül. Később munkatársak szegődtek mellé. Naponta mentek és mennek az utcára, hogy szeressék a rászorulókat. Innen, Kalkutta nyomornegyedéből indultak India többi városába, Afrika, Ázsia, Amerika, Európa szegényeihez, *szeretni* azokat, akiket senki nem szeret.

„Az első haldokló asszonyt, akit láttam – beszéli el Teréz anya – én magam emeltem fel az utcáról. Már félre megették a patkányok és a hangyák. Elvittem a kórházba, de semmit sem tudtak érte tenni. Csak azért vették fel, mert azt mondtam, hogy addig nem mozdulok, míg be nem fogadják.”

Az első haldoklót követte a második, a harmadik és ki tudja megmondani hány ezer és ezer, akinek az utolsó korty italt adták s adják, akikhez az utolsó szót intézik, hogy szerencsétlen haláluk emberi legyen. Kalkuttában a haldoklók házát a TISZTA SZÍV OTTHONÁNAK nevezik.

Az elhagyott haldoklók mellett Teréz anya és munkatársai, a Szeretet Misszionáriusai összegyűjtik az utcára kitett vagy a szülőotthonokban hagyott csecsemőket. Gondozzák a kicsiny gyermekeket, akik sem apjuknak, sem anyjuknak nem kellenek. 1975-ben 41 árvaházban 3300 kicsinyt gondoztak és szerettek.

„Gondoljatok az elhagyott gyermekekre! – kéri Teréz anya. – Egyik napon láttam egy kisgyereket, aki nem akart enni, mert az anyja meghalt. Akkor találtam egy nővért, aki anyjához hasonló volt; megmondtam neki, ne tegyen mást, csak játsszon a gyermekkel, így történt, s a kicsi visszakapta étvágyát.”

A Szeretet Misszionáriusai felkeresik az egyedül élőket, és törekszenek feloldani kínzó magányosságukat.

Írják Teréz anyáról, hogy Melbourne-ben meglátogatott egy öregembert. Szobájában takarítani kezdett. Az öreg tiltakozott. „Jó nekem így is” – nyöszörögte, aztán beletörődött a takarításba.

A szobában díszes, ám piszkos lámpát látott meg Teréz anya. „Miért nem gyűjtja meg a lámpát?” – kérdezte. „Kinek?” – volt a keserű válasz. „Ha a nővérek meglátogatják, akkor meggyűjtja?” „Igen, ha emberi hangot hallok, akkor meggyűjtöm.” Másnap ezt üzent: „Mondjátok meg barátnőmnek, hogy a fény, amelyet meggyűjtott életemben, még mindig ég.”

A világ legszerencsétlenebbjei a leprás betegek. A lepra fertőz, majdnem gyógyíthatatlan és elrútítja a beteget. Iszonyatot vált ki látásuk. Teréz anya és munkatársai velük is törődnek. A világ 20 milliónyira becsült leprásaiból 50 ezer leprást ápolnak, otthon létesítenek nekik munkát biztosítanak számukra. A leprasok gyűjtőhelyeire Teréz anya ezt íratta ki: „Érintsék

az érinthetetleneket barátsággal.” Ő tudja róluk, hogy bár testileg eltorzult emberek, szívük nagyon sok szeretetre vágyik; képesek szeretni! Akik leprásként találkoznak Teréz anyával és nővéreivel, azok visszakapják a hitet embervoltukba s érzik, van, aki szereti őket. A lepránál veszélyesebben terjedő AIDS betegség megjelenésekor Teréz anya New Yorkban otthont nyitott a fertőzötteknek.

Teréz anya 1987. júniusában Bécsben a következőket mondta el:

„Eddig egyetlen kormány sem gördített akadályt a Szeretet Misszionáriusai elé hivatásuk, a felebaráti szeretet gyakorlásában. Jelenleg 344 házunk van a világ 77 államában, köztük az NDK-ban, Kubában, Nicaraguában. A nővérek mindenütt akadálytalanul dolgozhatnak, így a szocialista országokban is. Remélem, a közeljövőben Csehszlovákiában, a Szovjetunióban és Kínában is lehetőség lesz nővéreink letelepedésére. Hiszen mindenütt ott kellene lennünk, ahol vannak szegények, hogy nekik és minden embernek hirdessük az örömhírt és közvetítsük a szeretetet.”

A Szeretet Misszionáriusai Magyarországon 1989-től dolgoznak. Hazánkban jelenleg kilenc nővér szolgál. Budapesten ingyenkonyhájuk naponta háromszáz szegényt lát vendégül. Átmeneti szállásukon éjszakáinként húsz hajléktalan talál nyugalmat. A legszegényebbek közül az Idősek Otthonában negyven emberről gondoskodnak. Érden gyermekeknek adnak otthont.

Kalkuttai Teréz anya Nobel-békedíja a szeretetet tüntette ki, azt a szeretetet, melyet a világ minden táján a szeretetre leginkább rászorulóknak, elhagyott haldoklóknak, gyermekeknek, leprásoknak, AIDS betegeknek nyújtanak.

Utcáinkon nincsenek haldoklók. „Veszélyeztetett” gyermekkel már könnyen találkozhatunk, környezetünkben biztos van magányos öreg vagy olyan, akinek senkije nincs és egyedül van...

Szívleljük meg Teréz anya állítását:

„A szeretet otthon kezdődik. Mindenekelőtt közvetlen környezetünkben: a családban, a szomszédos öregemberben, a munkahelyi kollégában. Egy jó szó, türelmes meghallgatás, egy kis szolgálat, egy mosoly: ezzel küld hozzájuk Isten, ezzel visszük nekik az Istent.”

Szeretet – ismerjük meg, hogy éljük.

Szeretet – éljük, hogy megismerjük.

A szeretet

Meghatározhatatlan, mint maga az élet. Vagy egyetlen valóság a kettő?

Élet és szeretet. Ahol élet van, ott már van szeretet. Ahol pedig van szeretet, ott van élet.

A növényi, az állati lélek vonzódásban megélt szeretete nyilván más, mint az ember szeretetélménye, melyben két személy egymás felé örvénylő erőben elfogadja egymást, átadva magukat egymásnak: a teljes szeretetben, mely a szerelem, testestül-lelkestül.

A szeretetben nyílik ki az ember a Másik felé. A szeretetben fogadja önmagába a Másikat.

A szeretet közösséget teremtő erő.

A szeretetből élet születhet, élet születik. Szerelem, barátság, család, nemzet, nép: a szeretetben él. Ha fogy a szeretet, haldoklik az élet. Ha elmúlik a szeretet, az élet nem éli túl.

A szeretet a szív tűzizzása. Tevékeny. Tettek nélkül kétséges a szeretet. A tettek a szeretet jelei.

A szeretet „főtörvény”, első parancs.

Parancs? Igen, mert az ember, a föld legcsodálatosabb élőlénye, mely képes az igazi szeretetre, képes arra a szerencsétlenségre is, hogy kiölje magából a szeretetet, csírájában elfojtsa szeretetképességét. Ezért kellett parancsba adni, ezért adta Jézus Krisztus első parancsként a szeretetet. Ő életet akart. Emberi életet. Ha már embernek születünk, szeretni

születtünk. Sőt a szeretet az a hatalom, mely az embert túlemeli önmagán. Minden szeretet mélyén valami isteni van jelen.

„Szeress és tégy bármit!” – írja a hippói bölcs. A szeretet a szív minden erkölcsi értékét magába foglaló tökéletesség.

„Szeretném, ha szeretnének...” – fogalmazza meg ősi vágyunkat Ady Endre.
Szeressenek? Szeress!

Napfényre csak azzal válaszolhat a virág, hogy érintésére szirmait kinyitja, illatát küldi felé.

SZERESS! A szívek csak egyetlen választ adhatnak rá: megnyitják szívüket, és szeretni kezdenek. Ki így, ki úgy. Aki pedig nem? Nem lehetünk mindenkié, mindenki sem lehet a miénk. A szeretet nem fárad el, míg meg nem találja azt, aki viszonzszereti.

Szeress! Alapvetőbb szükségletered, mint az, hogy téged szeressenek. Mindig találsz olyat, akinek szüksége van szeretetedre.

A szeretet az élet alaptörvénye. A szeretetben az egész ember megnyilvánul. A szeretet készség, mellyel mások felé fordulunk. Őszintén kérdezni: Hogy vagy? Ki vagy? Mitől könnyes a szemed? Arcod mosolyát milyen öröm rajzolta rád? A szeretet résztvevő. Kacag a vidámmal, sír a síróval.

Mennyit írtam a szeretetről, és nem írtam semmit. Mert MINDEN A SZERETET és a „mindent” ki képes elmondani? A szeretet isteni kísértés a jóra. Mondj igent!

SZERESS!

MINDEN A TIED és azonfelül az, amit a SZERETET AD.

István, a király vallásos ember volt

1983. augusztus 20-án a városligeti Királydombon több mint százezer néző ismerhette meg, fedezhette fel újra Istvánt, a magyarok első királyát.

1984 tavaszán moziban nézhették végig a rockoperában előadott történetet, majd ki tudja hány millióan s hányadszor, a televízióban csodálkozhattak rá Istvánra, a királyra. Aki e sorokat olvassa, bizonyára látta a filmet. Vajon feltűnt-e neki, hogy a rockoperában István király 23-szor szólal meg. 11 alkalommal az emberekhez beszél, 12 alkalommal az Istenhez szól: imádkozik. Az embereknek 33 sorban mondja el gondolatait, imádsága ezzel szemben 111 sor.

Túlzó az arány? A rockopera szerzői tévedtek talán, amikor így mutatták be a magyarok királyát?

Nem tévedtek! Helyesen adták István szájába ezt a mondatot: NINCS MÁS ÚT, CSAK ISTEN ÚTJA! Aki ezt vallja, azt lenyűgözi a felismert és a hitben elismert Isten. Azt érzi, hogy az Isten választotta. Élete Istennel való személyes kapcsolattá alakul, és ez a kapcsolat határozza meg gondolatait, szavait, tetteit. Az ilyen ember vallásos ember.

István királyt történetírói olyan embernek mutatják be, mint aki a vallásosság erényének tetteit rendszeresen gyakorolja.

Rendszeresen imádkozott, sőt éjszakákat töltött templomban, oltár előtt. Gyakran böjtölt. Mikor tehette, áruhában kereste fel a szegényeket, s alamizsnát osztott. Istentiszteleten, szentmiséken rendszeresen részt vett. Kész volt áldozatot hozni hitéért. Öt gyermeke halálát úgy fogta fel, mint a legnagyobb áldozatot, melyet Istenének felajánl.

A római katolikus egyház István király vallásosságát azzal ismerte el, hogy szentté avatta. Azzal, hogy szent, azt állítja róla az egyház, hogy vallásos élete biztosan Isten otthonába, a mennybe juttatta. Esménykép lehet és legyen az emberek előtt, a magyar nép előtt.

A vallásosság sajátos cselekedetei, az ima, a böjt, az istentiszteleten való részvétel nála áthatotta egész életét. Úgy szerette Istent, hogy szolgálta az embereket. Mint király, mindenben népe jólétét kívánta előmozdítani. Az embereket szeretve Istent szolgálta.

Falvakat, vármegyéket szervezett és ugyanakkor a szellemi, lelki központokat is kialakítja a plébániák és püspökségek alapításával, írni, olvasni és imádkozni taníttatja népét. Iskolákat állíttat fel és templomokat építtet. Politikai szövetségekkel biztosítja hazája történelmi létét, jövőjét pedig úgy véli biztosítani, hogy az isteni ígéret alapján a világ végéig fennmaradó Egyházba kapcsolja népe hitét.

Halálos ágyán, mielőtt lelkét visszaadná Teremtőjének, égben keres oltalmat, védelmező patronát. Jézus Krisztus édesanyja, Mária oltalmába ajánlja szeretett hazáját, szeretett népét.

A rockopera szerzői tehát a valóságnak megfelelően mutatják be Szent Istvánt, amikor a 144 sor szövegből 111 sor imádságként hangzik el szájából.

Az opera sikerének számos oka volt és van. A régen emlegetett hazaszeretet felzengése. A jó és rossz drámai küzdelme. Politikai hatalom és az elhivatott jellem hatalmának ütközése. A vérségi kötődések és a lelki kapcsolatok közötti választás küzdelme a szent király szívében. Sok egyéb ok közül egyet most kell megemlíteni. A hatás titka az is, hogy az évtizedeken át elfelejtett vallásosság a maga sodró erejű szépségével váratlanul megjelent. Gondolkozásra késztet. Újra kell értékelni a vallásosság erényét, hiszen Istvánban, a királyban a vallásosság a maga nagyszerűségében, embert és történelmet formáló erejében jelent meg.

Nyilván vannak olyanok, akik ezentúl a vallásosságot nem csupán tisztelni fogják másokban, hanem maguk is élni akarják.

A vallásosság

A valláslélektan és a vallástörténet megegyeznek abban, hogy a vallásosság normális jelensége az emberi léleknek. Az embernek veleszületett hajlama van a vallásosságra.

Az eszmélődő ifjú, a meglelt férfi, a tapasztalt idős egyaránt érzi, hogy mily esetleges, bizonytalan a léte, mennyi korlát és végeesség szűkíti életét – holott értelme, szíve valami végtelen után vágyik, akarata valami mérhetetlenre tör.

Az ember túl akar nőni önmagán.

A megtapasztalt végeességből kitörő erő által az ember értelme Abszolútumot keres, mely feltétlen Igaz;

az ember akarata egy Abszolútumot keres, mely feltétlen Jó;

az ember szíve egy Abszolútumot keres, mely feltétlen Szeretet, Tökéletesség.

Az ember, aki önmagában úgy tapasztalja meg személyes énjét, hogy az szinte végtelen, keres valakit, akiben megtalálja a teljességet, akihez így szólhat TE.

A vallásosság az az ösélmény, melyben az ember megtalálja az Abszolútumot és nevén nevezi: Isten. Az ember a vallásosságban hiszi, érzi, hogy valaki szólítja, és erre a megszólításra válaszol.

A vallásosságban a lélek Istent önmaga felettinek tapasztalja, és ezért hódoló tisztelettel imádja. Ugyanakkor lényét átható közelségnek is tapasztalja, és erre az isteni közelségre szeretettel válaszol.

A nem hívő, humanisztikus marxizmus értékelése szerint a vallásosság, a hívő meggyőződés valóságos emberi igényeket elégít ki.

A vallásosság erény, mely által az ember a tisztelet és a szeretet egységében fordul Isten felé.

A vallásosság az ember és az Isten személyes kapcsolata. Én–Te viszony.

Az emberi cselekedeteket, melyek akár közvetlenül Istenre irányulnak, akár nem, a vallásosság magába öleli. Így a munkát, a társadalmi érintkezést, a pihenést. A vallásosság egységet ad az emberi életmegnyilvánulásoknak.

A vallásosság sajátos megjelenési formája az ima, az elmélkedés, a böjt, az áldozat.

A vallásosság gazdagítja a személyiséget. Az egyént a vallásos értékek elfogadása és gyakorlása által közösségbe vonja.

A vallásosságban megtalált Isten a feltétlen Igaz, Jó, Szeretet, mint cél jelenik meg. Az élet boldogító célja egységbe fogja az emberi megnyilatkozásokat; az etikai értékeknek alapot ad, értelmet nyújt és isteni segítséget ígér.

A keresztény vallásosság lényege: szeretni az Istent és szeretni az embert.

A szeretet így értékmérője vallásosságunknak.

A hívő meggyőződés szerint a vallásosság erénye a többi erkölcsi értékkel együtt az ember természetének megfelelő tökéletesség, melyet magának az embernek kell szabadon kifejlesztenie.

Az igazi vallásosság szenvedélyes szeretettel szereti az életet: építi, tökéletesíti.

A vallásos ember itthon érzi magát a Földön és otthont remél az Égben.

Jézus Krisztus, az ember eszménye

Jézus Krisztus, aki Betlehemben született, Názáretben élt, Izrael falvaiban és városaiban tanított, Jeruzsálemben pedig kereszthalált halt – nem más, mint Istennek látható, teljes megjelenése a történelemben. Isten, aki az abszolút jó, jóságának gazdagságát Jézus szívében „árnyalataira bontotta”. Jézusban minden erkölcsi tökéletesség emberivé lett, hogy példánk lehessen. Az Abszolútum utáni vágyunkat egyedül Ő elégítheti ki.

Benne megvalósult az ember eszménye. Teljességgel birtokolta az etikai értékeket. Emberi tökéletessége mindenkit meghaladón nem azért tűnik ki, mert embert hasonlított emberhez, hanem mert erényei megfelelnek az Isten mértékének. „JÉZUS KRISZTUSBAN valósággá lett az ember... benne testet öltött az a vízió és álom, mely elmaradhatatlan vágyként végigkíséri a történelmi embert: A TÖKÉLETES EMBER” (Schütz).

A hittudós megállapítását igazolja az a tapasztalat, hogy még azok is fejet hajtának Jézus etikai nagysága előtt, akik az Ő istenségét nem fogadják el.

Mi, akik érezzük ember voltunk korgó éhét a jó iránt, csillapítatlan szomját a jó iránt, és átadjuk magunkat a jó kísértésének, szükséges, hogy nézzük Őt.

Miért?

Könyvünk elején két lényegbe vágó kérdést már feltettünk és válaszoltunk rájuk. Most újra feltesszük a kérdéseket, hogy megadjuk a teljes választ.

Ki mondja meg, mi a jó?

Te. Magadnak. Benső hang szól benned. A lelkiismeret. Az emberi szív törvénye. Szól, sűg, kiált. És ha nem hallod meg vagy elbizonytalanodsz? Ki mondja meg, mi jó?

JÉZUS KRISZTUS.

„Legyetek hát tökéletesek, amint mennyei Atyátok tökéletes” (Mt 5,38).

„Amit akartok, hogy veletek tegyenek az emberek, ti is tegyétek velük” (Mt 7,12).

Ki mutatja meg, mi a jó?

Emberek, akikben megvalósult egy-egy etikai érték. Bennük, mint láttuk, az erkölcsi jó fénye elhalványítja a rosszat. Életükben a jó uralkodik. Ám ha példájuk nem vonzza a szívedet, nem indít a jóra, mert senki sincs, „árnyék nélkül”, akkor a maga teljességével, ki mutatja meg, mi a jó?

JÉZUS KRISZTUS.

„Én vagyok az Út, az Igazság, és az Élet” (Jn 14,6).

„Aki engem látott, az Atyát is látta” (Jn 14,9). Az Atyát, a tökéletes Istent, aki megtestesült Fiában, Jézusban emberarccal néz ránk, emberszívvvel érez, emberszóval szól, és emberi tetteiben mutatja meg a jót.

Jézus Krisztus fogyatékos és hiány nélkül eszménye az embernek. Bátran kérdezi kortársaitól, s hangzik századokon át a kérdése: „Ki vádolhat közületek bűnnel engem?”

A római helytartó, Pilátus hosszas tárgyalás után, melyben Jézus tetteit vizsgálta, mérlegelte az ellene hozott vádakát, kijelentette: „Én nem találom semmiben bűnösnek” (Jn 18).

Bármely erényről elmondhatta volna Jézus, de kettőről hangsúlyozta: „tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű” (Mt 11,2).

Az erkölcsi értékek valóságát úgy állította elé, hogy együtt hirdette azok gyökeres kapcsolatát a boldogsággal.

„Boldogok a szelídek... Boldogok a tisztaszívűek... Boldogok a békességesek... Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot...” (Mt 5,3–12). „Boldogok, akik nem látnak, mégis hisznek...” (Jn 20,29).

Az ember emberségének nagyságát az alázattal méri: „aki a legkisebb köztetek, az az igazán nagy” (Lk 9,48).

A szeretet erényét mindenek fölé helyezi azzal, hogy első és legfőbb, majd új parancsként hirdeti meg:

„Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből... Szeresd embertársadat, mint önmagadat...”

„Szeressétek egymást!”

„Szeressétek ellenségeiteket, és imádkozzatok üldözőitekért... így lesztek fiaai mennyei Atyátoknak” (Mt 5,44–45).

A mindenkit érdeklő kérdésre pedig, hogy Isten miként értékeli az emberi életet, az egyes emberét, az emberiség történelmét, félreérthetetlenül válaszol; nem az IGAZSÁG, nem a SZÉPSÉG, hanem a JÓSÁG lesz a mérték.

Mint Király fog megjelenni, és majd így szól: „Éheztem és ennem adtatok; szomjaztam és innom adtatok; vándor voltam és befogadtatok; beteg voltam és felkerestetek; börtönben voltam és meglátogattatok.” Kérdik majd tőle, mikor tették ezt vele? Válasza: „Amit egynek is tettetek az emberekkel, nekem tettétek.” Ezért hallgatják őket hívó szavát: „Jöjjetek Atyám áldottai, vegyétek birtokba a világ kezdetétől nektek készített országot!”

Akik pedig az éhezőnek enni, szomjazónak inni nem adtak, vándorral, rabbal, beteggel nem törődtek, akik bármi ínséget szenvedőn nem segítettek, azok hallani fogják az elutasítás szavát: „Távozzatok az örök tűzre!” (Mt 25,41).

Jézus Krisztus tehát nem csupán megmondja, nem csupán megmutatja, mi a jó,

hanem az etikai értékeknek, az erényes embernek jövőt ígér, mely örök és *élet*. Amint az ember az erények megvalósulása által *él* igazán mindennapjaiban, és a jó hiánya minden emberben az *élet* fogyatékosága, hasonlóan, akik az isteni végső értékeléskor a jó hiányával állnak Isten elé, ez a hiány, az ÉLET teljes, örömteli birtoklásának *hiányát* fogja maga után vonni. Ennek a hiánynak szenvedését jelzi a jézusi kép: az örök tűz.

Igényünk a halhatatlanság. Igényünk életünket gazdagítani, *eljegyezni* maradandó értékekkel. Halhatatlan lelkünk, a jézusi tanítás szerint, a jóság múlhatatlan értékeit őrzi meg. Vagy a jóság isteni erénye tartja halhatatlanságban az emberi lelket?!

Jézus nagyon komolyan vette ezen tanítását. Megnyugtató és figyelmeztető szavakkal mondotta: „elérkezik az óra, amikor a sírokban mindnyájan meghallják az Isten Fia szavát, és előjönnek. Akik jót tettek, azért, hogy föltámadjanak az életre, akik gonoszokat tettek azért, hogy feltámadjanak a kárhozatra” (Jn 5,28–29).

Jézus Krisztusról az Atya mondotta: „Ő az én szeretett Fiam, kiben jó kedvem telik.” Mi elmondhatjuk: Ő a mi szeretett Barátunk, az ember eszménye. Az enyém, a tied, minden emberé.

Példát láthat és lát benne
a gyermek és az öreg,
a férfi és a nő,
a tudós és a kevésbé iskolázott,
a bölcs és az „együgyű”,
a gazdag és a szegény,
a múlt, a jelen és a jövő századok embere.
Boldog lehet az az ember, aki ismeri.
Boldogabb lehet, aki ismeri és szereti.
Legboldogabb és biztosan jó ember az,
aki ismeri, szereti és követi Őt.

Megszámlálhatatlanul sok hívő keresztény imádkozza a Miatyánkban: „ne vígy minket a kísértésbe” – a rossz kísértésbe.

Hangozzék naponta számtalan emberi szívből
sóhajtva, kérve vagy kiáltva:
Urunk, Barátunk, Istenünk
kísérts minket a jóra!

Erény helyett a rosszat?

Lehet. Hatalmad van választani a jó és a rossz között. Szabad vagy.

– Ünnepelesen beszélsz és úgy, mintha nem tudnád, hogy a jó kísértése mellett kísért a rossz is! Mi lesz, ha a rosszat választom? – kérded. Válaszolok.

– Üres leszel. Megszenveded a hiányt. Aki rád néz, látja arcod, de aki beléd tekint, emberarcot nem talál. Mert emberarcúvá bensőnkben a jóság tesz. Minden erény egy-egy arcvonás. A rosszat választod? Üres leszel. Ha nem ragad magával a jó kísértése, az erkölcsi rossz kerít hatalmába.

– Mi az erkölcsi rossz?

– Előbb leírom, mi a fizikai rossz. Az ember fizikai „teljességéhez” tartozik, hogy két keze, két lába, két szeme van. Ha kezei vagy szemei közül hiányzik az egyik, az fizikai rossz.

Emberi teljességünkhöz hozzátartozik a jó. Az erények által vagyunk „egészek”. Ha nincs bennünk a jó, hiányzik ez vagy az az erény, akkor ez a *hiány* az erkölcsi rossz.

A jó akkor igazán jó, ha tudatosan és szabadságunk birtokában választjuk;

a rossz akkor igazán rossz, ha tudatosan s szabadon döntünk mellette a jóval szemben.

Az erkölcsi rossz a vallás értékelésében *bűn*, mert a rendet, a törvényt, az élet teljességét akaró Istennel helyezkedik szembe.

– Könnyen mondtam ki a kérdést: erény helyett a rosszat? Kezdem látni, nem gyerekjáték a döntés. Elkerülhető a jó és rossz közötti választás?

– Az ember azért is ember, mert választania kell jó és rossz között. Az ember erkölcsi lény. Emberi méltóságunkat éppen ez a szabadságunkkal együttjáró kötelesség alapozza meg.

Nem kerülheted el a választást, de a választást megkönnyíti, ha a kettőt összevetjük.

Kérlek, gondold végig a következőket.

1. A jóság emberségedet teremti meg.

Az erkölcsi rossz szétfilázja jellemed, értelmed elhomályosítja, akaratod gyöngíti, érzéseidet eldurvítja.

2. A jóság kiépíti emberi kapcsolataidat.
Az erkölcsi rossz haragot szít, irigységgel, féltékenységgel tépdési kapcsolataidat. Széthúzást szít, háborúra uszít.
 3. A jóság ápolja a természettel való rokonságodat. A jóság által összhangban élsz füvel, virággal, madárral, csillagokkal...
Az erkölcsi rossz lázít a természettel szemben és ellenségévé tesz. Víz- és levegőszennyeződés...
 - Újra kérdezem, de már megfontoltabban: erény helyett a rosszat?
 - Aki ezt kérdezi, a szíve mélyén már a jóval szimpatizál. Azt tanácsolom neked, amit a bécsi Viktor Frankl pszichiáter tanácsol az amerikaiaknak: a Szabadság-szoborral szemben állítsák fel a Felelősség szobrát.
- Nos, szabad szívedet hassa át a felelősség, és akkor már helyesen döntesz az erkölcsi jó és az erkölcsi rossz között.

Az erények és a boldogság

(Az erények útja a boldogsághoz vezet – vagy az erények már a boldogság szívdobbanásai?!)

Az erkölcsi jó és a boldogság nem azonosak, ám összefüggnek egymással.

Az erényekben az erkölcsi jóval ismerkedtünk. A boldogságot kellene most megfogalmazni. Szinte lehetetlen. Az elmúlt évezredek hétköznapi emberei és a gondolkodás nagyjai, a bölcselek mind-mind másképpen közelítették meg, mást tartottak a boldogság lényegének. Egyben mégis megegyeztek, amit mi sem vonhatunk kétségbe. Az ember nem akarhatja, hogy ne legyen boldog. Emberi természetünk ösztöne a boldogság utáni vágy, a boldogság akarása.

Századunk gondolkodó óriása, Teilhard de Chardin szerint a boldogság a növekedés boldogsága, melynek három irányát ismerhetjük fel. Először, hogy boldogok lehessünk, **MEG KELL TALÁLNUK ÖNMAGUNKAT**; egységet kell alkotnunk önmagunk mélyén. Csak aki felfedezi önmaga értékét, a lehetőségeket szívében, s annak kibontakozásán dolgozik – az lehet boldog. Lenni annyi, mint önmagunkat megtalálni és magunkat megalkotni.

Az erények pedig éppen önmagunk értékességét teremtik meg. Az erényes élet által létezőnk igazán. Az erényekkel nőünk bele az életbe, a létbe.

Másodszor, hogy boldogok lehessünk, **ÉNÜNKET EGYESÍTENI KELL MÁSOKKAL**. Önmagunk végső határát a másokkal történő egyesülés révén érjük el. Másokkal a szeretet egyesít. A boldogság, a szeretetben növekedő élet.

Az erények nyitják ki önünket mások felé. Minden erény kapu a szívünkön, melyen át mások beléphetnek. Igazságosság, tisztelet, hála, szelídség, hit. Az erényes életben ajándékozhatjuk életünket másoknak.

Harmadszor, „hogy boldogok lehessünk – teljesen boldogok – az **SZÜKSÉGES, HOGY ILYEN VAGY OLYAN FORMÁBAN, KÖZVETLENÜL VAGY FOKOZATOSAN NÖVEKVŐ KÖZVETÍTŐK SEGÍTSÉGÉVEL** (kutatómunkával, egy-egy feladatvállalással, eszmével vagy céllal...) **HELYEZZÜK ÁT LÉTÜNK VÉGSŐ ÉRTÉKÉT A KÖRÜLÖTTÜNK ZAJLÓ VILÁG HALADÁSÁBA ÉS SIKERÉBE**” (Chardin).

Önmagunkat egy végső célhoz kötni, magunkat elkötelezni az erények segítésére. Az önuralom, a mértékletesség, az aszkézis, az áldozatkészség. Az okosság és a bölcsesség tesz képessé felismerni és belátni a nálunk nagyobbakat! Az erények és a boldogság nem azonosak, de amint végiggondoltuk, láthatjuk,

hogy a növekedés boldogságát,
a szeretet boldogságát,

az imádás boldogságát (átadni magunkat egy nálunk nagyobbak) az erények építik ki, alakítják ki bennünk. Ez a hármasság az Élet törvényében gyökerezik, abból virágzik ki és szívünkben termi meg gyümölcsseit.

Chardint idézem újra.

„Végül a boldogság – ilyen vagy olyan formában – szüntelenül itt van kezünkben, ajtónkon kopog, hiszen legjobban úgy érzük el, ha mindegyikünk a maga helyén és a lehető legjobban megteszi mindazt, amire képes.”

Az erények és a boldogság összefüggését láthatóan mutatja be az erényes emberek elégedettsége, öröme, kiegyensúlyozottsága. Emlékezzél csak azokra, akiket e könyv lapjain megismertél: Madame Curie, Joni, Anna Frank, Martin Luther King, Balczó András...

Az erény és a boldogság nem azonosak, de Kantnak, a német filozófusnak adok igazat, aki szerint a jó és a boldogság egy Akarat elrendelése alapján kell hogy találkozzanak. – A keresztény hit szerint Istenben. Addig egymáshoz közelednek, olykor megérintik egymást: az érintés pillanatai a boldogság örömlángjai szívedben!

A „rettenetes kísértés a jóra” tulajdonképpen ellenállhatatlan kísértés a boldogságra...

Ugye *igent* mondasz a boldogságodra?

Van jövője az erénynek?

Nem botránkozom meg, ha lelkedben is felmerül a kérdés: van jövője az erénynek?

Az ember csak olyanra teszi fel szívesen az életét, mely nem csupán a múltnak vagy a jelennek szól, hanem sorsában és az időben távlata van.

Az erény megvalósítására vállalkozni kockázatos tett. Napjainkban a társadalom nem tud abszolút érvényű normákat adni döntéseinkhez. Éppen ezért elszántságunk, hogy a jót válasszuk, különösen dicséretes. Az erények világa az önmegvalósítás küzdőtere. Aki rálép, a jövő útján indul el?

Az erény jövőjét biztosítja az, hogy az ember mindig EMBER akar lenni, és ezért törekszik eszes természetének megfelelően viselkedni.

Az ember percenként kerül döntés elé, hogy válasszon rossz és jó, jó és jobb között. Az erény az az alapmagatartás, mely alkalmassá teszi a leghelyesebb cselekedetre. Föltétlen jövője van az erénynek azért is, mert amint láttuk, az erények szívünk megsemmisíthetetlen boldogságvágyát segítik teljesedni. Amíg az ember boldog akar lenni, addig a jó mellett dönt.

Az erény jövőjét „történelme” is garantálja. Olyan alapvető érték minden erény, melyet már az őskorban, barlangokban lakva felismert az ember. A Föld felszíne szárazföldjeivel és tengereivel lassabban változik, mint az emberek szívében az értékelés: a hűség értékesebb, mint a hűtlenség; az igazság építi a társadalmat, a hazugság zülleszt; a szeretet éltet, a gyűlölet öl! És így tovább. Az erények igazságát az ember milliószor megszeghette, értékét azonban nem semmisíthette meg a történelem folyamán, s így a jövőben sem! – Az erény hatalma abban is megmutatkozik, hogy az ember akkor is JÓ-nak akar látszani, amikor tudatosan vétkezik...

Van jövője az erénynek?

Az amerikai Harvard egyetem közgazdasági tanszékén 1987/1988. tanévben vezették be az etika oktatását. Az etika nem csupán a helyes erkölcsi cselekvés tana, hanem az erények tudománya is.

Hazánkban egyre többen felismerik, hogy: „A termelés kérdése erkölcsi kérdés!” Igen, a becsület, a hűség, a lelkiismeretesség kérdése is.

Mind az ipari társadalom, mind a „szolgáltató” társadalom igyekszik az emberek szükségleteit kielégíteni. Mégis azt tapasztaljuk, hogy legemberibb szükségletünk

kielégítetlen marad. Van MIBŐL élnünk, de hiányzik az, AMIÉRT élhetnénk. Ez a hiány teremt elkeseredést, erőszakot, közönyt, öngyilkossági járványt.

Hogyne lenne jövője az erénynek, mely CÉLT mutat, célra ösztönöz és segít: önmagunk megvalósításában; kapcsolatokat teremt ember és ember között; színes szálként szövi életünket az Élet szöttezésébe. Értékes rész vagyunk egy csodálatos Egészben.

A nemzetközi Római Klub a 2000. év iskolájáról állítja, hogy az innovációs iskola lesz, melyben „az alapismereteknek valamilyen összességét oktatják, és a hangsúly a társadalmi értékeken, az emberek közötti viszonyok ETIKAI KÉRDÉSEIN van... az etikai hatásokat szükséges jobban érvényre juttatni.”

Van jövője az erénynek? – kérdezik, kérdezed, kérdezem. Joggal. Megismertük a választ: van! Nagyszerű jövő, mely megóv attól, hogy elcsüggedjünk, ha azt tapasztaljuk, amit Mahatma Gandhi, korunk legerényesebb embereinek egyike ír le: „Azoknak, akik az erény útját járják, nem szabad elveszteniük bátorságukat arra a gondolatra, hogy az erény oly ritka ezen a világon, és hogy az erkölcsös emberek a kisebbséget alkotják.”

A jó nem mennyiségi kérdés. Az élet minősége. Kovász a kenyérben. Só, mely ízesít. Világító fény.

Most már csak az a kérdés: LESZ-E BENNED JÖVŐJE AZ ERÉNYNEK?

A választ magad adod meg magadnak.

Az erények és a vallásosság

Nem minden erényes ember vallásos, ám az igazán vallásos ember mind erényes. – Éppen ez a tapasztalati tény kelti azt a látszatot, hogy a vallásosság és az erények feltételezik egymást. Könyvünk lapjain több erényes embert megismertünk. Volt köztük mélyen vallásos, volt olyan, akitől távol állt a vallásos hit, mégis erényesek voltak. Igazat kell adnunk a Bécsben dolgozó ideggyógyásznak, Viktor Franklnak. Ő írja: „Egy vallástalan, de erkölcsös ember adott helyzetben ugyanúgy cselekedhetik, mint a hívő. Az előbbi lelkiismeretére hallgat, a másik pedig azt mondja: igen ám, de a lelkiismeret mögött Isten áll.”

Erényesen élni annyi, mint az emberi természetnek megfelelően élni. Az erények megvalósításában az ember nem egy valóságfeletti felhívást hajt végre, hanem természetével konkrét követelményt teljesít vagy hiúsít meg. Az ember, mint önálló személy, erkölcsi életében önmagát határozza meg. Erkölcsi életének kialakításában szabadnak érzi magát és nem úgy, mintha külső parancsot kellene teljesítenie vagy „elszenvednie”.

Az erényes élet – mint láttuk már több alkalommal – embernek való élet. A kérdés most az, hogy aki vallásos ember, az könnyebben valósíthatja-e meg értékes önmagát vagy sem?

Úgy látjuk, igen. Ugyanis a vallásos ember a hitben Istenét, mint a tökéletesség alapját, célját tapasztalja meg. Az erkölcsi értékek belőle forrásznak elő. Az erény tökéletességét az egyes ember sajátos énjének színeivel gazdagítja. Egyedülállóan valósítja meg. Sőt, hitében meggyőződése, hogy Isten őt *jónak* alkotta, jónak akarja, és ebben segíti. Isten az embertől elvárt tökéletességet fiában, Jézus Krisztusban mutatta be. Ő a példa. Az Ember. Az Isten. Őt kell követni.

A vallásos ember úgy fogja fel az erényes élet önmegvalósítását, ahogyan azt Ibsen drámájában mondják Peer Gyntnek:

„Önmaga lenni” – mint céltábla
mutatni a Mesternek célgondolatát.

A vallásos ember hitében a jót, mint Isten parancsát ismeri fel. Isten éppen azért parancsolja a jót, mert az felel meg az ember természetének. Átérti nagy hivatását: „Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok!”

A vallásos ember a jót nem szolgálalkú engedelmisséggel teszi, hanem a szeretet örömeivel éli.

Tiszteletre méltó mindazok vállalkozása, akik csupán emberi természetük jóra törő ösztönzésére teljesítik a jót. Nemes büszkeséggel hangsúlyozzák felelősségüket. Nemegyszer említik, hogy a vallásos ember megosztja felelősségét Istennel. Meg kell mondanunk, hogy a hitben nem csökken a felelősség, sőt fokozódik. Hiszen az ember nemcsak önmagának, embertársainak, hanem a tökéletes Istennek is felelős életéért.

Ha vallásos vagy, nagyobb a felelősséged, mint annak, aki nem ismeri a hit világát. Vallásosságodat a gyakorolt vagy elhanyagolt erényeiden mérheted le. A jó fa jó gyümölcsöt terem, a rossz fa rosszat. Ha vallásosságod igazi, akkor az erények gyümölcsei gazdagítják, ízesítik életedet.

Ha nem ismered a vallásos hit világát, vagy komoly megfontolással elhagytad hitedet, azért még akarod és akarjad a jót. Az emberség értékei nincsenek elzárva előled. Sőt, a jó kísértése téged sem kerül el. Jellemed legyen erős, és értelmedet erkölcsi idealizmus töltse be.

A mindennapi életben, mikor emberek felett ítélezünk, helyesebben az emberi magatartásokat értékeljük, nem azt nézzük elsősorban, hisz-e vagy sem? miben hisz, ha hívő? milyen világképben szemléli az életet? Az ember mindennapi értékmérője a jóság. A jellem. Az erények.

Szerencsés vagy, hogy ma élsz. Ma, amikor az emberiség megérett arra, hogy pluralista világban éljen: elfogadják egymást különböző hiteik, meggyőződéseik ellenére. És mi lenne más, ami az embert emberhez kapcsolja, mint az erények egyetemes értékei a szívekben?!

Kísért a jó – mit teszel?

Kérdem, mit teszel? – nem azt írom: mit tegyél! Ember vagy. Úton önmagad felé. Tetteid, szavaid mind-mind önmagad teremtik vagy hiúsítják meg.

Szabad vagy. Önmagad rendelkezél önmagad felett. Szabadon döntesz, hogy elfogadod vagy elutasítod azt az értékrendet, melynek JÓSÁG a neve, mely az erények értékgazdagságával lép eléd

és kísért,

nem támad, nem követel,

kér, hív, vonz,

akar,

mert önmagában „erőtlen”, hiszen csak benned és általad valósulhat meg.

Kísért a jó,

rettenetes kísértéssel kísért,

hogy legyen, éljen

a szívedben

és általa légy azzá,

akivé lenned kell!

KÍSÉRT A JÓ – MIT TESZEL?

Önmagadért,

hogy azzá legyél, ami lehetsz,

amint Gruze felkapta a gyermeket,

te is „magadba öleled” a JÓT!

Ezer lehetőséggel közelít feléd a jó,

ezer erény,

mind neked való,

általuk leszel teljessé.

Vannak, akik megtalálták azt az egyet, mely birtokba vette a szívüket,
és szívükben élni kezdett,
és vele a többi,
mert erény erénnyel kart karba öltve él, –
az tehát, ki megtalálta erényét,
mind megtalálta
és a jóság
és a JÓSÁG szabad rabja ő!
MIT TESZEL, HA KÍSÉRT A JÓ?
Ha szomjat érzel,
ha érzel a jóra,
mondd, mit teszel?
MAGAD IS JÓ LESZEL –
önmagadért és mindenkiért,
mert a jó, mely a tiéd,
az emberiség is,
hiszen nem vagy csak a magadé,
rész vagy az Egészben:
ember az Emberiségben!
MIT TESZEL, HA KÍSÉRT A JÓ?
A világ, melyben élünk – értékes:
a mi világunk.
Aki igent mond a jó kísértésére,
igent mond Világunk értékére –
és érzi: felelős...
Mit teszel hát, ha kísért a jó?
Mit tehetnél,
hiszen „kezedben a szíved”,
és sok-sok embernek a szíve,
döntésedtől is függ a Világ értéke
mit tehetnél?
ALKOTNI SZÜLETTÉL,
NEM PUSZTÍTANI.
HIVATÁSOD A TEREJTÉS,
NEM A MEGSEMMISÍTÉS,
„RETTEGETES A KÍSÉRTÉS A JÓRA!”
Igen.
És ugye érzed: jó embernek lenni...

Utószó helyett (Gandhi és e könyv írója)

Németh László GANDHI című drámájában van az a jelenet, amikor Gandhi találkozik egy kisfiúval. A kisfiú nagy követ cipel és viszi feléje.

- Nézd, bácsi – mondja s elejti.
- Látom, szeretnél erős lenni – jegyzi meg Gandhi.
- Az is vagyok, csak kiugrott a kezemből.
- S azt tudod-e, a próféta szerint ki a legerősebb?
- A próféta szerint? – kérdi a kisfiú.

– Nem hallottad még? Elmondom. Amikor Allah a földet csinálta, jól megrázta; attól lettek, hogy keményen álljon, a hegyek. Az angyalok akkor megkérdezték: Van-e valami, uram, ami erősebb a teremtésben, mint ezek a hegyek? A vas, felelte, mert az feltöri a hegyet. S a vasnál van-e erősebb? A tűz, mert az a vasat is megolvasztja. S a tűznél? A víz, mert az eloltja. S a víznél? A szél, mert a vizet is megmozgatja. S a szélnél van-e még „Fenntartónk” erősebb? Igen, egy jóember, aki alamizsnát ad. Ha a jobb kezével adja, s bal elől elrejt, mindennél erősebb.

A kisfiú nézi, arcán habozás, hogy nevéssen-e. Gandhi folytatja.

– Tudod, mi az az alamizsna? Minden jótett, amit a rászorulttal teszel. Ha az utast rámosolyogva útba igazítod, s az öreg alá odateszed, hogy leüljön, a követ.

A kisfiú tovább nézi őt, aztán elszégyelli magát és elszalad.

A dráma többé nem beszél a kisfiúról. Gandhi nyilván soha nem tudta meg, hogy amit elmondott, azt a fiú értette-e és beépítette-e fejlődő jellemébe. Gandhi nyilván bölcsőbb volt annál, hogy még ezt is tudni akarta volna. Ő eleget tett belső ösztönzésének és elmondta az útjába kerülő kicsiny embernek, hogyan lehet igazán erőssé. Jó legyen. És ha ezt csupán a jóságért, önmagáért teszi, akkor mindennél erősebb.

Megírtam ezt a könyvet, mert tudom, sokan vannak, akiket perzselő szomj, gyötrő éhség ösztönöz egyenesen arra, hogy jó legyen.

Sokat írtam, bonyolultan írtam? Talán elég lett volna annyi, mint amit Gandhi elmondott?

Döntsd el magad.

Gandhi nem tudta meg, mi lett a kisfiúval, de hogy elmondta bölcsességét neki, az erősség titkát, remélte, hogy aki erején felül követ emel, az elég erős ahhoz is, hogy mindennél erősebb legyen.

Nem tudom, ki olvassa el írásom, de hogy megírtam, az azért van, mert tudom, ha kevesen is, de vannak, akik nemcsak érzik a kísértést a jóra, hanem igent akarnak arra mondani. Ezt az írást is elolvasták: megemelték ezt a követ... Hiszem és remélem, lesznek, akik nem ejtik el...

És ekkor már úgy érzem magam, mint Gandhi, aki hitte, nem szól hiába; én pedig nem írtam hiába. Jutalmunk pedig – olvasónak s írónak egyaránt – ne legyen más, mint hogy otthont találjon bennünk a Jóság.